

T.C.

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

0-6 YAŞ ÇOCUK İSTİSMARININ BASILI MEDYAYA YANSIMASININ
ARAŞTIRILMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Seda Nur ÖZBEY

Malatya-2021

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ BİLİM DALI

0-6 YAŞ ÇOCUK İSTİSMARININ BASILI MEDYAYA YANSIMASININ
ARAŞTIRILMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Seda Nur ÖZBEY

Danışman: Doç. Dr. Serpil PEKDOĞAN

Malatya-2021

ONUR SÖZÜ

Doç. Dr. Serpil PEKDOĞAN danışmanlığında yüksek lisans tezi olarak hazırladığım **0-6 yaş çocuk istismarının basılı medyaya yansımalarının araştırılması** başlıklı bu çalışmanın bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün yapıtların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

Seda Nur ÖZBEY

ÖN SÖZ

Yüksek lisans eğitimi süreci boyunca benden desteğini ve samimiyetini hiçbir zaman esirgemeyen, her takıldığım noktada bana yol gösteren, ümitsizliğe kapıldığım zamanlarda bana ışık yakan; bilgi birikimiyle, öğrenci ile iletişimiyle beni kendine hayran bırakan çok sevgili danışman hocam Doç. Dr. Serpil PEKDOĞAN’a,

Lisans ve yüksek lisans eğitimi süresince bilgi birikimleri ve deneyimleriyle bana rehber olan çok sevgili hocalarıma,

Eğitim hayatım boyunca bana her zaman güvenen, desteğini her zaman kalbimde hissettiğim, zorluklar karşısında yılmamamı sağlayan, tez sürecimi ilgiyle takip eden canım babam, annem ve kardeşlerime,

Her derdime ortak olan, beni her zaman içtenlikle dinleyen, bana güvenen ve beni her zaman destekleyen çok sevgili arkadaşlarım Hüseyin Toğan, Halil Boran, Büşra Aksu ve Hazal Yeter’e,

Ve bu günlere gelmemde emeği geçen bütün öğretmenlerime sonsuz teşekkür ederim.

Seda Nur ÖZBEY

ÖZET
0-6 YAŞ ÇOCUK İSTİSMARININ BASILI MEDYAYA YANSIMASININ
ARAŞTIRILMASI

ÖZBEY, Seda Nur

Yüksek Lisans, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Serpil PEKDOĞAN

Haziran-2021, IX+82 sayfa

Araştırma son beş yıl içerisinde basılı medyaya yansıyan 0-6 yaş dönemi çocuk istismar haberlerini incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma medyada yer alan haberlerin incelenmesi ile gerçekleştiğinden nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini 0-6 yaş dönemi çocuk istismar haberleri oluştururken, örneklemini ise ulaşılan haberler oluşturmaktadır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen 16 maddeden oluşan bilgi formu kullanılmış olup, incelenen her bir haber için bilgi formları tek tek doldurulmuştur. Araştırma kapsamında toplanan veriler SPSS 24.0 programı kullanılarak frekans ve yüzde tablolarına dönüştürülerek incelenmiştir.

Araştırma sonucunda medyaya son 5 yıl içerisinde yansıyan haberlerde kız çocuklarının daha çok istismara maruz kaldığı, istismara maruz kalan çocukların yaşlarının ortalama 2,69 olduğu, çocukların normal gelişim gösterdikleri, anne-babalarının madde bağımlısı olmadı, istismar mağduru çocukların aile durumları incelendiğinde anne babalarının birlikte yaşadığı, aile uyruğu değişkeni açısından incelendiğinde ise büyük çoğunluğunun Türk kökenli olduğu görülmüştür. Aile yapısına ait veriler incelendiğinde haberlerde yer alan çocukların aile yapılarının çoğunluğunun çekirdek aile yapısında olduğu, bakımlarından anne-babalarının sorumlu olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Son 5 yıl içerisinde medyaya en çok fiziksel istismar haberlerinin yansıdığı, istismarı uygulayanların ise çoğunluğunu anne-babaların oluşturduğu, medyaya basılı yansıyan istismar haberlerinin tekrarlılık göstermediği, mağdurların istismardan sonra gizleme/ifade edememe davranışında olduğu, ailelerin ise istismar olayından sonra adli yardım arama davranışında bulundukları ve ailelerin çocuklarına yönelik yaklaşımlarının destekleyici/koruyucu oldukları bulunmuştur.

Araştırmadan elde edilen verilere göre çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Okul öncesi dönem, çocuk ihmal ve istismarı, medya

ABSTRACT
**INVESTIGATION OF THE REFLECTION OF 0-6 YEARS OLD CHILD ABUSE ON
PRINTED MEDIA**

ÖZBEY, Seda Nur

Master's Degree, Inonu University, Institute of Educational Sciences

The Department of Preschool Education

Advisor: Assoc. Dr. Serpil PEKDOĞAN

June-2021, IX+82 pages

The research was carried out to examine the news of child abuse between the ages of 0-6, which was reflected in the printed media in the last five years. Since the research was carried out by examining the news in the media, it was carried out using the document analysis model, one of the qualitative research methods. While the universe of the research consists of news about child abuse for the age of 0-6, the sample is the news reached.

In the research, as a data collection tool, a 16-item information form developed by researcher was used, and the information forms were filled out one by one for each article examined. The data collected within the scope of the research were analyzed by using the SPSS 24.0 program by converting them into frequency and percentage tables.

As a result of the research, in the news reflected in the media in the last 5 years, girls were exposed to abuse, the average age of children exposed to abuse was 2.69, the children showed normal development, their parents were not addicted to substances, the family of children who were victims of abuse When their situation was examined, it was seen that their parents lived together, and when examined in terms of family nationality variable, the majority of them were of Turkish origin. When the data on the family structure were examined, it was concluded that the majority of the family structures of the children in the news were in the nuclear family structure and that their parents were responsible for their care. In the last 5 years, physical abuse has been reflected in the media the most, parents are the majority of the abusers, the news of negligence and abuse reflected in the media is not repetitive, the victim is in hiding / inability to express after the abuse, and the families have it was found that they behave in seeking help and that families' approaches towards their children are supportive / protective.

Various suggestions were made according to the data obtained from the research.

Keywords: Preschool period, child neglect and abuse, media

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo1. İhmal göstergeleri.....	11
Tablo2. Fiziksel istismar göstergeleri.....	14
Tablo3. Duygusal istismar göstergeleri.....	18
Tablo4. Cinsel istismar göstergeleri.....	22
Tablo5. Çocuk ihmal ve istismarı risk faktörleri.....	25
Tablo6. Haberlerde yer alan çocukların cinsiyetlerine ilişkin veriler.....	42
Tablo7. Haberlerde yer alan çocukların yaşlarına ilişkin veriler.....	42
Tablo8. Haberlerde yer alan çocukların engel durumlarına ilişkin veriler.....	43
Tablo9. Haberlerde yer alan anne-babalarında madde bağımlılığı olup olmama durumuna ilişkin veriler.....	44
Tablo 10. Haberlerde yer alan çocukların aile durumlarına ilişkin veriler.....	44
Tablo 11. Haberlerde yer alan ailelerin uyruğuna ilişkin veriler.....	45
Tablo 12. Haberlerde yer alan ailelerin yapısına ait veriler.....	46
Tablo 13. Haberlerde yer alan çocukların bakımından sorumlu kişilere ait veriler.....	48
Tablo 14. Haberlerde yer alan çocukların istismar türüne ait veriler.....	48
Tablo15. Haberlerde yer alan istismarı uygulayanın çocuğa yakınlığına ilişkin veriler.....	49
Tablo16. Haberlerde yer alan istismarın tekrarlılık gösterip göstermediğine ilişkin veriler.....	50
Tablo17. Haberlerde yer alan mağdurların istismardan sonra gösterdiği davranışa ilişkin veriler.....	50
Tablo18. Haberlerde yer alan ailelerin istismar olaylarına yaklaşımlarına ilişkin veriler.....	51
Tablo19. Haberlerde yer alan ailelerin çocuklarına yaklaşımları.....	53

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI.....	i
ONUR SÖZÜ	ii
ÖN SÖZ.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
TABLolar LİSTESİ	vi
1.GİRİŞ	1
1.1.Problem Cümlesi ve Alt Problemler.....	3
1.2.Araştırmanın Amacı ve Önemi	4
1.3.Araştırmanın Sayıltıları	5
1.4.Araştırmanın Sınırlılıkları.....	5
1.5.Tanımlar.....	5
2.KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	7
2.1.Çocuk ihmali ve istismarının tarihçesi	7
2.2.Çocuk İhmali ve Sınıflandırılması.....	8
2.1.1.Fiziksel İhmal.....	9
2.2.2.Duygusal İhmal	10
2.2.3.Cinsel İhmal	10
2.2.4.Eğitim İhmali	10
2.2.5.Tıbbi İhmal.....	11
2.3.Çocuk İstismarı ve Sınıflandırılması	12
2.3.2.Fiziksel İstismar	13
2.3.2.1.Sarsılmış Bebek Sendromu (Shaken Baby Syndrome).....	13
2.3.2.2.Vekaleten Hastalık Sendromu (Munchausen by Proxy Syndrome).....	14
2.3.3.Duygusal İstismar	16
2.3.4.Cinsel İstismar	18
2.3.4.1.Cinsel İstismar Türleri	20
A.Temas İçermeyen Cinsel İstismar Türleri	20
B.Cinsel Dokunma	20
C.Oral-Genital Seks	20
D.İnterfemoral İlişki	21
E.Seksüel Penetrasyon	21

F.Cinsel Sömürü	21
G.Başka İstismar Türlerini İçeren Cinsel İstismar	22
2.3.4.2.Ensest	22
2.3.4.3.Pedofili	23
2.4.Çocuk İhmal ve İstismarının Nedenleri ve Risk Faktörleri	24
2.4.1.Aile ile İlgili Faktörler	25
2.4.2.Çocuk ile İlgili Faktörler.....	26
2.4.3.Çevre ile İlgili Faktörler.....	27
2.5.Çocuk İhmali ve İstismarının Etkileri	27
2.6.Çocuk İhmali ve İstismarının Önlenmesi	29
2.6.1.Birincil Önleme Çalışmaları	29
2.6.2.İkincil Önleme Çalışmaları	30
2.6.3.Üçüncül Önleme Çalışmaları	30
2.7.Çocuk İhmal ve İstismarında Bildirim	30
2.8.Çocuk İhmali ve İstismarını Açıklamaya Yönelik Kuramlar	31
2.8.1.Psikiyatrik Model.....	31
2.8.2.Sosyolojik Model	32
2.8.3.Sosyal Öğrenme Modeli	32
2.8.4.Sosyal Etkileşim Modeli	33
2.8.5.Ekolojik Model	33
2.9.İlgili Araştırmalar	34
2.9.1.Yurt İçinde Yapılmış Araştırmalar	34
2.9.2.Yurt Dışında Yapılmış Araştırmalar	36
3.YÖNTEM.....	40
3.1.Araştırmanın Modeli.....	40
3.2.Evren ve Örneklem.....	40
3.3.Veriler Toplama Araçları.....	40
3.4.Verilerin Analizi	41
4.BULGULAR	42
5.SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER	54
5.1.Öneriler.....	58
5.1.1.Eğitimcilere Yönelik Öneriler.....	58
5.1.2.Araştırmacılara Yönelik Öneriler.....	59
5.1.3.Ebeveynlere Yönelik Öneriler	60
KAYNAKÇA	61

EKLER	76
EK-1 HABER LİNKLERİ	76
EK-2 BİLGİ FORMU	82

1. GİRİŞ

Toplumların güçlü olması ve varlıklarını sürdürebilmeleri toplumun üyeleri olan bireylerin katkıları ile olmaktadır. Bireylerin donanımlı, bedenlen ve ruhen sağlıklı olmaları halleri de toplumun refahını ve gelişmişliğini doğrudan etkileyen etmenler arasındadır. Bir toplumdaki bireyler ne kadar donanımlı olursa toplumların güçlenmesi de olumlu etkilenecek, paralel gelişim gösterecektir. Bireylerin donanımlı olması için yapılabilecek en önemli yatırımlar ise çocuklarımız üzerinedir. Geleceğin toplumunu şekillendirecek olan bugünün çocuklarının bedenlen ve ruhen sağlıklı olma halleri ise gelişimin hızlı olduğu, bedensel, sosyal, bilişsel gelişimin yanı sıra karakter ve kişilik gelişimleri gibi hem fizyolojik hem de psikolojik gelişimlerin temellerinin atıldığı 0-6 yaş arası okul öncesi dönemle doğrudan bağlantılıdır. Toplumun en küçük ögesi, çekirdeği olarak adlandırılan aile kurumu çocukların sağlıklı gelişimlerinde en önemli ve en büyük rolü üstlenmektedirler. Yeni doğan bir çocuk fizyolojik açıdan tamamıyla ebeveynlere ya da kendisine bakım veren kişiye bağımlıdır. Yeni doğan bebeğin fizyolojik ihtiyaçlarının ebeveyn ya da bakım veren tarafından geç karşılanması ya da karşılanmaması yeni doğan bebeğin gelişiminde olumsuzluklara sebebiyet verebilir. Yeni doğan bebek fizyolojik ihtiyaçlarının yanı sıra psikolojik ihtiyaçlarının giderilmesinde de ebeveyn ya da ona bakım veren kişiye muhtaçtır. Erikson kuramında 0-1 yaş aralığını temel güvene karşı güvensizlik olarak adlandırmış ve ihtiyaçları zamanında karşılanan, yetişkin tarafından sevilen, önemsenen, bebeğin işaretlerine karşı duyarlı ve olumlu tutum gösteren bir ortamda yetişen bebeklerin dünyaya karşı güven duygusu yetiştirdiklerini ama bu durumların tersi olması halinde ise bebeklerin dünyaya karşı güvensiz bir tutum geliştirdiklerini vurgulamıştır (Özgün, 2015). Bu bağlamda çocuğun dünya ile ilk kez tanışacağı, etkileşim kuracağı ortam olan ailenin çocukların gelişiminde rolleri yadsınamayacak boyuttadır ve toplumların gelecekleri bugünün çocuklarının bedenlen, aklen, ruhen ve ahlaken iyi gelişmesine ve eğitilmesine bağlı olmaktadır.

Toplumların geleceklerinin sağlam temel üzerine olmaları ve sağlıklı olabilmeleri için çocukların eğitim ihtiyaçlarının karşılanması sürecinde onların bedensel ve ruhsal sağlıklarını koruyarak gerçekleşmesi dikkat edilmesi gereken en önemli unsurlar arasında gelmektedir. Toplumun geleceğinde bu kadar etkin bir söz payına sahip olan çocukların fiziksel ve ruhsal olarak sağlıklı bireyler olarak yetişmesi, kendi değerlerinin farkında olan ve bu değerleri hem kendi hem de toplum namına yararlı olarak kullanabilmesi ancak bireylerin yetiştiği çevre tarafından sağlanan iyi koşullarla mümkün olmaktadır. Bireylerin bu zahmetli gelişim sürecinde ebeveynler, öğretmenler, bakım verenler ya da yetişkinlerin çocuklara karşı tutumları

onların gelişimlerini doğrudan etkileyen etmenler arasında yer almakla birlikte çocukların bilerek ya da bilmeyerek hakları ihlal edilebilmekte, gelişimlerini olumsuz etkileyecek tutum veya davranışlar gösterebilmektedirler. Çocuk ihmal ve istismarı ebeveynlerin, bakım verenlerin, yetişkinlerin ya da toplumsal kurumların bilerek ya da bilmeyerek çocukların bedensel ve ruhsal gelişimlerini olumsuz etkileyecek, travmatik yaşantılar geçirmesine sebebiyet verecek davranışlar sergilemeleri olarak tanımlanmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından, çocuk ihmal ve istismarı 'kötü muamele' kavramı içerisinde ele alınmış ve 18 yaş altındaki çocukların sağlığına, hayatlarına devam etmelerini engelleyen, gelişimlerini olumsuz etkileyerek zarar verici her türlü fiziksel, duygusal, cinsel istismar ve ihmal davranışları olarak tanımlamıştır. Aynı zamanda yapılan uluslararası çalışmalar 2-4 yaş aralığındaki her 4 çocuktan 3'ünün ebeveynleri ya da bakım verenleri tarafından düzenli olarak fiziksel cezaya, psikolojik şiddete maruz kaldığını ve her 13 erkekten 1'inin çocukluğunda cinsel istismar mağdurları olduğu rapor edilmiştir (Dünya Sağlık Örgütü, 2020). İhmal ve istismar tanımları ülkelerin kültürlerine ve yaşam biçimlerine göre tanımlamada farklılıklar içermekle birlikte hangi ülkeden olursa olsun ihmal ve/veya istismar sonucunda bireylerin hayatlarında aynı olumsuz etkiye sebep olduklarını söyleyebiliriz.

İhmal ve istismar vakalarının bazı sebeplerden dolayı üzeri kapatılmakta ve gün yüzüne çıkarılmamaktadır. Çocuk istismarının geçmişi insanlık tarihi kadar eski olmakla birlikte bilinen vakaların yanı sıra bir o kadar da bilinmeyen vakaların olduğu, tekrar edilebilirliği yüksek olan ve çocuğa genellikle en yakınları tarafından uygulandığı bilinmektedir (Yılmaz, İşiten, Ertan ve Öner, 2003). İstismar ve ihmal vakalarının gündeme getirilmemesi konusu, istismarcılara fırsat vermekte ve yaptıkları eylemlerinin sürekliliğini pekiştirebilmektedir. Bu tür vakaların gündemde olması ve üzerine konuşulması istismarcılar için geri adım atmalarını sağlayabilecek unsurlar arasında olabilir. Bu bağlamda medyanın önemli bir rol üstlendiğini söyleyebiliriz. Büyüyen ve gelişen teknoloji bireylere bilgiyi çoklu ortamlarda sunma, kısa sürede ulaşabilme ve güncel gelişmeleri yakından takip edebilme fırsatı vermektedir. Bu özelliklere binaen medyayı bir eğitim- öğretim aracı olarak aynı zamanda hem ülkemizde hem de dünyada güncel gelişmeleri ve haberleri takip etmemizi sağlayan bir mecra olarak kullanabilmekteyiz. Çocuklarımızın sağlığı ve geleceği için bir tehdit unsuru olan ihmal ve istismar olaylarının üstlerinin örtülememesi, bireylerin bu konuda bilinçlenmeleri sağlanmalıdır. Bu sebeple bu çalışma 0-6 yaş arası çocukların ihmal ve istismarının medyadaki yansımalarını görmek amacı ile yapılmıştır.

1.1. Problem Cümlesi ve Alt Problemler

Okul öncesi dönem çocuğun hayatının şekillendiği, yaşama dair temel becerilerinin ediminin kazanıldığı kritik öneme sahip yaş aralığıdır ve bu dönemde çocuk yaşadığı çevreden ve olaylardan doğrudan etkilenmektedir. Çocukluk çağı çocukların gelişimlerini olumsuz etkileme potansiyeli açısından yüksek risk sahibi olan olgulardan biri de çocuk istismarıdır. Çocuk istismarı anne, baba ya da herhangi bir yetişkin tarafından çocuklara uygulanan, gelişimlerine hasar veren ve toplum tarafından olumlu karşılanmayan eylemler olarak tanımlanmıştır (Tıraşçı ve Gören, 2007). Çocuk istismarı toplumun her bireyini ilgilendiren, psikolojik, sosyal, eğitim, tıbbi ve adli sonuçları olan, multidisipliner bir çalışmayı gerektiren kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (Yıldız, Kaçar, Albayrak, Çalaboğlu, Çakmak ve Bayraktar, 2017).

İstismar türlerinden herhangi birinin görülmesi durumu çocukların sağlıklı gelişimlerini engellemekte ve gelecek yaşantısında da olumsuzluklara sebebiyet verebilecek potansiyel güce sahip bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. İstismar mağduru olan çocuklarda depresyon, uyum bozuklukları, davranış bozuklukları, travma sonrası stres bozukluğu ve intihara eğilim gibi psikolojik rahatsızlıklar görülmesinin yanı sıra tedavi olmamaları durumunda ise yetişkinlikte de bu durumlar devam etmektedir (Joslyn ve Shivakumara, 2013; Yanık ve Özmen, 2002). İstismar mağduru çocuklarda sıklıkla gözlemlenen durumlardan bir diğeri ise düşük benlik saygısıdır (Onat, Dinç, Günaydın ve Uğurlu, 2006).

Literatür incelendiğinde çocuk ihmal ve istismarına yönelik ebeveynler, çocuklar, öğretmenler, öğretmen adayları, sosyal hizmet alanında çalışanlar, hekimler ve psikologlar da olmak üzere çeşitli çalışma alanından kişilerle araştırmalar yapılmıştır (Turhan, Sangün ve İnandı, 2006; Tugay, 2008; Kürklü, 2012; Akgül, 2015; Taş, 2017; Özyürek, Çetin ve Yıldırım, 2018; Barlık, 2018; Uslu, 2019; Aslan ve Çelik, 2020). Yapılan çalışmalar çocuk ihmal ve istismarına yönelik ebeveynlerin tutumları ve görüşleri, öğretmenlerin tutumları ve farkındalıkları, uygulanan eğitimlerin ihmal ve istismarın önlenmesindeki etkileri, öğretmen adayların bilgi, tanıma ve tutumları, ebeveynlerin geçmişlerinde ihmal ve istismar yaşantıları ile kendi çocuklarına uygulamaları, istismar çeşitlerinin mizaç gibi çeşitli bağlamlar açısından incelenmeleri şeklinde olmuştur. Alan yazın incelendiğinde son 5 yıl içerisinde 0-6 çocuk istismarının basılı medyaya yansımaya dair bir çalışmanın yapılmadığı görülmüştür. Bu konuya ilişkin çalışma yapılması araştırmamızın problem durumunu oluşturmaktadır.

1.2.Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırma, 0-6 yaş aralığında olan çocuk ihmal ve istismarı vakalarının son 5 yıl içerisinde medyaya yansıyan haberlerini geliştirilen form ile çeşitli değişkenler açısından incelenmesini amaçlamıştır. Çocukların gelişimlerinin en hızlı dönemi olarak nitelendirdiğimiz 0-6 yaş döneminde ihmal ve istismar olaylarının çocukların üzerinde fizyolojik ve/veya psikolojik ne gibi olası sonuçlara yol açabileceğinin belirtilmesi amaçlarımızdandır.

Çocuk ihmal ve istismar haberleri gerek televizyonlardan gerekse internet ortamında karşılaşma sıklığımız gün geçtikçe artmaktadır. Çocuk ihmal ve istismar vakaları hangi türde olursa olsun çocukların üzerinde travmatik yaşantılara sebebiyet verebilecek ciddi eylemlerden sayılmaktadır. Bu bağlamda araştırma ülkemizde medyaya yansıyan son 5 yıldaki çocuk ihmal ve istismar haberlerini incelenmesi ve ülkemizdeki çocuk ihmal ve istismarının betimlenmesinin sağlanmasıdır. Aynı zamanda bu çalışmadan faydalanması beklenen ebeveyn, öğretmen veya bakım verenlerin farkındalıklarını arttırarak çocukların ihmal veya istismarı önleme, erken müdahale gibi açılardan da önemlidir.

Araştırmanın alt amaçları;

- 0-6 yaş aralığında son 5 yıl içerisinde basılı medyaya yansıyan istismar vakaları cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
- 0-6 yaş aralığında son 5 yıl içerisinde basılı medyaya yansıyan istismar vakaları yaş değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
- 0-6 yaş aralığında son 5 yıl içerisinde basılı medyaya yansıyan istismar vakaları engel durumu olup olmamasına göre farklılık göstermekte midir?
- 0-6 yaş aralığında son 5 yıl içerisinde basılı medyaya yansıyan istismar vakaları anne-babaların madde bağımlılığı olup olmaması durumuna göre farklılık göstermekte midir?
- 0-6 yaş aralığında son 5 yıl içerisinde basılı medyaya yansıyan istismar vakaları aile durumlarına göre farklılık göstermekte midir?
- 0-6 yaş aralığında son 5 yıl içerisinde basılı medyaya yansıyan istismar vakaları aile uyruğuna göre farklılık göstermekte midir?
- 0-6 yaş aralığında son 5 yıl içerisinde basılı medyaya yansıyan istismar vakaları aile yapısına göre farklılık göstermekte midir?
- 0-6 yaş aralığında son 5 yıl içerisinde basılı medyaya yansıyan istismar vakaları çocukların bakımlarından sorumlu olan kişiler açısından farklılık göstermekte midir?

- 0-6 yaş aralığında son 5 yıl içerisinde basılı medyaya yansıyan istismar vakaları istismar türüne göre farklılık göstermekte midir?
- 0-6 yaş aralığında son 5 yıl içerisinde basılı medyaya yansıyan istismar vakaları failin yakınlık derecesine göre farklılık göstermekte midir?
- 0-6 yaş aralığında son 5 yıl içerisinde basılı medyaya yansıyan istismar vakaları tekrarlılık gösterip/göstermeme durumuna göre farklılık göstermekte midir?
- 0-6 yaş aralığında son 5 yıl içerisinde basılı medyaya yansıyan istismar vakaları mağdurun ihmal/istismardan sonra gösterdiği davranışa göre farklılık göstermekte midir?
- 0-6 yaş aralığında son 5 yıl içerisinde basılı medyaya yansıyan istismar vakaları ailelerin olaydan sonra gösterdikleri davranışa göre farklılık göstermekte midir?
- 0-6 yaş aralığında son 5 yıl içerisinde basılı medyaya yansıyan istismar vakaları ailelerin çocuklarına yaklaşımlarına göre farklılık göstermekte midir?

1.3. Araştırmanın Sayıtları

- Araştırma kapsamında incelenen veri sayısının evreni temsil etme düzeyinin yeterli olduğu varsayılmıştır.
- Veri toplama aracının amaçlanan sonuçlara ulaşmasında yeterli düzeyde olduğu varsayılmaktadır.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma konusunun toplum tarafından algılanışına bağlı olarak bazı sınırlılıkları da beraberinde getirmektedir ve bu da araştırmanın istenilen sonuca ulaşmasını olumsuz etkilemiştir. Bu bağlamda araştırma;

- 2015-31 Aralık 2020'ye kadar incelenen gazete haberleriyle,
- Belirtilen yaş aralığı ile,
- Form maddelerindeki sorularla sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Çocuk İstismarı: Dünya Sağlık Örgütü'nün (2020), yapmış olduğu tanımında çocuk istismarını bir yetişkin, toplum veya toplum tarafından bilinçli ya da bilinçsiz olarak yapılan, çocuğun sağlığını, psikososyal ve bedensel gelişimini olumsuz etkileyen davranışların tümü olarak tanımlamıştır.

Çocuk İhmali: Ebeveyn ya da bakımverenler tarafından çocuğun yaşamını devam ettirebilmesi ve gelişimini olumlu desteklemesi açısından gerekli temel beceriler arasında sayılan beslenme, barınma, eğitim, hijyen, giyim, güvenlik, sağlık hizmeti gibi görevlerinin yeterince yerine getirilmemesi ya da hiç yapılmamasıdır (Kural, 2014).

Okul Öncesi Dönem: Yaşamın ilk altı yılını kapsayan, beyin gelişiminin ve sinaptik bağlantılarının kurulmasının en hızlı olduğu dolayısıyla bilişsel, dil, sosyal ve motor becerilerin de gelişimini etkileyen, çocukların büyüme ve temel yaşam becerilerinde yetkinleşme hızlarının en fazla olduğu dönem olarak tanımlanmıştır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2013).

2. KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Çocuk ihmali ve istismarının tarihçesi

Çocuk ihmal ve istismarı sadece günümüz teknoloji dünyasının sorunu değil, insanoğlunun var olduğu günden itibaren toplumlarda yer edinen bir kavram olmuştur. Doğduğu andan itibaren yetişkinlerin bakımına muhtaç olan çocuklar, yetişkinler tarafından bilerek ya da bilmeyerek istismar ve ihmale maruz kalmıştır.

Eski Roma’da çocuklar babalarının bir malı olarak görülürdü ve bu durum da çocuklar üzerinde babalarının onların üzerinde patriae potesta denilen bir babalık gücü doğurmuştur. Bu güç ile babalar çocuklarını satma, öldürme gibi haklara sahip idiler. Antik toplumlarda babaların çocuklarına karşı bu tutumlarda davranmalarının duygusal ve ekonomik sebepleri olduğu belirtilmiştir. Zamanın koşulları sonucu olarak insan ömrü o zamanlar kısadır ve ekonomik koşullar yüzünden aileye katkı sağlayamayacağı düşünülen çocuklar bir yük olarak görülmekte ve sakat olan çocuklar ölüme terk edilmekteydi (Sokullu-Akıncı, 2013).

17. ve 18. Yüz yıllarda İngiltere’ de istem dışı doğan çocukların anneleri tarafından üzerlerine yatılarak ya da ezilerek öldürüldüğü, Eskimoların bebeklerini soğuk suya attıkları ve Arapların yeni doğan çocuklarını cinsiyetine bakarak diri diri toprağa gömdükleri bilinmektedir (Polat, 2001; akt. Celiloğlu, 2018).

Çocuk ihmal ve istismarının ilk tanımlanması ise çok büyük bir geçmişe sahip olmayıp, çalışmalar ilk kez 19. yüzyılda yer almıştır. ABD’de bildirilen ilk istismar olayı 1874 yılında yapılmış olup, Mary Ellen isimli 8 yaşındaki kız çocuğunun üvey annesi tarafından sürekli dövüldüğü ve evde yalnız bırakıldığı bildirilmiştir. Komşularının bir hayvan yardım derneği aracılığı ile kız çocuğuna ulaşılmıştır. Bu olaydan kısa bir süre sonra da Amerika’da çocukları korumaya yönelik dernekler kurulmuştur (Polat, 2017).

Çocuk istismarının ilk tanımı ise Fransız bir doktor olan Tardieu tarafından yapılmış olup, çocuklar üzerinde bıraktığı olumsuz fiziksel ve ruhsal etkiye değinmiştir (Zengin, 2014). 1946 yılında çocuk radyoloğu John Caffey 6 çocukta vücudunda nedenini açıklayamadığı yaralanmalar tespit etti (Blumenthal, 2002). Caffey bu çocuklara bu yaraların anne babaları tarafından yapıldığı şüphesine düşmüş, kasten mi yoksa istemeden mi yapıldığını bulamamıştır (Akıncı, 2013). 1961 yılında Kempe’nin Amerikan Pediatri toplantısında dövülmüş çocuk ile ilgili görüşlerini sunması üzerine bilimsellik kazanmıştır. 1962 yılında Kempe’nin bu konu üzerine ele almış olduğu “Dövülen Çocuk” makalesi ile çocuk istismarı artık tıp alanında ve toplumun gündeminde yerini almıştır (Polat, 2001; akt. Kara Doruk, 2012).

1970 yılında Hellnes tarafından çocuk istismarı ve ihmalinin ilk tanımı yapılmıştır. Hellnes çocuk ile bakımından sorumlu kişi arasında gerçekleşen, çocuğun fiziksel ve gelişimsel durumuna olumsuz yansıyan, kazara olmaksızın, gerekli olan etkileşim ya da etkileşim yetersizliği olarak tanımlamıştır. 1972 de ise Helfer ve Kempe tanımında bazı değişikliklere giderek çocukla anne, babası ya da çocuğa bakmakla sorumlu kişilerin eylemlerde bulunduğu ya da ihmalleri sonucu çocuklarda kaza dışı hasarlara sebep olması şeklinde tanımlamışlardır (Yalçın, 2011). 1975 yılında ise Parke ve Colimer çocuk istismarı tanımının içerisine kültürel standartlara uymayan ibaresini eklemiştirler (Zengin, 2014).

Çocuk ihmal ve istismarı çalışma alanı gereği multi disiplinler bir yapıda olup, pek çok çalışma alanının kapsamına girmektedir. Bunun da bir sonucu olarak çocuk istismarı ve ihmalinin tanımlarında o alanların etkilerini görebilmekteyiz.

2.2. Çocuk İhmali ve Sınıflandırılması

Literatür incelendiğinde çocuk ihmalinin, çocuk istismarı kavramı içerisinde bir alt başlık olarak yer aldığı fakat son zamanlar da ayrı bir kavram olarak incelendiği görülmektedir (Akande, 2001; Bernasconi, 2017; Chng, Li, Chu, Ong ve Lim, 2018; Ferrara, Pala, 2011). Temcheff, Letarte, Boutin ve Marcil (2018) ihmali, çocuğun fiziksel, sosyal veya duygusal ihtiyaçlarını karşılayamama olarak tanımlamıştır. Ebeveynler ya da çocuğun bakımından sorumlu olan kişilerin çocuğunun gelişiminin iyi olması, aksamaması için gerekli olan bakımı, korumayı, giyimi, beslenmeyi, eğitimi ve tıbbi bakımı sağlayamaması çocuk ihmali olarak tanımlanmaktadır (Turla, 2002). İhmal, çocuğun bakımından sorumlu olan yetişkinler, ebeveynler ve devlet tarafından çocukların temel ihtiyaçlarının (beslenme, barınma, giyinme, tıbbi bakım, eğitim, korunma) karşılanmayarak çocuğun gelişim sürecinde olumsuzluklara yol açılması ve çocuğun güvenliğinin risk altında olması olarak tanımlanmıştır (Akt. Ballı, 2010).

İhmal ve istismarı birbirinden ayırmada önemli olan fark istismarın aktif bir olgu olduğu, ihmalin ise pasif bir olgu olduğu şeklinde yapılmıştır (Aral ve Gürsoy, 2001). İstismarın aksine ihmalin bilinen net çizgileri, belirtileri, hukuki olarak tanımları yoktur (Celiloğlu, 2018). İhmal çocuklar üzerinde genellikle gözle görülür bir şekilde yara izi bırakmadığından fark edilmesi çok kolay olmamakla birlikte çocuklar üzerinde şiddeti arttıkça çocuklar o derece olumsuz etkilenmektedir (Barlık, 2018). Büyümede gecikme olan, psikososyal uyumda zorluk yaşayan, eğitim ihtiyaçlarının karşılanmasında ve tıbbi yardımdan yoksun kalan çocuklarda ihmal olgusu akla gelmelidir (Polat, 2017). Aşağıda belirtilen maddelerden çocukta gözlenmesi durumunda ihmalden şüphelenilmesi gerekmektedir (Akt. Güzelmansur, 2018). Bu durumlar;

- Çocuğun giydiği kıyafetlerin hijyen içerisinde olmaması ve yaşandığı mevsim koşullarına uygun olamaması,
- Çocukta bulunan büyüme geriliğinin hiçbir sebebe bağlanamaması,
- Ailenin çocuğa karşı kayıtsız olup, onunla ilgili sorulara cevap verememesi,
- Çocuğun kaza geçirmesi, silahla yaralanması,
- Çocuğun alkol, sigara, uyuşturucu madde kullananların, çocuk için olumsuz yaşantılar geçirmesine sebebiyet verecek ortamlarda bulunması,
- Çocuğun etrafındakilerle iletişim kurmada zorluk yaşaması,
- Çocuğun okul çağı geldiği halde okula gönderilmemesi,
- Sağlık kurumlarına başvurmada eksiklik yaşanması ya da hiç yapılmaması.

Çocuk ihmali fiziksel ihmal, duygusal ihmal, cinsel ihmal, eğitimsel ihmal ve tıbbi ihmal olmak üzere 5 başlık altında aşağıda detaylıca incelenmiştir.

2.1.1. Fiziksel İhmal

Çocuğun yeterli ve düzenli beslenmemesi, bunun bir sonucu olarak da büyümede ve gelişmede gerilik gözlenmesi, kıyafetlerinin uygun ve temiz olmaması, çocuğun beden hijyenine dikkat edilmemesi, yaşadığı ortamın bakımsız olması ve yaşadığı ortamın kazalara sebebiyet verecek unsurlar içermesi, uygun güvenlik önlemlerinin alınmaması fiziksel ihmal olarak değerlendirilir (Bayraktar, 2015). Fiziksel ihmal aşağıda gösterildiği gibi alt gruplardan oluşmaktadır. (Akt. Tugay, 2008). Bunları şu şekilde açıklayabiliriz;

- Yetersiz Beslenme: Yetersiz beslenen çocukların büyüme hızları da yavaş olmaktadır. Gelişimdeki geriliği açıklayacak organik bir sebep bulunamadıysa ihmalden şüphelenilmelidir.
- Uygun Olmayan Giysiler: Çocuğun mevsime ve yaşına uygun olmayacak şekilde giydirilmesidir. Değerlendirilirken ekonomik durum ve diğer istismar türleri de göz önüne alınmalıdır.
- Yetersiz Temizlik: Çocuğun kendisinin ve kıyafetlerinin hijyenden uzak olmasıdır. Çocuk kötü kokar.
- Yetersiz Konut Koşulları: Şartları çocukların bütün gelişim alanları açısından yeterli olmayan ev koşulları diğer ihmal ve istismar türleri ile birlikte ele alınmalıdır.
- Kazalara Karşı Önlem Alınmaması: İlaç, ateş, zehirli maddeler gibi olası kazalara sebebiyet verebilecek durumları çocuklardan uzaklaştırmamak ya da gerekli önlemlerin alınmamasıdır.

- İntrauterin İhmal: Gebelik süresince annenin sigara, alkol, uyuşturucu madde kullanması, yetersiz beslenmesi, tıbbi destek almamasıdır. Henüz doğmamış çocuğun ihmali olarak adlandırılmaktadır.
- Diğer Koruma Güçlükleri: Çocuğun sürekli olarak bakımı için başkalarına bırakılmasıdır. (Terk etme ya da kovmadan farklı olarak)

2.2.2. Duygusal İhmal

Bireyin sağlıklı bir gelişim süreci gösterebilmesi fiziksel, bilişsel, psikomotor, sosyal ve son olarak da duygusal gelişim alanlarını başarı ile geçirmesiyle olmaktadır. İnsanın en kompleks boyutu duygularıdır. İnsanın güçlü benlik algısı geliştirmede öncelikle sevgi, ait olma, kabul edilme gibi duygularının doyurulması gerekmektedir. Çocuklarımız için ise en temel duygu koşulsuz sevgidir.

Duygusal ihmal, çocuğun gerekli duygusal bakım ve destekten mahrum bırakılması, çocuğun sürekli olarak azarlanması, çocuğun reddedilmesi gibi davranışları içermekle birlikte çocuğa karşı aşırı koruyucu tutumla yaklaşan ebeveynlerde bu kapsama dahil edilmiştir. Çünkü aşırı koruyucu tutumu benimseyen aile ortamında yetişen çocukların istenilen sağlıklı gelişmesi engellenebilmektedir (Uysal, 1998). Polat (2001) duygusal ihmali, çocuğun güven, dokunulma, uyarılma, kendini değerli görme, düzen ve yapı ve sosyalleşme gibi temel gereksinimlerinin karşılanmaması olarak tanımlamıştır (Kanak, 2015). Duygusal ihmalle beraber duygusal istismar ya da şiddet görülmesi yüksek olasılıktadır (Toydemir, 2019).

2.2.3. Cinsel İhmal

Cinsel ihmal, çocuğun cinsel sömürüye karşı korunamamasına denmektedir (Tezdiğ, 2017). Çocuğun yaşına, olgunluğuna uygun cinsel bilgilerin verilmemesi, çocuğun cinsellik konusu ile alakalı olan bebeklerin dünyaya nasıl geldikleri, cinsel organların ne olduğu gibi birtakım soruların yanıtlanmaması, geçirtilmesi ya da düzeyine uygun olmayacak şekilde cevaplanması da cinsel ihmal kapsamında değerlendirilmektedir (Toydemir, 2019).

2.2.4. Eğitim İhmali

Eğitim ihmali zorunlu okul yaşı geldiği halde çocuğun eğitim almaması, özel gereksinimli bireylerin özel eğitim hizmetlerinden mahrum bırakılması, kronik devamsızlık haline izin verilmesi gibi davranışları içermekle birlikte okula devam eden çocuklarında derslerdeki başarı durumları ya da sorunlarına karşı kayıtsız olmayı da içermektedir (Ballı,2010; Reece 1997; akt. Ballı, 2010). Eğitim politikalarındaki değişimler ve eksiklikler, çocuk işçiler, eğitimde

kullanılacak materyallerin eksikliği, ana dili Türkçe olmayan, başka diller konuşan, mülteci çocuklara karşı evde ve okullarda desteklerin eksik olması da eğitimsel ihmal olarak değerlendirilebilir (Sağır, 2013).

2.2.5. Tıbbi İhmal

Tıbbi ihmal, ailenin maddi imkanlarının yeterli düzeyde olmasına karşı çocuğun tıbbi bakımının sağlanmasında ki eksiklik olarak tanımlanmıştır. Aşağıdaki durumlar çocukta gözlemlendiğinde tıbbi ihmalden şüphe edilmelidir (Polat, 2007):

- Ebeveynlerin ya da çocuğun bakımından sorumlu olan kimselerin çocuğun hastalık ya da yaralanma gibi tıbbi bakım gerektirdiği durumlarda zamanında gerekli yerlere başvurmamış olması,
- Ebeveynlerin ya da çocuğun bakımından sorumlu olan kimselerin çocuğa yazılan ilaçları uygun şekilde vermeme ya da çocuğun iyileşme sürecini geciktirecek şekilde verme gibi davranışlarda bulunarak ilaçların verilmesi,
- Yaşamı tehdit edebilecek bir hastalık ya da tehdit unsuru ile karşılaşma durumunda ebeveynin ya da çocuğun bakımından sorumlu kimsenin tedaviyi sağlamaması ya da reddetmesi,
- Çocuğun gerekli sağlık izlemlerinin vaktinde yaptırılmaması,
- Çocuğun aşılarının vaktinde yaptırılmaması, eksik yaptırılması ya da hiç yaptırılmaması.

Tablo.1. İhmal Göstergeleri

Fiziksel Göstergeler	
•Sürekli olarak açlık belirtileri: <i>Kötü beslenmeye işaret eder.</i> •Hijyenden yoksun ortam: <i>Kirli saçlar, cilt veya vücuttan kötü koku gelmesi</i> • Uygun olmayan kıyafetler •Sürekli denetimsizlik olması • İhmal edilmiş fiziksel sorunlar ve tıbbi bakım • Normal kilonun altında olma	
•Büyümede sorunlar yaşanması •Bit, karında şişlik, çok zayıf görünüm •Uykusuz görünme • Kötü gelişim şekilleri	
Davranışsal Göstergeler	
•Kendi kendine zarar veren davranışlar, •Dilenme, yiyecek çalma, •Okulda uzun süre vakit geçirme , •Sürekli yorgunluk hali, halsizlik ya da derste uyuyakalma	
•Yetişkin görevlerini ve ilgilerini üstlenme, •Evde bakıcı eksikliğinin olduğu durumlar, •Sık sık devamsızlık yapma veya gecikme.	

Duygusal Göstergeler	
•Benlik algısı düşüktür	•Yakın ilişki kurmada güçlük
•Bağlanma zorlukları	•Hayır diyememe
•Duygusal gereklilik	•Çok fazla içekapanık olma
•Sosyal sorunlar- kısıtlı arkadaş ilişkileri	
Bilişsel/Gelişimsel/Akademik Göstergeler	
•Devamsızlık yapma	•Düşük ders notları
•Öz disiplin becerisi geliştirememe	•Öğrenme güçlüğü yaşama
• Tek başına iş yapamama	

İnsan Hakları Derneği, 2008.

2.3. Çocuk İstismarı ve Sınıflandırılması

Çocuk istismarı kavramından bahsederken evrensel bir tanımdan söz edemeyiz (Uysal, 1998). Çünkü çocuk istismarı kavramı tanımı bulunduğu kültürden kültüre farklılık göstermektedir(https://www.ttb.org.tr/images/stories/haberler/file/DTB_Cocuk_istismari.pdf). Çocuk istismarı, ebeveynler ya da çocuğun bakımından sorumlu kişilerden çocuğa yöneltilen, toplumun kültürü, kuralları ve uzmanlarca uygun olmayan veya zarar verici davranışlar olarak adlandırılan, çocuğun gelişimini sekteye uğratan eylem ya da eylemsizliklerdir. Çocuk istismarı sonucunda oluşan eylem ya da eylemsizliklerle çocuğun fiziksel, psikolojik, cinsel ve sosyal açıdan olumsuz etkilenmesi olasıdır (Tıraşçı ve Gören, 2007).

Helfer ve Kempe (1972) çocuk istismarı ve ihmalini; ebeveynler ya da çocuğa bakım verenler tarafından girilen eylemler ya da eylemsizlikler sonucunda çocukların kaza dışı zarar görmeleri olarak tanımlamışlardır. Çocuk istismarı, çocuğu dövmek, cinsel veya sözlü olarak taciz etmek gibi eylemleri içeren, ebeveynler ya da çocuğa bakım verenlerin çocuğa karşı uygunsuz bir şekilde yaptıkları suç eylemleri için kullanılan ve çocuklar için büyük acılara sebep olan bir terimdir (McCoy ve Keen, 2013; Myers, 1998).

Araştırmacılar tarafından çocuk istismarının çeşitli şekillerde tanımlanması ortak bir tanıma ihtiyaç doğurmuştur. Bu amaçla Dünya Sağlık Örgütü 1985 yılında çocuk istismarını açıklamak amacı ile ortak bir tanım oluşturmuştur. Yapılan tanıma göre çocuk istismarı, çocukların fiziksel gelişimine, psikososyal gelişimine, sağlığına hasar veren çevresindeki yetişkinlerden ya da devlet tarafından isteyerek ya da istemeyerek yapılan davranışlardır (Ergündüz, 2010).

2.3.2. Fiziksel İstismar

Çocuk fiziksel istismarı ebeveynler tarafından nadiren kasıtlı yapılan, çocuğa yumruk atma, dayak atma, ısırma, yanma, sallama veya başka şekillerde zarar vererek çocuğun cezalandırılması ya da tehlikeye atılmasıdır. Fiziksel istismardan kaynaklanan yaralanmaların ciddiyeti küçük (çürükler, yırtıklar), orta (yara izleri, sıyrıklar) ve şiddetli (yanıklar, burkulmalar ya da kırık kemik) şeklinde sınıflandırılabilir (Wolfe, 1999). Myers (1998) fiziksel istismarı, kazara olmayan yaralanmalar olarak tanımlamıştır.

Fiziksel istismar UNICEF tarafından, kaza sonucu gerçekleşmeyen, çocuğun canını acıtan, çocuğun gelişiminde ve vücut organlarının işlevselliğinde sürekli bir zarara yol açabilecek tokat atma, ısırma, tekmeleme, kemik kırma, evden kovma gibi her türlü davranışı içeren hareketler olarak tanımlanmıştır (Erginer, 2007). Anne, baba ya da çocuğun bakımından sorumlu kimse tarafından kontrolü yitirmemek maksadıyla çocuğa kasıtlı olarak zarar verme şeklinde tanımlanabilir (Geçkil, 2017; Türker, 2017).

Fiziksel istismar uygulayan kişiye göre ve uygulanma şekline göre sınıflandırılmıştır. Uygulayan kişi açısından bakıldığında; aile üyesi bireyler tarafından uygulanmışsa “Ebeveyn tarafından istismar”, kurumlarda çalışan personeller tarafından uygulanmışsa “Kurumda istismar” olarak sınıflandırılmakta olup, uygulanış şekline göre de aletli ve aletsiz olmak üzere ikiye ayrılmıştır (Polat, 1999; akt. Karaçor, 2019).

Yapılan araştırmalar istismar türleri içerisinde tanımlanması en kolay olan fiziksel istismarın çocukların kendilerinin savunamamasından ve dertlerini söyleyememelerinden destek alarak en çok bebeklik ve okul öncesi dönemde görüldüğünü göstermektedir (Siyez, 2003).

2.3.2.1. Sarsılmış Bebek Sendromu (Shaken Baby Syndrome)

Çocuk istismarının ağır türlerinden biri olan sarsılmış bebek sendromu, sıklıkla 2 yaşın altında çocuklarda görülmekle birlikte bu durum 5 yaşına kadar çıkabilmektedir. Özellikle 6 ayın altındaki çocuklar olmak üzere genellikle 15 aylık çocukların anne babalarının çocuklara çeşitli nedenle kızmalarının sonucu olarak alıp şiddetli şekilde sallamaları sonucunda beyin kanaması geçirmeleri şeklinde olmaktadır. Bebeklere dıştan bakıldığında herhangi bir belirti yoktur. Sarsılmış bebek sendromunda ölün oranı %20-25 civarında olmakla birlikte sağ bebeklerde de zeka geriliği, motor fonksiyonlarında bozukluklar görülebilmektedir (Kara, Biçer ve Gökalp, 2004).

Bebeğin uzun süre ağlamasının sonucunda anne babanın ya da bakım verenin sinirlenmesi, çaresizlik yaşaması ve kontrolünü kaybetmesi temel neden olarak gösterilmektedir (Dağlı ve İnancı, 2010). Buna ek olarak sosyal, biyolojik veya finansal durumların bir sonucu olarak stres yaşayan ebeveynlerin de dürtüsel ve saldırgan davranışlara daha çok eğilim gösterebildikleri belirtilmiştir (Committee on Child Abuse and Neglect, 2001).

2.3.2.2. Vekaleten Hastalık Sendromu (Munchausen by Proxy Syndrome)

Anne babanın ya da çocuğun bakımından sorumlu kimsenin çocukta olmadığı halde hastalık üretmesi ve bunun sonucunda çocuğun doğrudan tanı ve tedavisi üzerine zarar görmesi olarak tanımlanmaktadır (Kara, Biçer ve Gökalep, 2004). Çocuk istismarının çok ağır ve spesifik olan bu formunda çocuk hasta olmadığı halde hastane hastane dolaştırılması, üzerinde hastalık belirtileri oluşturulması, çocuktan tetkik amacıyla alınan verilerin değiştirilmesi ya da üzerinde oynamalar yapılarak hastalık halinin devam ettirilmesi, çocukta belirti oluşturma ya da çocuğa zararlı maddeler vererek gerçek hastalık oluşturma durumlarını kapsamaktadır. Tanı, çocukta hastalık durumuna sebebiyet veren anne baba ya da bakım veren kişiye aittir (Tümer, Odabaşı, Özdemir, Mutlu ve Kaynak, 2015). Sonucunda çocukların ihtiyacı olmadığı halde hastaneye götürülmekte ve gerekli olmadığı halde tanı koymak amaçlı işlemler, cerrahi operasyonlar veya tıbbi müdahaleler sebebiyle çocuklarda ağır tıbbi hasarlar oluşabilmektedir. Oluşturulmuş hastalık sendromu, oldukça komplike ve potansiyel olarak ölümcül olan bir çocuk istismarı çeşididir (İnce ve Yurdakök, 2014).

Tablo 2: Fiziksel İstismarın Göstergeleri

<i>Fiziksel Göstergeler</i>
❖ <i>Vücutta açıklaması olmayan yara, bere ve darbe izleri:</i> • <i>Yüzde, dudakta, ağızda.</i> • <i>Gövde, sırt, kalça ve bacaklarda morluklar</i> • <i>Değişik iyileşme seviyelerinde el ve ısıruk izi;</i> • <i>Küme küme ve düzenli olan şekiller.</i> • <i>Acı vermek amacıyla kullanılan (kemer, elektrik kablosu vb.) nesnelerin izleri</i> • <i>Çocuğun evde uzun süre kalması sonucunda (tatil gibi) tekrarlayarak ortaya çıkması.</i> ❖ <i>Açıklanamayan yanıklar:</i> • <i>Özellikle vücudun çeşitli yerlerinde (avuç içi, ayak tabanı, sırt vb.) puro ve sigara yanıkları,</i> • <i>Daldırma yanıkları (çocuğun el ve ayaklarının biri tarafından kaynar suya daldırılması sonucunda oluşurlar, kazara bu tarz yanıklar oluşmaz)</i>

❖ <i>Açıklanamayan kırıklar/çıkıklar, saç dökülmesi</i>	
<i>-Uzun ve kısa süreli etkiler</i>	
• Morarma,	• Zedelenmiş beyin gelişimi,
• Vücudun çeşitli yerlerinde kesiklerin olması,	• Ömür boyu zayıf fiziksel sağlık.
• Kemiklerde kırıklık ,	• İç kanama
• Sarsılmış bebek sendromu (görmeme, öğrenme güçlüğü, mental retardasyon, felç gibi)	
<i>Davranışsal Göstergeler</i>	
• Ceza almayı hak ettiği şeklindeki tutum	• Evden kaçma (ergenlerde)
• Yetişkinlerle iletişim kurmama	• Diğerlerinin ağlamasına karşı hassasiyet gösterme
• Ebeveynlerden korkma	• Okula vaktinden önce gitme ve geç ayrılma
• Ağrı şikayetleri ya da rahatsız hareketler	• Eve gitmeye sakınma, korkma
• Anne baba tarafından anlatılan yaralanmalar	• Sosyal işlevsellik sorunları
• Kendi kendine zarar veren davranışlar	• Yakın ilişki kuramama
• Karşı gelme bozukluğu	• Fiziksel temastan rahatsız olma
• Kurulan ilişkilerin çatışmalı, duygusal yoğunluğu az, öfke üzerine	
• Çekingen ya da saldırgan davranışlarda aşırılık	
• Giyilen giysilerin iklim koşullarına uygun olmaması ya da saklanmak amacı güderek giyilmesi	
<i>Bilişsel/Akademik Göstergeler</i>	
• Gelişimsel hasarlar	• Okul akademik başarının düşmesi
<i>Uzun ve Kısa Dönemli Psikolojik Sonuçları</i>	
• İzolasyon	• İlişki kurmada ve sürdürmede güçlük
• Korku	• Yeme bozuklukları
• Güven eksikliği	• Travma sonrası stres bozukluğu
• Depresyon ve anksiyete	• İntihar denemeleri
• Düşük özdeğer	
<i>Uzun ve Kısa Dönem Davranışsal Sonuçlar</i>	
• Suçluluk	• Düşük akademik başarı
• Küçük yaşta ve istenmeyen gebelik	• Madde kullanımı
• Suç davranışları, madde bağımlılığı, şiddet ve kötü maksatlı davranışlara yüksek eğilimde olma	

2.3.3. Duygusal İstismar

Duygusal istismar, anne, baba, bakım veren ya da çocuğun üzerinde güç sahibi olan kimsenin çocukların gelişimlerini olumsuz etkileyecek tutum ya da davranış sergileyerek veya ihtiyaç duydukları ilgi, sevgi ve bakımı sağlamamanın sonucunda sosyal ve bilimsel formlara göre psikolojik zarara uğratılmaları olarak tanımlanmıştır (Kara, Biçer ve Gökalp, 2004).

Psikolojik istismar olarak da bilinen duygusal istismar, çocuğa karşı yöneltilen ve çocuğun duygusal gelişiminde ve öz değer duygusunda hasarlara sebep olan sürekli eleştiri, sevgi eksikliği, reddedilme, tehdit, rehberlikten alıkoyma gibi davranışları içeren, kanıtlanması genellikle zor olan istismar türüdür (Child Welfare Information Gateway, 2019).

UNICEF (2016)'e göre duygusal istismarı, çocuğun hareketlerinin kısıtlanması, suçlama, küçük düşürme, ayrımcılık yapma, korkutma, tehdit etme, alay etme vb. davranışlarla çocuğun fiziksel, zihinsel, sosyal gelişimlerini olumsuz etkileme ve süreç içerisinde çocuğun gelişimine uygun ve destekleyecek ortam hazırlamadaki başarısızlık ya da eksiklik olarak tanımlamıştır.

Duygusal istismar her zaman diğer istismar türlerine yani fiziksel ve cinsel istismara eşlik edebildiği gibi tek başına da görülebilmektedir (McMurray, 2009). Bu bağlamda duygusal istismar için diğer istismar türlerini de (fiziksel ve cinsel) şemsiye gibi altında toplayan bir çatıya benzetebiliriz (Ersanlı, Yılmaz ve Özcan, 2013). Tek başına görüldüğü durumlarda fiziksel bir belirtisi olmadığından belirlenmesi, tanımlanması, anlaşılması ve yasal olarak kanıtlanması oldukça güç olabilmektedir (Glaser, 2002; Uslu, 2010).

Duygusal istismar ve ihmalin tanımlanmasında sağlanması gereken bazı ölçütler vardır. Bu ölçütler şu şekilde tanımlanabilir (Ergündüz, 2010):

1. Duygusal istismar ve ihmal ebeveynler veya bakım veren ile çocuk arasındaki ilişkiyi tanımlar,
2. Ebeveynler, bakım verenler ile çocuk arasında tanımlanmış olan ilişki çocuğun ruhsal sağlık ve gelişiminde hasarlar meydana çıkarması açısından önemlidir,
3. Duygusal istismar ve ihmal oluşumunda fiziksel temas olması şart değildir.

Çocuğun psikolojik hasara uğradığı duygusal istismarın meydana gelmesinde 2 temel nedenin önemli rol oynadığı görülmektedir. Bunlar:

1. Çocuğun bakımından sorumlu olan kişi veya kişilerin çocuklara karşı olan tutumlarının ve davranışlarının onların olumsuz olarak etkileneceği şekilde olması,

2. Çocukların gelişimlerinin doğal seyri olarak ihtiyaç içerisinde oldukları ilgi, sevgi ve bakımlarının karşılanmaması.

Duygusal istismara neden olan ebeveyn tutumları şöyle açıklanabilir (Crittenden ve Ainsworth 1989; akt. Polat, 2017):

1. Reddetme (Rejection): Çocuğun yetişkinler tarafından benimsenmemesi, bir birey olarak görülmemesi, ihtiyaçlarının giderilmemesi, çocuğun yardım taleplerini reddetmesi ve temastan kaçınması.
2. Yalnız bırakmak (Isolating): Anne-babanın çocuğunu yalnız olduğuna inandırarak sosyal ilişkilerden ve kendinden uzak tutması, bu ortamlarda bulunabileceği fırsatlar yaratmaması veya kasıtlı olarak engellemesi.
3. Yıldırma (Terrorizing): Anne-babanın sözel veya fiziksel hareketleri içeren çeşitli şekillerde çocuğunu kokutması, tehdit etmesi.
4. Suça Yönelme (Corrupting): Çocuğa sosyal yönden kötü örnek olunarak anti sosyal davranışlara yönltilmesi, özendirilmesidir.
5. Duygusal Yönden Tepki Vermeme (Denying Emotional Responsiveness): Çocuğa karşı verilen tepkilerin onun sosyal ve duygusal gelişimini olumlu destekleyecek nitelikte olmamasıdır.
6. Aşağılama (Degrading): Ebeveyn tarafından çocuğu küçük düşürecek, onurunu zedeleyecek takma isimler takılması, davranışlarda bulunulması ve bunların sistematik bir biçimde uygulanmasıdır.
7. Kendi Yararına Kullanma (Exploiting): Ebeveynlerin kendi çıkarları doğrultusunda çocuklarını kullanmasıdır.
8. Vaktinden Önce Yetişkin Rol Verme (Adultifying): Çocukların gelişimlerini dikkate almayarak sorumlulukların verilmesi, verilen bu sorumlulukları başarıyla yapmasını beklemektir.

Tablo 3: Duygusal istismarın göstergeleri

<i>Fiziksel Göstergeler</i>
• Konuşma veya iletişim kurmada bozukluklar • Fiziksel gelişimin normal seyrinden yavaş olması • Çocukta önceden var olan hastalıkların şiddetinin artması (astım, alerji gibi) • Madde kullanımı
<i>Davranışsal Göstergeler</i>
• Alışkanlık bozuklukları (parmak emme, sallanma vb. gibi) • Antisosyal ve yıkıcı davranışlar sergileme, suç işleme • Nevrotik bozukluklar • Pasif ya da saldırgan olma gibi aşırı davranışlar • Gelişimde gecikmelerin olması • Davranış bozuklukları • Her şeye uyum gösterme gibi aşırı uyum sorunları • İntihar düşünceleri ya da mazoşistçe davranışlar
<i>Duygusal Göstergeler</i>
• Sosyal ilişkilerin olumsuz etkilenmesi • Yaşına uygun olmayan davranışlar içerisinde olma
<i>Bilişsel/Akademik Göstergeler</i>
• Duygusal istismar sonucunda gelişimsel gecikmelerin olması bilişsel gelişimi de etkileyerek çocuğun derslerdeki başarısını da olumsuz etkiler.

İnsan Hakları Derneği, 2008.

2.3.4. Cinsel İstismar

Geçmişten günümüze maalesef hala varlığını sürdüren ve belki de son zamanlarda üzerinde en çok durulan konu alanlarından biri olan, toplumsal olarak önlemek ve engellemek amacıyla yapılan çalışmaların hız kazandığı ancak tamamen sona erdiremediği, çocukların travmatik yaşantılar geçirmesine sebebiyet verebilecek olan istismar türlerinden biri de cinsel istismardır.

Carr (1999) cinsel istismarı, bir çocuğun cinsel tatmin sağlamak için kullanılması olarak tanımlamıştır. Cinsel istismar, bir çocuğun cinsel organlarını okşamayı, cinsel ilişkiyi, ensest, tecavüzü, teşhircilik ve fuhuş veya pornografik materyallerin üretimi yoluyla ticari sömürüyü içermektedir (Wolfe, 1999). Başka bir tanımda daha cinsel olgunluğa ulaşmamış çocuğun ya da ergen bir kimsenin, yetişkin biri tarafından cinsel doyum sağlamak amacıyla güç kullanarak,

tehditle ya da kandırarak kullanılmasıdır (Aktepe, 2009). Finkelhor (1984), mağdur ve istismarcı arasında büyük yaş farkı olduğunda, istismarcının ile mağdur arasında bakım veren ya da otorite bağı bulunması ve çocuğa karşı şiddet uygulanması ya da kandırılması olmak üzere üç koşul altında gerçekleştiğinde cinsel istismardan bahsedilebileceğini söylemiştir. Çocuk cinsel istismarının tanımı, çocuk neler olup bittiğinin farkında olsun ya da olmasın bir çocuğun fuhuş da dahil olmak üzere cinsel eylemlere katılmaya teşvik edilmesi ya da zorlanmasıdır (Badoe, 2017). Cinsel istismarla ilgili kesin bir yaş sınırının olmamasıyla birlikte bazı yazarlar 5 yıllık yaş farkının olmasının ilişkinin istismar olarak değerlendirilmesi için yeterli görmekte-dirler (Ziyalar, 1998). Ancak cinsel istismar daha çok bir erişkin ile bir çocuk arasındaki cinsel eylem olarak ifade edilirken, istismarcının mağdurun yaşından 4 yaş ve üstü büyük olması ve çocuğun zor kullanarak veya ikna edilmesi yoluyla haz amaçlı cinsel eylemlere maruz kalması da cinsel istismar olarak değerlendirilmektedir (İşeri 2008; akt. Aktepe, 2009).

Schultz (1990) ise cinsel istismar olarak nitelendirilebilecek hareketlerin listesini hazırlayarak bunları şöyle belirtmiştir;

- Teşhircilik,
- Çıplaklık, cinsel organların bilerek gösterilmesi
- Çocuğun kıyafetlerinin çıkarılması,
- Röntgencilik,
- Çocuğun banyo yapmak, tuvalete gitmek, kıyafetlerini çıkarmak gibi gündelik işlerini yaptığı sırada kasıtlı bir şekilde çocuğu seyretmek,
- Çocukları dudağından öpmek,
- Çocuğun genital bölgelerini, bacaklarını, göğüslerini okşamak veya yetişkinin kendi organlarını çocuğa okşatması ve çocuğu, yetişkinin dilinin ağzına geleceği şekilde çok yakın öpmesi,
- Çocuğun cinsel olmayan organlarına cinsel uyarım olması ve bunu bir başlangıç adımı olması amacıyla dokunmak ve okşamak (Schultz, 1990; akt. Bulut, 2016).

Cinsel istismar vakalarının büyük çoğunluğunda fiziksel bulguya rastlanmamakla birlikte fiziksel bulgular cinsel istismarın anlaşılmasını büyük ölçüde kolaylaştırmaktadır. Cinsel istismar vakalarında idrar yolu enfeksiyonları, altını ıslatma, dışkı kaçırma, genital bölgede yırtık ya da diğer hasarlar, göğüsler ve bacaklarda yaralanmalar karşılaşılan fiziksel bulgular arasındadır (Alim Doğan, 2019).

Çocukların cinsel mağduru olarak seçilmesinde rol oynayan bazı faktörler bulunmaktadır. Bunları, çocukların merak duyguları, ilgi ve sevgi gereksinimlerinin eksikliği yaşamaları, çocukların yetişkinler tarafından kolayca yönlendirilebilmeleri ve savunmasız olmaları, çocukların bu aktiviteleri saklama eğilimleri ya da eylemleri ifade etmede yaşadığı güçlükler şeklinde sıralanabilir (Yıldırım Doğru 2012; akt. Ayekin, 2014).

2.3.4.1. Cinsel İstismar Türleri

Cinsel istismar türleri temas içermeyen, cinsel dokunma, oral-genital seks, interfemoral ilişki, seksüel penetrasyon, cinsel sömürü ve başka istismar türlerini içeren cinsel istismar olarak sınıflandırılmıştır. Aşağıda bu sınıflandırmalara ve detaylı açıklamalarına yer verilmiştir (Polat, 2019).

A. Temas İçermeyen Cinsel İstismar Türleri

- a) Seksi konuşma: Failin çocukla cinsel içerikli konuşmalar yapmasıdır. Bu cinsel konuşma içeriği istismarcının çocuk üzerinde yapmak istediklerini anlattığı, çocuğun cinsel özelliklerinden bahsettiği, cinsel yorumlarda bulunması şeklinde olabilmektedir.
- b) Teşhir: İstismarcının mağdura genital bölgelerini göstermesi ve/veya kurbanın yanında mastürbasyon yapmasıdır.
- c) Röntgencilik: İstismarcının cinsel haz amacıyla mağduru açık olarak ya da gizlice yaptığı aktiviteleri gözlemesidir. Bu aktiviteler günlük hayat içerisinde gayet normal kabul edilen davranışları da içerebilmektedir.

B. Cinsel Dokunma

Vücudun göğüs, vajina, kalça, anüs gibi özel bölgelerine dokunulması, ya da okşanması ile gerçekleşen istismar türüdür. İstismarcı ve mağdur karşılıklı birbirlerini okşayabilirler ya da mastürbasyonda bulunabilirler. Frotaj, istismarcının özel bölgelerinin kurbanın vücuduna sürtünmesi yoluyla cinsel doyuma ulaştığı bir istismar türüdür.

C. Oral-Genital Seks

İstismarcının çocuğa yönelik yapmış olduğu genital organ yalaması, öpmesi, ısırması ya da çocuğun genital yoldan penetrasyon hareketlerini içermektedir. Bu hareketler ağız-vajina, ağız-penis ya da ağız-anüs şeklinde olabilmektedir.

D. İnterfemoral İlişki

İstismarcının cinsel organını, mağdur çocuğun bacakları arasına yerleştirdiği istismar türüdür. İstismarcı genellikle çocuğu bacaklarının arasına alır, tutar. Mağdurun küçük olması, istismarcının mağdurun bekaretini korumak istemesi ya da yaşı daha büyük olan mağdurların hamile kalmasından korkulduğundan dolayı penetrasyonun olmadığı bir cinsel istismar türüdür.

E. Seksüel Penetrasyon

İstismarcının mağdurun vücudunda bir açıklığına girişi sonucu gerçekleşen cinsel istismar türüdür. 4 şekli vardır:

- a) Dijital Penetrasyon: İstismarcının parmaklarının vajinaya, anüse veya her ikisine birden yerleştirilmesini ifade eder. Genelde istismarcının mağdura karşı yaptığı eylem olmakla birlikte mağdurun da istismarcıya karşı yaptığı örnekler de bulunmaktadır.
- b) Objelerle Penetrasyon: İstismarcının mağdurun çeşitli açıklıklarına (vajina, anüs veya bazen ağzına) çeşitli objeler yerleştirdiği nispeten az görülen cinsel istismar türüdür.
- c) Genital İlişki: Penisin vajinaya penetrasyonu sonucunda gerçekleşir. Çoğunlukla istismarcı erkek ve mağdur ise kız olmakla birlikte tam tersi örnekler de bulunmaktadır.
- d) Anal İlişki: İstismarcının cinsel organının mağdurun anüsüne penetrasyonunu ifade etmektedir. Kız mağdur örneklerinde görülmekle birlikte erkek cinsel istismar mağdurlarında sıklıkla görülmektedir.

F. Cinsel Sömürü

Daha çok mağdurdan cinsel haz almaktan ziyade para kazanmak amacıyla gerçekleştirilen, mağdurla doğrudan cinsel temasın olmadığı ancak çocuğun cinsel kurban seçildiği istismar türüdür. İki türü vardır:

- a) Çocuk Pornografisi: Mağdur çocukların fotoğrafları, videoları ya da filmleri gibi görüntülenmeyi kapsayan eylemlerdir. İstismarcının sadece kendi kullanabileceği gibi pornografi pazarlarında da ticari amaçlarla yer alabilir. İstismarcı, çocuğun baştan çıkarıcı bir şekilde ya da normal bir iş yaparken fakat istismarcı için cezbedici olan hareketlerinin çekilmiş görüntüsünü izleyerek, cinsel eylemde bulunmadan cinsel doyuma ulaşır.

b) Çocuk Fuhuşu: Çocuk fuhuşunda erkek ve kız çocukları kullanılabilir. Vakaların çoğunda mağdurlar latent ya da adolesan dönemdedir. Çocuk fuhuşunda kullanılan çocukların çoğu kendi ev ortamlarını dayanılmaz bulduklarından evlerinden kaçmış çocuklardır.

G. Başka İstismar Türlerini İçeren Cinsel İstismar

Yukarıda bahsedilen istismar türlerinin çeşitli türleri ve birleşimleri bulunmaktadır. Defekasyon, ürinasyon, fiziksel kötü muamele, şiddet, alkol ve uyuşturucu kullanmaya zorlama gibi daha kötü türleri bulunmaktadır.

2.3.4.2. Ensest

Ensest, mağdur çocuğun birinci dereceden akrabası ile yaşadığı cinsel istismar olayıdır (Bulut, 2016). Bozbeyoğlu, Koyuncu, Kardam ve Sungur (2010) ensesti, istismarcının cinsel doyum sağlamak amacıyla mağdura karşı yapmış olduğu fiziksel ya da fiziksel olmayan girişimler olarak tanımlamışlar ve diğer tanımlarda kan bağına daha da genişleterek çocuk üzerinde saygınlığı ya da otorite sahibi enişte, üvey anne-baba, üvey kardeş gibi akraba ve hısım gruplarını da eklemişlerdir. Sezgin (1998) yapmış olduğu bir çalışmada Türkiye’de ensest istismarcılarının %57’lik gibi büyük oranını öz babalar, sonrasında %26’lık oranla ikinci dereceden olan akrabalar, %13’ünü yakın akrabalar ve kalan %4’lük kısmını ise öz abilerin oluşturduğunu bulmuştur. Ensest vakalarının, çocuk istismarcının aile üyesinden olduğundan koruma duygusuyla hareket edebileceğinden ortaya çıkması oldukça zordur (Polat, 2019).

Polat (2019) risk faktörlerini aşağıdaki gibi sıralamıştır:

1. Alkolik baba
2. Aşırı şüpheli, bağınaz ve sofu baba
3. Otoriter tutumu benimseyen baba
4. Annenin olmayışı ya da ev ortamında bir güce sahip olmaması
5. Anne rolüne girmiş kız çocuğu
6. Anne-babanın cinsel hayatında sorunlarının olması
7. Babanın otokontrolünü sınırlayan etkenler (uyuşturucu, sınırlı zeka vb.) olması
8. Çocuğun etrafındaki insanlarla ilişkisinin sınırlı tutulması
9. Ebeveynlerin tanımadıkları kişilere karşı düşmanca bir tavır içerisinde olmaları
10. Anne, baba ya da her ikisinin aile geçmişinde ensest hikayesinin olması
11. Babanın, ergenlik döneminde olan kızına yönelik aşırı kıskançlık duygusu içerisinde olması

Ensest mağduru çocuk korku, depresyon, dikkat toplamada sorun, hiperaktivite, davranış sorunları ve okulda problemler yaşama, cinsel problemler yaşama gibi farklı şekillerde olabilmektedir (Ovayolu, Uçan ve Serindağ, 2007).

2.3.4.3. Pedofili

DSM-V-TR tanım kriterlerine göre pedofili, en az 6 aylık bir süreyle 13 yaşından küçük ya da ergenliğe girmemiş çocuklara karşı cinsel ilgi duyan, bu ilgiler çerçevesinde çocukla ya da çocuklarla harekete geçmiş kişi olarak tanımlanmıştır. İstismarcı en az 16 yaşında ve mağdurlardan en az 5 yaş büyüktür (Bulut, 2016).

Tablo 4. Cinsel İstismar Göstergeleri

Fiziksel Göstergeler	
• Yürüme ve oturmada sorun çekme	• İç çamaşırlarında kan, leke ve yırtılma görülmesi,
• Genital kısımda kanama, kaşıntı, şişkinlik, kızarıklık olması.	
• İdrar yaparken acı duyma	• Cinsel yollarla bulaşan hastalıkların görülmesi,
• Genital bölge dışında kalan kısımlarda yara, bere, lekeler ya da yırtılmalar olması,	
Davranışsal Göstergeler	
• Duygularını kontrol edememe	
• Okulda beklenmedik şekilde gerçekleşen zorlanmalar	
• Depresyon	
• Kardeş rekabetinde aşırı üzülme	
• Yaşıtlarıyla ilişki ve iletişim kuramama	
• Fiziksel ve yakın temas kurmaktan kaçınma	
• Belirli kişi ve yerlerden korkma, çekinme	
• Tanıdığı bir kişiden kaçma/kaçınma davranışı sergileme	
• Çocuğun ifadesi	
• Kendi kendine sosyal tecrit oluşturma	
• Aniden zayıflama veya kilo alma	
• Yaşına uygun olmayacak şekilde cinsel oyunlar oynama, ileri düzeyde cinsel bilgi sahibi olma, cinsel ilişki kurarken rastgele davranma.	
Uzun ve Kısa Süreli Psikolojik Etkileri	
• Travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) görülmesi	• Uyurgezerlik
• Kabus görme	• Aşırı fantezi kurma
• Fobi geliştirme-korku tepkileri	• Enürezis-Enkoprezis
• Uyku düzeninde bozukluk	• Dikkat eksikliği
• İç kapanma	

Bilişsel/Gelişimsel/Akademik Göstergeler
• Öğrenme güçlüğü • İlgi dağınıklığı ve dikkat eksikliği • Akademi başarısında düşüş
Duygusal Göstergeler
<i>Cinsel istismar sonucunda çocuğun güven duygusunda büyük tahribatlar meydana gelmektedir. Ayrıca, istismarcı tarafından çocuk sürekli olarak sessiz olması yönünde yönlendirilir ya da tehdit edilir. Bu da çocuk tarafından anlamlandırma da sorunlar yaşadığı kısımlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocuk bunlara yönelik bir takım duygusal tepkiler vermektedir: Suçluluk duyma (benim kabahatim), öz değer yargısında düşüklük gözlenmesi, utanma, depresyon, anksiyete, benlik saygısının düşmesi, ruhsal gelgit yaşaması, karşı gelme bozukluğu.</i>

İnsan Hakları Deneği, 2008.

2.4. Çocuk İhmal ve İstismarının Nedenleri ve Risk Faktörleri

Çocuk ihmal ve istismarına neden olan etmenler iç ve dış stres faktörleri olarak sınıflandırılmıştır. Aşağıda iç ve dış stres faktörleri açıklamalarına yer verilmiştir.

Dış Stres Faktörleri: Ailelerin yaşantılarında etkili olan bazı ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel faktörler çocukların ihmal ve istismarına da yol açabilmektedir. Özellikle olumsuz ekonomik koşullar beraberinde işsizlik, parasızlık gibi etmenleri de getirerek çocukların iyi beslenememe, olumsuz ev ortamlarına maruz kalmalarına sebep olabilmektedir. Bu sebeple ekonomik sıkıntılar aile ruhunu da olumsuz etkilemektedir. Sosyal ve çevresel stres yapıcı etkenler de aile yaşantılarında olumsuzlukları sebebiyet verebilmektedir (Bulut, 1996; akt. Aral, 1997).

İç Stres Faktörleri: Anne ve babanın kişilik özellikleri, ruhsal bozuklukları, madde kullanmaları veya ölüm, boşanma gibi parçalanmış aileler, anne ya da babanın geçmişinde istismar yaşamış olması gibi faktörler iç stres faktörleri çerçevesinde değerlendirilmektedir (Bulut, 1996; akt. Aral, 1997).

Dünya Sağlık Örgütü risk faktörlerini çocuk, ebeveyn ya da bakım veren, ilişki ve toplumsal faktörler olmak üzere 4 başlık altında incelemiştir. Başlıklar ve içerikleri aşağıda tabloda ki gibidir (<https://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/child-maltreatment>).

Tablo 5. Çocuk İhmal ve İstismarı Risk Faktörleri

Çocukla İlgili Olan Risk Faktörleri
• Dört yaştan küçük ya da ergen olmak • İstenmeyen çocuk olmak ya da ebeveyn beklentilerini karşılayamamak • Özel gereksinimli çocuk olmak, ısrarla ağlayan veya anormal fiziksel özelliklere sahip olmak
Ebeveyn veya Bakım Verenle İlgili Risk Faktörleri
• Yeni doğan bebek ile bağın kurulmasında zorluk yaşama • Çocuğu beslememek/besleyememek • Küçüklüklerinde ebeveynlerin ya da bakım verenlerin ihmal ve istismar yaşantılarının olması • Çocuk gelişimi konusunda bilgi eksiklerinin olması veya beklentilerinin gerçeklikten uzak olması • Hamilelik sürecini de kapsayacak şekilde alkol veya uyuşturucu kullanımı • Düşük özgüvene sahip olmak • Zayıf dürtü kontrolü olması • Zihinsel veya nörolojik bir bozukluğa sahip olmak • Finansal zorluklar yaşamaları.
İlişkiler İle İlgili Risk Faktörleri
• Aile çökmesi veya diğer aile üyeleri arasında şiddet olması, • Topluluktan izole olmak • Aile büyüklerinden çocuk yetiştirme konusunda desteğin azalması ya da hiç olmaması.
Toplumsal Faktörlerle İlgili Risk Faktörleri
• Cinsiyet ve sosyal eşitsizlik; • Aileleri ve kurumları desteklemek amacıyla yeterli konut veya hizmet yoksunluğu; • İşsizlik ve yoksulluk düzeyinin yüksek oranda olması; • Alkol ve uyuşturucu gibi maddelere erişimin kolay olması; • Hükümetlerin çocuk kötü muamelesi, çocuk porografisi, çocuk fuhuşu ve işçiliği konusunda önlemeye yönelik politika ve program eksikliği/yetersizliği, • Sosyal ve kültürel normlarda başkalarına yönelik şiddeti yücelten, fiziksel cezayı destekleyen, sıkı cinsiyet rolleri ve ebeveyn-çocuk ilişkisinde çocuğu küçük gören yaklaşımın olması, • Sosyal, ekonomik, sağlık ve eğitim politikalarında sosyoekonomik eşitsizliği, istikrarsızlığa yol açan etmenlerin olması.

2.4.1. Aile ile İlgili Faktörler

Aileler çocuklarının doğumundan kendi kendilerine yetebilecek düzeye gelene dek her türlü bakımından sorumlulardır. Çocukların sağlıklı gelişim gösterebilmelerinde ailelerin üzerine büyük sorumluluklar düşmektedir.

Çocuk ihmal ve istismarında etkenlerden biri olarak da görülen aileler de incelenmiş ve ortak özellikler dikkat çekmiştir. En önemli ortak özelliklerden biri tamamında olmasa bile ailelerin büyük çoğunluğu kendi aile geçmişinde ya ihmal ve istismara uğramış ya da çok yakınlarında görüp, tanık olmuşlardır (Uysal, 1998). Anne baba tutumları aile içi ihmal ve istismar da etkili olan bir diğer faktördür. Olumlu tutum olarak nitelendirilen tek tutum demokratik tutumdur ve geriye kalan mükemmeliyetçi, aşırı koruyucu, ilgisiz, reddedici gibi tutumlar olumsuz tutum olarak nitelendirilmektedir. Bu olumsuz tutumlara sahip ebeveynlerin davranışları çocuk ihmal ve istismarında önemli rol oynamaktadır (Aydoğdu ve Dilekmen, 2016). Anne baba arasında cinsel hayatın olmaması ya da cinsel hayatta olumsuzluklar olması da cinsel istismar vakalarının daha yaşandığı görülmüştür (Taner ve Gökler, 2004). Aile içi risk faktöründe bir diğer etken ise annenin yaşıdır. Genç yaşta olan annelerin çocuklarına karşı daha fazla kötü muamelede bulundukları bilinmektedir (Uysal, 1998).

Aile içi risk faktörlerini maddeler halinde sıralarsak (Johnson, 2002);

- Çocukken yaşanmış ihmal ve istismar yaşantısı
- Dürtü kontrol eksikliği
- Çocuğun gelişim düzeyi hakkında bilgi sahibi olmama ve abartılı beklentiler olması
- Madde kullanımı
- Yoksulluk, işsizlik
- Aile içi şiddet
- Düşük eğitim düzeyi
- Gelişimsel gecikme, mental retardasyon
- Aile ve çocuk ilişkilerinde rol değişikliği.

2.4.2. Çocuk ile İlgili Faktörler

Çocukla ilgili risk faktörleri aşağıdaki gibi listelenebilir (Chaney, 2000):

- 3 yaş ve altında olmak
- Doğuştan bozukluklar olması
- Yeni doğan döneminde hastanede uzun süre kalma
- Uzun süreli ağlama veya kolik bebekler
- Prematüre bebek
- Hastalık

Dikkat süresi belirli sınırın altında olan, davranış problemleri olan, dürtüsel ve aşırı hareketli davranışlardan birine veya birkaçına sahip Dikkat eksikliği ve Hiperaktivite (DEHB) olan çocukların da istismar riskleri daha fazla olmaktadır (Foto-Özdemir ve Evinç, 2015).

Çocukla ilgili risk faktörlerinden biri de çocuğun cinsiyetidir. Kız çocukların erkek çocuklarına oranla iki-üç kat daha fazla risk altında olduğu görülmektedir (Keçe, 2018). Bunda etkili olan faktörlerden biri toplumdur. Erkek çocuklarının daha fazla değer gördüğü toplumlarda kızlar, erkek çocuklarına oranla daha fazla istismar davranışlarına maruz kalmaktadır (Kaptan, 2017).

2.4.3. Çevre ile İlgili Faktörler

Çocuk ihmal istismar risk faktörlerinden biri de toplumun çocuğa bakış açısıdır. Yoksulluk ve işsizlik toplumsal etmenler çocuk ihmal ve istismarında doğrudan rol oynadığı gibi tetikleyicisi ya da sürdürülmesinde de etkili olabilmektedir (Kabakoğlu, 2018). Çevre ile ilgili faktörler aşağıdaki gibi listenebilir.

- Aileleri ve kurumları destekleyecek hizmetlerin eksikliği,
- Çocuk ihmal ve istismar ortaya çıkmasını engelleyecek politika eksikliği,
- Kalabalık aileler, elverişsiz ev ortamı ve sağlıklı çevre koşulları,
- Medya da dahil olmak üzere başkalarına yönelik şiddete yönelten sosyal ve kültürel normlar,
- Uyuşturucu ve alkole kolay erişim sağlanabilmesi,
- Çocuk pornografisi ve çocuk fuhuşunun varlığı,
- Toplumlardaki sosyal ve cinsiyet eşitsizliklerinin olması (WHO, 2006).

2.5. Çocuk İhmali ve İstismarının Etkileri

Çocuk ihmali ve istismarının çocuk üzerindeki etkilerinden bahsederken kısa ve uzun sürede gerçekleşen şeklinde inceleyebilmekteyiz. Kısa sürede gerçekleşen boyut, istismar veya ihmalden sonra kısa sürede gerçekleşen, yaralanma, ölüm, gebelik, kırılma, vücutta morarma olması vb şekillerde ortaya çıkarken uzun süreli zararlar ise mağdurun ihmal ve istismardan olumsuz etkilenecek uzun süreçte ortaya çıkan veya çıkması muhtemel kişilik bozuklukları, öz güven eksikliği, zeka geriliği gibi olumsuz etkileri kapsamaktadır (Erol, 2007).

Fiziksel istismarın çocuklar üzerindeki etkisini ele alan çalışmalar incelendiğinde, fiziksel cezaya maruz kalan çocuklar kaygı yaşamakta, içine kapanık olmakta ve olumsuz benlik kavramı geliştirmektedirler. Aynı zamanda fiziksel cezalandırılan çocuklar korkmakta, kendini değersiz, çaresiz hissetmekte ve daha çok saldırgan ve şiddet davranışları

göstermektedir (Güner, Güner ve Şahan, 2010). Fiziksel istismar sosyal, duygusal, davranışsal ve psikiyatrik sorunlarla ilgiliyken çocuğun sosyal-duygusal, bilişsel ve davranışsal gibi çeşitli gelişim alanlarında olumsuz ve uzun dönemli sonuçlar meydana gelmesine sebebiyet veren hal ve hareketler fiziksel ihmaldir (Gökler, 2002; akt. Ergündüz, 2010). İhmal edilen çocuklar da fiziksel istismara uğrayan çocuklara oranla daha çok akademik ve bilişsel bozukluk, içe kapanıklık, kısıtlı arkadaşlık ilişkileri görülmektedir (Hildyard ve Wolfe, 2002). Organik bir sebebe bağlı olmaksızın büyümede yetersizlik görülen çocukların bu durumunun nedeninin istismarla bağlı olduğu düşünülmüş ve fiziksel istismar mağduru çocuklar da büyüme geriliği olduğu bulunmuştur (Aral, 1997).

Duygusal istismarın çocuklar üzerindeki izleri yaşamları boyunca gözlemlenebilmektedir. Ebeveynleri ya da bakım vereni tarafından duygusal istismara maruz kalan çocuk pasif kişilik özelliklerine sahip, öz güven eksikliği yaşayan ve anti sosyal davranışlar gösteren bireyler olarak tanımlanmaktadır. Aynı zamanda duygusal istismara maruz kalan çocuklar zihinsel kapasiteleri normal seyrinde olmasına rağmen öğrenme güçlüğü ya da dikkat dağınıklığı gibi problemler yaşadıkları görülmüştür (Aral ve Gürsoy, 2001). Okul öncesi dönemde duygusal istismara uğramış çocuklarda öfke nöbetleri, anne-baba ya da bakım verene bağlanmada sorun yaşama, iş birliği yapmama, isteksizlik ve genelde tek başlarına vakit geçirdiklerinden dil gelişimlerinde de aksaklıklar olabilmesi gibi özellikler görülmüştür (Balta, 2005).

Cinsel istismara uğrayan çocuklarda kısa dönemde cinsel davranışlar gösterme, uyku sorunları yaşama, anksiyete bozuklukları, depresyon, enürezis davranışları görülebilmektedir (Webster, 2001). Cinsel istismara uğrayan kişilerde cinsel duygular ve tutumlarda normalden sapma ve uygun olmayacak şekillerde ortaya çıkmalar şeklinde görülebilmekle birlikte istismarcı çocuğun genellikle yakından tanıdığı, bildiği kişi tarafından olduğundan ihanete uğradığı hissine de varacaktır (Siyez, 2003). Cinsel istismarın sonuçlarından bir diğeri ise, cinsel istismara maruz kalan çocuğun cinsle farkındalığının küçük yaşlarda oluşmaya başlaması, oyunlarında ve davranışlarında cinsel öğeler içeren davranışlarda bulunması şeklinde ortaya çıkmaktadır (Yates, 1982; akt. Karakoç, 2007). Cinsel istismar mağduru çocuklarda depresyon gözlenmekte olup, benlik algıları ağır hasarlar almaktadır. İntihara eğilim göstermektedirler ve yetişkinlikte ki majör depresyonla çocukluktaki cinsel istismar yaşantısı arasında da ilişki bulunmaktadır (Ergündüz, 2010).

İhmal ve istismar mağduru çocukların gelişim profilleri incelendiğinde, okul öncesi dönem çocuklarında karşılaşılan en büyük problemlerden birinin konuşma bozukluğu olduğu

görülmüştür. Bu da çocukların ileride ki akademik başarısını olumsuz etkilemektedir (Aral, 1997).

2.6. Çocuk İhmali ve İstismarının Önlenmesi

Çocuk ihmali ve istismarını önleme çalışmaları devlet ve diğer kurumların da iş birliği içerisinde çalışmasını gerektiren hassas bir konudur ve çalışma sürecinde sistematik, bilimsel multidisipliner yaklaşım izlemeyi gerektirmektedir (Kocaer, 2006; Kara ve ark., 2004). Yapılan bir çalışma çocuk ihmal ve istismarı yüzünden hayatını kaybedenlerin %61'inin önleme çalışmaları korunabileceğini saptamıştır (Rimsza, Schackner, Bowen ve Marshall, 2002). Bu durum bizlere çocuk ihmal ve istismarının önleme çalışmalarının çocukların hayatında önemli bir yere sahip olduğunu, toplumu bu konuda bilinçlendirme çalışmalarının gerekliliğini göstermektedir. Çocuk ihmal ve istismarını önleme konusunda yapılacaklar değerlendirilirken 2 grupta ele alınmalıdır. Bunlardan ilki ev, okul gibi toplumsal düzeyde, hükümet ya da karar vericileri değerlendirmeyi içerirken diğeri ise gerçekleştirilecek eylemleri değerlendirmeyi içermektedir. Bu eylemlerin başında ise alanda çalışan profesyonelleri ve toplumu da kapsayacak şekilde yapılması gereken eğitim faaliyetleri yer almaktadır (Polat, 2018). Çocuk ihmal ve istismarı önleyici çalışmalarının etkili olabilmesi için çalışmalar belli amaçları içermelidir (Daro ve McKurdy, 1994; akt. Uysal, 1998). Bunlar;

- Ailelerin çocuk gelişimi hakkındaki bilgi ve isteklerini geliştirmek,
- Aile ve çocuk arasındaki duygusal ilgi, bağ ve iletişimi güçlendirmek,
- Aile çocuk arasındaki bakım stresleriyle müdahale yöntemlerini geliştirmek,
- Ev, çocuk bakımı gibi konularda ailelerin ihtiyaç duydukları bilgileri sağlamak,
- Aile desteğini artırmak,
- Fakirliğin aile üzerinde oluşturacağı sorunları azaltmak şeklinde sıralanmıştır.

Çocuk ihmal ve istismarının daha gerçekleşmeden önlenmesi, ihmal ve istismar meydana geldikten sonraki yapılan çalışmalara göre daha etkili sonuçlar vermekte, kolay ve başarılı olmaktadır (Kamiloğlu, 2018). Bu kapsamda çocuk ihmal ve istismarı önleme çalışmaları 3 basamakta incelenmektedir.

2.6.1. Birincil Önleme Çalışmaları

Birincil önleme çalışmalarının amacı, çocukların sağlıklı gelişimlerinin destekleneceği ev ortamlarını hazırlamaktır (Uysal, 1998). Birincil önleme çalışmaları bireylere yönelik olmayıp, topluluklara yapılan her türlü eğitim ve tanıtım çalışmalarıdır (Altan, 2015). Turhan, Sangün ve İnandı (2006) birincil önleme çalışmalarının;

- Riskli grupların tespiti
- Sağlık bakımı
- Doğum öncesi ve sonrası süreçte izleme
- Anne babalara çocuk eğitimi konusunda bilgiler verilmesi
- Aile desteğini artıracak sosyal kurumların yaygınlaştırılması
- İşsizlik ve yoksullukla mücadele gibi konuları kapsadığını söylemişlerdir.

2.6.2. İkincil Önleme Çalışmaları

İkincil önleme çalışmaları ihmal veya istismara uğrayan çocuğun erken tanısı, tedavisi ve izlenmesini kapsamaktadır. Tanı ve tedavi süreci ne kadar erken başlarsa zararın etkisi de o kadar azalacaktır (Turhan, Sangün ve İnandı, 2006). İkincil önleme çalışmaları, yüksek risk grubundakileri de belirlenmesini içermektedir. Yüksek risk gruplarının belirlenmesi, bu grupta bulunanların hizmetlerden yararlanmalarının sağlanması ve gerektiği durumlarda ek hizmetler sunulması olarak açıklanmaktadır (Uysal, 1998).

2.6.3. Üçüncül Önleme Çalışmaları

Üçüncül önleme çalışmaları, istismarın olması durumunda çocukta oluşan zararın hafifletilmesi, tekrarlanmasını önlemesi, tedavi edilmesine yönelik eylemleri kapsamaktadır. Tedavi ve rehabilite sürecinde istismar mağdurunun yanı sıra istismarcının da tedavi ve rehabilite edilmesi gerekmektedir (Turhan ve ark., 2006). Üçüncül önleme çalışmaları, istismar olayının ortaya çıkmasından sonraki tüm hizmetleri kapsayan çalışmalardır (Uysal, 1998).

2.7. Çocuk İhmal ve İstismarında Bildirim

Bireylerin çocuk ihmal ve istismarı durumundan şüphelenmeleri ya da tanık olmaları halinde vakit kaybetmeden gerekli mercileri durumdan haberdar etme zorunlulukları vardır ve yapılmadığı takdirde bu suç sayılmıştır. Çünkü çocuklar kendilerine karşı işlenen suçlar hakkında bildirimde bulunamamakta ya da haklarından haberdar olamamaktadırlar (Taş, 2017).

Anayasa'da bulunan maddelere göre çocuk ihmal ve istismarında bildirimde bulunmayanlar hakkında yapılacak yaptırımlar aşağıdaki maddelerle açıklanmıştır:

“Suçu bildirmeme

MADDE 278.- (1) İşlenmekte olan bir suçu yetkili makamlara bildirmeyen kişi, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) İşlenmiş olmakla birlikte, sebebiyet verdiği neticelerin sınırlandırılması hâlen mümkün bulunan bir suçu yetkili makamlara bildirmeyen kişi, yukarıdaki fıkra hükmüne göre cezalandırılır.

(3) Mağdurun on beş yaşını bitirmemiş bir çocuk, bedensel veya ruhsal bakımdan özürlü olan ya da hamileliği nedeniyle kendisini savunamayacak durumda bulunan kimse olması hâlinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza, yarı oranında artırılır.

Kamu görevlisinin suçu bildirmemesi

MADDE 279.- (1) Kamu adına soruşturma ve kovuşturmayı gerektiren bir suçun işlendiğini göreviyle bağlantılı olarak öğrenip de yetkili makamlara bildirimde bulunmayı ihmal eden veya bu hususta gecikme gösteren kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Suçun, adli kolluk görevini yapan kişi tarafından işlenmesi hâlinde, yukarıdaki fıkraya göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.

Sağlık mesleği mensuplarının suçu bildirmemesi

MADDE 280.- (1) Görevini yaptığı sırada bir suçun işlendiği yönünde bir belirti ile karşılaşmasına rağmen, durumu yetkili makamlara bildirmeyen veya bu hususta gecikme gösteren sağlık mesleği mensubu, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Sağlık mesleği mensubu deyiminden tabip, diş tabibi, eczacı, ebe, hemşire ve sağlık hizmeti veren diğer kişiler anlaşılır.”

2.8. Çocuk İhmali ve İstismarını Açıklamaya Yönelik Kuramlar

2.8.1. Psikiyatrik Model

Çocukların ihmal ve istismara uğramasında anne baba yüksek oranda sorumlu olarak görüldüğünden, bu model çocuk ihmal ve istismarının nedenlerini belirlemek amacıyla anne babanın özelliklerinin incelenmesi gerektiğini öne sürmüştür. Model istismarı açıklamaya yönelik ilk modellerden biri olup, istismarcı anne ve babalar hasta ya da anormal olarak görülmüş, hatta geleneksel psikiyatrik sınıflandırmalar yapılmak istenmiştir. Fakat, bu tür araştırmaların gerekli incelemeleri yapıldığında istismarcı anne ve babaların sadece %10'luk kısmının ruhsal bozuklukları olduğu saptanmıştır (Tercan, 1995; akt. Siyez, 2003).

Çocuklarına yönelik istismar davranışları içerisinde olan anne babaların zeka düzeyleri ele alındığında bir kısmı normalin altında zeka düzeyinde iken, büyük çoğunluğunun normal zeka düzeyine sahip olduğu belirlenmiştir. Zeka düzeyine göre anlamlı olan bulgu, istismarcı anne babaların ego zayıflıkları olduğu şeklinde görülmüştür. Ayrıca ebeveynlerin sadece birinde ya

da her ikisinde oluşan yetmeme duygusu, ebeveynlik sorumluluk ve görevlerini yapmama, ebeveyn olmak için yeterli olgunluk düzeyinde olmama, benmerkezci olma gibi örneklendirilebilecek karakter bozuklukları ve obsesif-kompulsif davranışlar da görülebilmektedir (Polat, 2019).

İstismarcı anne babaların ortak özelliklerinden biri hemen hemen hepsinin küçüklüklerinde istismara maruz kalması ya da tanık olması şeklindedir. İstismarcı anne babaların çocuklarına karşı davranış yönelimleri, kendi anne babalarının onlara uyguladıkları davranış şekilleri olduğu da dikkat çeken önemli noktalardan biridir. İstismar olgularının çoğunda anne ve babanın ayrı olduğu ve ailenin tek ebeveynli aile olduğu görülmüştür. Ayrılmayan ailelerde ise anne-baba ilişkisinin sorunlu olduğu görülmüştür (Polat, 2019).

2.8.2. Sosyolojik Model

Sosyolojik model psikiyatrik modelin aksine çocuk ihmal ve istismarında rol oynayan etmenleri toplumsal değerler, örgütler, aile kurumu bağlamında incelemiştir. Çocuk ihmal ve istismarını açıklamada, toplumun felsefesinin, şiddete ilişkin görüşlerinin aile yapısının incelenmesi gerektiğini öne sürmüştür (Gökler, 2006).

Model, çocuk ihmal ve istismarını ele alırken, sosyal tutumlar, yapılar ve kaynak dağılımı bağlamında açıklamaya çalışmış ve çocuk ihmal ve istismarının nedenleri olarak, maddi imkan yetersizliği, sosyoekonomik durum, izolasyon ve bulunulan toplumda şiddetin kabulü olarak açıklamışlardır (Hutchison, 1990; Scannapieco ve Connell-Carrick, 2005).

Sosyolojik modelin varsayımlarından bir diğeri ise stres ve engellenme gibi durumların çocuk ihmal ve istismarına yol açmasıdır. Model stres kaynaklarına örnek olarak işsizlik, kötü yaşam alanı, yetersiz gelir düzeyi gibi alt sosyoekonomik düzeye ilişkin özellikleri incelemiştir (Tercan, 1995; akt. Siyez, 2003).

2.8.3. Sosyal Öğrenme Modeli

Sosyal öğrenme modeli, çocuk ihmal ve istismarını öğrenilmiş etkileşim olarak açıklamaktadır (Bayraktar, 2015). Sosyal öğrenme modeli, artan çatışma ve saldırganlığa sebep olan süreçleri vurgulayarak, saldırgan davranışların hem edimsel koşullanma hem de rol modellerin gözlemlenmesi sonucunda öğrenilen davranışlar olduğunu öne sürmüştür (Malley-Morrison ve Hines, 2004; Slep ve O’leary, 2001).

Anne babaları tarafından çocukluğunda istismara maruz kalan ya da gözlemleyen çocukların ileride kendi ailelerinde de bu davranışları çocuklarına karşı sergileme

olasılıklarının yüksek olduğu saptanmıştır. Aile içi şiddetin kuşaklar arası aktarımı çalışmaları, çocukluğundan kendi ailesi tarafından şiddete maruz kalan ya da yakınlarında gözlemleyen kişilerin ilerleyen yıllarda yakınlarına şiddet uygulamasının bir yordayıcısı olarak kabul etmişlerdir (Hines ve Malley-Morrison, 2005).

2.8.4. Sosyal Etkileşim Modeli

Bu model, çocuk ihmal ve istismarını bahsedilen diğer modelleri de kapsayacak şekilde açıklamakta ve çocuk ihmal ve istismarının tek bir modelle açıklanmasının zorluklarından bahsetmektedir (Erol, 2007). Sosyal etkileşimsel model, çocuk istismarını sadece anne babadan kaynaklı sebeplerden olmadığını, anne babaların çocuklarıyla geliştirdikleri etkileşim ile de ilgili olduğunu öne sürmüşlerdir. Çocuk ihmal ve istismarı olayları incelenirken anne baba ve çocuk arasındaki ilişki açıkça ortaya konulmalı, eşler arasındaki problem durumlarının da çocuğa yansıyabileceği göz önünde bulundurulmalı ve istismar edilen çocukta kaynaklı olabilecek (prematüre doğum gibi) nedenler de süreçte değerlendirilmelidir (Kars, 1999; akt. Siyez, 2003).

2.8.5. Ekolojik Model

Çocuk ihmal ve istismarını açıklayan kuramlardan biri olan ekolojik kuramın günümüzde çocuk ihmal ve istismarının gelişimsel etkilerini açıklamada en kapsamlı olan kuram olduğu düşünülmektedir. Bronfenbrenner (1979) tarafından geliştirilen kuram, gelişimi açıklarken insan ve çevrenin birbirini karşılıklı olarak etkilemesine vurgu yapmıştır. Ekolojik kuramda insan çevresi mikrosistem, mezosistem, eksosistem ve makrosistem olmak üzere iç içe geçmiş yapılarla açıklanmıştır (Öztürk Can ve Irmak Yılmaz, 2017).

Belsky (1980)'nin geliştirmiş olduğu çocuk ihmal ve istismarını açıklayan modellerden biri olan ekolojik modelde, mikrosistem (yakın ve ev çevresi), ekzosistem (sosyal yaşam ve iş ortamı) ve makrosistem (kültürel değerler, inançlar) ile ebeveynlerin bireysel yaşantıları birlikte ele alınarak açıklanması gerektiğini savunmuştur. Ekolojik kuram, çocuk ihmal ve istismarına neden olan faktörleri aile üyelerinin bireysel etkileri (ontogenetik gelişim), aile (mikrosistem), okul, arkadaşlar vb. sosyal ortamlar (ekzosistem) ve kültür (makrosistem) olarak açıklamış ve bu faktörlerin bir bütünlük içerisinde incelenmesi gerektiğini önermektedir (İşmen, 1999; akt. Ünal, 2017).

2.9. İlgili Araştırmalar

2.9.1. Yurt İçinde Yapılmış Araştırmalar

Erdoğan ve Aslan (2020), okul öncesi öğretmenlerinin çocuk istismarı ve ihmali nasıl algıladıkları öğrenmek amacıyla 36 öğretmen ile çalışmışlardır. Araştırmada öğretmenlerin çocuk istismarı ve ihmaliye yönelik algıları incelerken literatürde bulunan istismar ve ihmal başlıkları altında incelenmiştir. Araştırma sonucunda ise öğretmenlerin çocuk istismarı ve ihmaliye yönelik duyarlılık gösterdikleri fakat yetersiz bilgiye sahip oldukları bulunmuştur. Öğretmenler ayrıca çocukların daha çok ev ortamında, bakım veren kişi tarafından ve yakınlarında bulunan diğer kişi/kişiler tarafından istismara ve ihmale uğradıklarını düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın bir diğer sonucu ise öğretmenlerin istismarı ihmale göre daha iyi tanımladıkları şeklinde bulunmuştur.

Bakır ve Kapucu (2017), Türkiye’de yapılan çocuk ihmal ve istismar araştırmalarını incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırmalarında konuyla ilgili olacak şekilde 128 çalışma incelemişlerdir. Araştırma sonucunda en fazla çalışmanın son 10 yıl içerisinde olduğu, yapılan çalışmaların yarısından fazlasının (%63,28) çocuk ihmal ve istismarına yönelik tanımlayıcı nitelikte olduğu, %72,66’sının sağlık alanında çalışan profesyoneller tarafından, %6,25’inin ise multidisipliner çalışma takımları tarafından gerçekleştirildiği bulunmuştur. İncelenen çalışmalarda örneklem grubunun çoğunluğu çocukların ve ergenlerin ulaştığını saptamışlardır.

Yıldırım Sarı, Ardahan ve Özgüven Öztornacı (2016), yapmış oldukları çalışmada son 10 yıl içerisinde çocuk ihmal ve istismarına yönelik yapılan sistematik derlemeleri incelemek, bilgi düzeyini ve bulunan boşlukları belirlemeyi amaçlamışlardır. Bu bağlamda kriterleri karşılayan 42 makale araştırmacılar tarafından incelenmiştir. Araştırma sonucunda ihmal ve istismarın birlikte incelendiği çalışmaların çoğunlukta olduğu, tüm istismar türlerini içeren çalışmaların sayıca fazlalık gösterdiği, çocuk ihmal ve istismarın çocukların yaşantılarında olumsuzluklara yol açtığı ve özellikle istismar türleri içerisinde duygusal ve cinsel istismara yönelik müdahale çalışmalarının eksik olduğu sonuçlarına ulaşmışlardır.

Kefeli (2016), okul öncesi eğitim kurumlarında görev alan personellerin çocuk istismarı ve ihmaliye yönelik düşünceleri ile okul öncesi öğretmenlerinin sınıflarında çocuklara uygulamış oldukları istismar ve ihmal hareketlerini incelemek amacıyla yapmıştır. Araştırmasını 7 bağımsız anaokulunda görev yapan 11 yönetici, 31 okul öncesi öğretmeni ve 30 diğer görevlerde çalışan personeller oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda kurumlarda görevli personellerin çocuk istismarı ve ihmaliye yönelik bilgi düzeylerinin yetersiz olduğu, okul

yöneticileri haricinde diğer personellerin çocuk istismarını sadece cinsel istismar olarak algıladıkları bulunmuştur. Ayrıca çocuklara yönelik ihmal ve istismarın en çok anne babaları tarafından uygulandığı, araştırmaya katılanların çoğunun çocuk istismarı ve ihmeline dair özel bir eğitim almadıkları, bildirim hususunda nereye başvuracaklarını bilmedikleri, okulda bulunan iki öğretmenin kendi sınıflarında çocuklara yönelik duygusal istismar ve ihmal davranışı gösterdikleri, bir öğretmenin sınıfında çocuklara yönelik fiziksel istismar gösterdiği ve öğretmenlerin çocuk istismarı ve ihmeline dair düşünceleri ve eylemlerinin çeliştiği araştırma sonucunda bulunmuştur.

Can Yaşar, İnal Kızıltepe ve Kandır (2014), yürütmüş oldukları bir çalışmada eğitim fakültelerinde öğrenim gören öğrencilerin çocuklarda bulunan fiziksel istismar belirtilerinin farkındalıklarını ölçmek için 764 öğretmen adayı ile çalışmışlardır. Araştırmanın sonuçlarına göre öğretmen adaylarının %95,55'i kanunlara göre çocuk ihmal ve istismarını bildirme sorumluluğunu taşıdığını, %89,92'si Milli Eğitim Bakanlığı Yönetmeliklerine göre ve %97,77'si etik olarak çocuk ihmal ve istismarı şüphesini bildirmesi gerektiğini düşünmektedir. Çalışma grubunun yarısından fazlasının (%67,41'inin) çocuk ihmal ve istismarını Emniyet Müdürlüğü'ne bildirilmesi gerektiğini, %18,02'si ise Sosyal Hizmetler Müdürlüğü'ne bildirilmesi gerektiği sonucuna ulaşmışlardır. Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun (%85,73) Çocuk Koruma Kanunu ile ilgili bilgi sahibi olmadığı ortaya çıkmış ve katılımcıların yarıya yakınının (%39,01) fiziksel istismarı tanımlama noktasında kendilerine güven duymadıkları bulunmuştur. Araştırmada uygulanmış olan Fiziksel İstismar Belirtilerini Değerlendirme Formu'nun katılımcıların cinsiyetlerine göre alt başlıkları olan durum, davranışsal özellikler ve anne-baba davranışları olan boyutlarda anlamlı farklılık gözlenmemiştir. Yine formun alt başlıklarında öğretmen adaylarının branşlarına göre anlamlı bir farklılık bulunmamakla birlikte diğer alanlardaki öğretmen adayı katılımcıların sıra ortalamalarına göre okul öncesi öğretmen adayı katılımcılarınki daha yüksek çıkmıştır. Formun alt başlıklarında öğretmen adaylarının bölüm puanlarına göre anlamlı bir farklılık bulunmamış fakat son sınıf öğretmen adayı katılımcıların ilk sınıf öğretmen adayı katılımcılarına göre sıra ortalamaları daha yüksek çıkmıştır. Son olarak çalışmada yer alan katılımcıların çocuk ihmal ve istismarı hakkında eğitim alma durumlarına göre uygulanan formun durum ve davranışsal değerleri alt başlıkları açısından anlamlı derecede farklılık bulunmuş, anne baba davranışları alt başlığında ise anlamlı derecede farklılık bulunmamış, sıra ortalamaları yüksek olan öğretmen adayların çocuk ihmal ve istismarına yönelik eğitim alan öğretmenler olduğu bulunmuştur.

Can Yaşar, Şenol ve Akyol (2015), çalışmalarında öğretmen adayı öğrencilerin çocuklara yönelik cinsel istismar tutumlarının incelenmesini amaçlamışlardır. 939 öğretmen adayı ile yürüttükleri çalışmada katılımcıların sınıf seviyeleri, okudukları bölüm, öncesinde çocuk ihmal ve istismarına yönelik eğitim alma durumu, cinsel istismarın belirtilerini tanımlama hususunda kendilerini hazır hissetme değişkenlerine yönelik anlamlı derecede farklılık bulunmakla birlikte öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre anlamlı derecede farklılık bulunmadığı belirtilmiştir.

Pekdoğan (2016), 4-6 yaş çocuğa sahip annelerin istismar potansiyellerini incelediği araştırmada 235 anne ile çalışmıştır. Araştırma sonucunda annelerin artan yaşla birlikte çocuklarına yönelik istismarının azaldığı ve çalışan annelerin çocuklarına daha az istismar davranışı gösterdikleri, çocukların cinsiyetleri ile istismar davranışı arasında pozitif ilişki bulunmuş olup kız çocuklarının istismar edilme oranı daha yüksek bulunmuştur.

Kanak (2011), yapmış olduğu tez çalışmasında 0-10 yaş arası çocuk cinsel istismarının sanal medyaya yansımaları bulmak amacıyla 2006-2011 yılları arasında medyaya yansıyan çocuk cinsel istismarı vakalarını derlemiştir. Araştırmanın sonucunda belirtilen tarihler arasında 74 cinsel istismar vakası incelenmiş olup, kız çocuklarının erkeklere oranla daha fazla cinsel istismar mağduru olduğu (%73 oranla), aile içi istismarın %26 oranında olduğu, cinsel istismar vakalarının genelinin açık alanlarda yaşandığı ve cinsel istismar eyleminin %95,9'unun farklı şekillerde dokunmalar ile gerçekleştiği sonuçlarını bulmuştur.

Zoroğlu vd. (2001), yaptıkları çalışmada 839 lise öğrencisi ile çalışmış olup, çocukluk dönemi ihmal ve istismarın olası sonuçlarını bulmayı amaçlamışlardır. Çalışma sonucunda katılımcıların %15,8'lik oranla en çok duygusal istismara maruz kaldıkları, %13,5'i fiziksel istismara maruz kaldığını ve %10,7'si cinsel istismara maruz kaldığını ve %16,5'i ihmal edildiğini belirtmiştir. Araştırma sonucunda kendine fiziksel zarar verme sıklığı %21,4 ve özyıkım girişimi sıklığı ise %10,1 bulunmuştur.

2.9.2. Yurt Dışında Yapılmış Araştırmalar

Wang vd. (2018) yapmış oldukları bir çalışmada okul öncesi çocuklarında çocuk ihmalini araştırmayı, bunun sosyal yaşam yeteneği ile ilişkisini incelemeyi ve bu ilişki üzerinde dirençliliğin dolaylı etkisinin olup olmadığını incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırma sonucunda çocuk ihmalinin 6-72 aylık çocuklar arasında yaygınlığı %59,4, Fiziksel ihmal, eğitimsel ihmal ve tıbbi ihmale maruz kalan 36-72 aylık çocukların daha düşük sosyal yaşam yeteneklerini ifade etme olasılıkları daha yüksek, dirençlilik ayarlandıktan sonra düşük sosyal yaşam yeteneği ile çocuk ihmali arasındaki ilişki biraz zayıflamış fakat önemli olduğu

bulunmuştur. Araştırma çocuk ihmalinin okul öncesi dönem çocukları üzerinde olumsuz etki yapacağı sonucuna ulaşmıştır.

Khosravan, Sajjadi, Moshari ve Sofla (2018), ev ziyareti takibi ile büyüme ve gelişime dayalı eğitim programının 3-6 yaş aralığına sahip annelerin tutum ve istismar davranışlarına olan etkisini incelemek amacıyla 64 anne ile çalışmışlardır. Araştırma sonucunda uygulanan eğitim programının annelerin çocuklarına yönelik tutumlarında ve istismar davranışı bulundurmalarında anlamlı bir farklılık bulunarak, programın etkili olduğu saptanmıştır.

Bartlett, Kotake, Fauth ve Easterbrooks (2017), yaptıkları çalışmada çocuk ihmal ve istismarının nesiller arası aktarımını çocuğa yapılan kötü muamelenin türü, fail ve kanıt durumu kapsamında inceleyerek alanda geçmişte yapılan çalışmaları genişletmeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda çocukluğunda ihmal ve istismara maruz kalan annelerin çocuğunu çocuklarına yönelik en az bir ihmal ve istismar çeşidini çocuklarına uyguladıkları, çocukluğunda ihmal ve istismara uğrayan annelerin çocuklarının çocukluğunda ihmal ve istismara uğramayan annelere oranla anneleri tarafından daha fazla ihmal ve istismar edildikleri bulunmuştur. Araştırma annelerin çocukluk dönemlerinde ihmal ve istismar edilme durumunda çocuklarına yönelik ihmal ve istismar bulma davranışının ihmal ve istismara uğrayamayan annelere oranla %72 arttığı bulunmuştur.

Sylvestre, Bussieres ve Bouchard (2016), yapmış oldukları bir çalışmada ihmal ya da istismara uğramış çocukların dil becerileri (ifade edici dil, alıcı dil, pragmatik) ile istismara uğramamış çocukların dil becerilerini karşılaştırmak amacıyla bir meta analiz çalışması yürütmüşlerdir. Araştırma sonucunda fiziksel istismar ya da ihmale uğrayan çocukların araştırma kapsamında incelenen üç dil değişkeni arasında önemli bir farklılık bulunmuş, çocuğun maruz kaldığı ihmal veya istismar alt başlıkları ile dil becerileri arasında önemli bir farklılık görülmemiş, sonuçlar tüm dil değişkenlerinin- alıcı dil, ifade edici dil, edimbilim- istismara uğramış ve / veya ihmal edilmiş çocuklar arasında etkileneceğini göstermektedir. Küçük yaşlarda olan çocuklarda kötü muamele ve dil arasında daha güçlü bir ilişki gözlemlenirken ilişki daha büyük çocuklarda daha az bulunmuştur.

Dinehart ve Kenny (2015) yaptıkları çalışmada çeşitli erken bakım ve uygulayıcılarının çocuk istismarı hakkında bilgilerini ve raporlama uygulamalarını değerlendirmek amacıyla çalışmalarını 137 katılımcı ile gerçekleştirmişlerdir. Araştırma sonucunda erken bakım uygulayıcılarının çocuk ihmal ve istismarını bildirmede iyi bir konumda oldukları, çocuk ihmal ve istismarının belirtilerini raporlamada uygulamaları hakkında yeterli düzeyde bilgi sahibi

oldukları bulunmuştur. Diğer bir sonuç ise cinsel istismar belirtilerinin belirlenmesinde hala bir grup erken bakım ve uygulayıcıları açısından zayıflık gösterdiği ve bu alanda eğitim araçlarının araştırılması ve geliştirilmesinde dikkate alınması gerektiği bulunmuştur.

Herrenkohl, Hong, Klika, Herrenkohl ve Russo (2013), yürütmüş oldukları bir çalışmada resmi olarak kaydedilen çocuk ihmal ve istismar ile yetişkin ruh sağlığı, madde kullanımı ve fiziksel sağlık sorunları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla boylamsal bir çalışma yapmışlardır. Araştırmanın sonucunda çocukluklarında ihmal ve istismar edilen yetişkinler zihinsel ve fiziksel sağlık sorunları nedeniyle daha fazla yetişkin depresyon belirtisi, anksiyete bildirmişlerdir. Çocukluklarında ihmal ve istismar öyküsü olan bireylerin büyük bir yüzdesi alkol sorunları olduğunu ve madde bağımlılığında büyük risk altında olduğu bulunmuştur.

Norman, Byambaa, De, Butchart, Scott ve Vos (2012), yapmış oldukları çalışmada çocuk fiziksel istismarı, duygusal istismarı ve ihmali ileri sonraki yaşantılarda fiziksel ve zihinsel sağlık sonuçları açısından ilişkisini kanıtlamayı amaçlamak üzere bir meta analiz çalışması yapmışlardır. Bu bağlamda çalışmalarında kriterlerini taşıyan 124 makaleyi incelemişlerdir. Çalışma sonucunda fiziksel istismar, duygusal istismar ve ihmal ile depresif bozukluklar, uyuşturucu kullanımı, duygusal kötüye kullanım, intihar girişimi, riskli cinsel davranışlar arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Kötü muamele ile kronik hastalıklar ve yaşam tarzı risk faktörleri arasında bir ilişki olduğuna dair veriler olsa da, bu ilişkileri doğrulamak amacıyla çalışmaların artmasının gerekliliği sonuçlarına ulaşmışlardır.

Gould, Clarke, Heim, Harvey, Majer ve Nemeroff (2012) yapmış oldukları bir çalışmada çocukluk çağında ihmal ve istismar mağduru olan birinin yetişkinlikteki bilişsel işlevleri üzerinde etkilerini incelemeyi amaçlamışlardır. Bu bağlamda çalışmaya 60 çocukluğunda ihmal ve istismar mağduru olan 33 tane de mağdur olmayan olmak üzere toplam 93 kişi ile çalışmışlardır. Araştırma sonucunda bellek yürütücü ve duygusal işlevsellik ölçümleri arasında önemli fark bulunarak çocukluğunda ihmal ve istismar maruz kalmanın yetişkinlikte yaşanan travmanın türüne göre değişen bilişsel eksikliklerle ilişkili olan bir dizi nörobiyolojik değişiklik ile sonuçlandığını göstermiştir.

Colman ve Widow (2004), birlikte yürütmüş oldukları bir çalışmada erken çocukluk dönemindeki çocuk ihmal ve istismarının yetişkin ilişkisine ve işleyişine etkisini incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırma sonucunda çocukluk ihmal ve istismarı ile evlilik durumu arasında hem kadınlar hem erkekler için anlamlı ilişki bulunmamış, romantik bir ilişki kurmada erkekler

kadınlara göre daha çekimser olduğu, çocukluklarında istismara uğrayan bireylerin (kadın ya da erkek olsun fark etmez) romantik bir ilişkiye girme olasılıkları yaklaşık 2 kat fazla olduğu, çocukluklarında ihmal ve istismar yaşayan bireylerin evliliklerinde işlev bozukluklarının olduğu, diğerlerine oranla boşanma olasılıkları yaklaşık 2 kat fazla olduğu, cinsel istismara uğrayan erkeklerin boşanma yüzdeleri daha fazla olduğu, katılımcıların ebeveynlerinin medeni durumlarının katılımcıların yetişkinlikteki ilişkilerinde önemli rol oynadığı, çocukluğunda ihmal ve istismar deneyimi bulunan katılımcılarının ailelerinin sosyal yardım alma olasılıkları diğerlerine göre daha fazla olduğu sonuçlarını bulmuştur.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma 0-6 yaş çocuk istismarı haberlerinin basılı medyadaki yansımaları araştırmak amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Doküman analizi modeli, basılı ve elektronik materyallerin içeriğini, sistematik bir şekilde ve titizlik içerisinde inceleme yöntemidir (Wach ve Ward, 2013). Diğer nitel araştırma yöntemlerinde olduğu gibi doküman analizi yönteminde de, belgelerden anlam çıkarmak, konuyla alakalı bir anlayış oluşturmak için verilerin işlenmesini ve yorumlanmasını gerektirmektedir (Corbin ve Strauss, 2008). Doküman analizi yönteminde dokümanları araştırmacının hiçbir etkisi olmadan kaydedilmiş olan resimler ve metinler oluşturmaktadır. Bunları; TV program senaryoları, gazeteler, dergiler, mektuplar, haritalar, çizelgeler, fotoğraf albümleri vb. şeklinde bizlere veri sağlayan bilgi araçları içerisinde sayabiliriz (Labuschagne, 2003).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırma medyaya yansıyan 0-6 yaş aralığındaki çocuk istismar haberlerin incelenmesi yoluyla yapılmıştır. İncelenecek haberlerin seçimi tirajı en yüksek olan basılı medyada yer alan haberlerin incelenmesi şeklinde gerçekleşmiştir. Buna göre tirajı yüksek olan ilk 10 gazete arasından Sabah, Sözcü, Hürriyet, Takvim ve Milliyet gazetelerinde yer alan haberler incelenmiştir (<http://app.speedmedya.com/Report/ReportDetail?ReportCode=110>). Bu kriterler sonucunda 2015-2020 yılları arasında 8 bin haber içerisinde araştırmaya konu olan kriterleri içeren 326 haber incelenmiştir. Bu haberlerin de oluşturulan form için gerekli koşulları sağlayanlar incelenmiş olup, tüm bu işlemler sonucunda 100 haber incelenmiştir. Bu bağlamda araştırmanın evrenini 0-6 yaş arası basılı medyada yer alan tüm çocuk istismarı haberleri oluşturmakla birlikte örneklem grubunu ise incelenen haberler oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan form kullanılmıştır. Form oluşturulmadan önce ilgili alan yazın ve yer alan ölçme araçları incelenerek 20 maddelik taslak bir form oluşturulmuştur. Taslak formu uygulanabilirliğini incelemek amacıyla kapsam geçerliği yapılmıştır. Kapsam geçerliğinde kullanılan yöntemlerden birisi de uzman görüşüne başvurmaktır (Büyüköztürk, 2009). Bu doğrultuda 2 okul öncesi, 1 ölçme değerlendirme ve 1 Türkçe dil uzmanının görüşüne başvurulmuştur. Uzmanlar formda yer alan maddelerin, istismar konusunu ölçüp ölçmediğine, dilbilgisi yeterliğine ve anlaşılabilirliğini

incelemişlerdir. Yapılan incelemeler sonucunda formda yer alan 4 madde çıkarılmış ve kalan 16 maddenin uygun olduğuna karar verilmiştir.

3.4.Verilerin Analizi

Verilerin toplanması ile ulaşılan bilgiler önce kodlanmış olup sonra SPSS 24.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonucunda ulaşılan veriler tablo haline getirilmiş olup, tablolar frekans ve yüzdeler kullanılarak yansıtılmıştır.

4. BULGULAR

0-6 yaş çocuk ihmal ve istismarının medyadaki yansımasının incelendiği araştırmanın bu bölümünde bulgulara yer verilmektedir.

Tablo 6

Haberlerde Yer Alan Çocukların Cinsiyetine İlişkin Veriler

Cinsiyet	F	%
Kız	69	69,0
Erkek	31	31,0
Toplam	100	100,0

Araştırma kapsamında son 5 yıl içerisinde haberlere konu olan 0-6 yaş arası çocuk ihmal ve istismar haberleri incelenmiş olup, incelenen haberlerdeki çocukların yaş grupları Tablo 1’de gösterilmiştir. Araştırmaya katılan çocukların %69’unun kız çocuklarının (F=69), kalan %31’lik kısmını ise erkek çocuklarının (F=31) oluşturduğu görülmektedir. Yukarıda belirtilen sayılar ve oranlar neticesinde son 5 yıl içerisinde belirtilen yaş aralığında medyaya yansıyan çocuk ihmal ve istismar haberlerinde kız çocuklarının erkek çocuklarına göre ihmal ve istismara daha fazla maruz kaldıklarını görmekteyiz (Tablo 6).

Tablo 7

Haberlerde Yer Alan Çocukların Yaşlarına İlişkin Veriler

Yaş	F	%	$\bar{x}$
0-1	12	12,0	2,69
2-3	26	26,0	
4-5	43	43,0	
6	19	19,0	
Toplam	100	100,0	2,69

Araştırmaya katılan çocukların yaşları incelendiğinde; katılımcıların %12'sinin (F=12) 0-1 yaş aralığında, %26'sının (F=26) 2-3 yaş aralığında, %43'ünün (F=43) 4-5 yaş aralığında ve %19'unun (F=19) ise 6 yaşında olduğu görülmektedir. Yukarıdaki tablo incelendiğinde ilgili araştırma kapsamında en çok 4-5 yaş aralığındaki çocukların ihmal ve istismara maruz kaldıkları görülmektedir. İncelenen haberlere katılan çocukların tümünün yaş ortalamaları ise ($\bar{x}$) 2,69 bulunmuştur. Belirtilen yaş aralıklarında çocuklar aileleri, yakınları ya da tanımadıkları kişiler tarafından çeşitli ihmal ve istismar türlerine maruz kalmaktadır. İncelenen haberlerde daha yeni doğmuş bebeklerin bile çeşitli ihmal ve istismar mağduru olması olayın bize ciddiyetini göstermektedir. Bu sonuç bizlere çocukların daha çok küçük yaşlardan itibaren onların gelişimleri olumsuz etkileyecek ve ömürleri boyunca travmalarını üzerlerinde taşımalarına sebebiyet verebilecek olan ihmal ve istismar olaylarına maruz kaldıklarını göstermektedir (Tablo 7).

Tablo 8

Haberlerde Yer Alan Çocukların Engel Durumlarına İlişkin Veriler

Engel Durumu	F	%
Var	5	5,0
Yok	95	95,0
Toplam	100	100,0

Araştırma kapsamında incelenen bu soruda haberlere konu olan çocukların özel gereksinimli birey olup olmadıkları belirlenmesi amacıyla eklenmiştir. Araştırma kapsamında incelenen haberlerde çocukların %5'inin (F=5) engel durumu olduğu, %95'lik (F=95) kısmının ise engel durumunun olmadığı saptanmıştır (Tablo 8). İncelenen haberlerden bazı kesitler aşağıda verilmiştir.

“Devletin parasını ödediği özel bir rehabilitasyon merkezinde eğitim gören yüzde 70 zihinsel engelli 6 yaşındaki M.A. 1 yıl önce tecavüze uğradı. Oğluna tecavüz edildiğine dair Adli Tıp raporu olduğunu belirten anne Şikayetçi olunca savcılıkta oğlum, birçok kişi arasında aynı okulda eğitim gören yaşları büyük olan Y. ve H. isimli iki kişiyi gösterdi (<https://www.sozcu.com.tr/2016/gundem/bir-yildir-hukuk-savasi-veriyor-1152396/>).”

“Olay, Mardin'in Nusaybin ilçesinde meydana geldi. Edinilen bilgilere göre, İlçe Devlet Hastanesine getirilen 2016 doğumlu B.B.'nin vücudunda darp izlerini fark eden doktorlar,

yaptıkları incelemede çocuğun ağır şiddete maruz kaldığını belirledi. Doktorların durumu bildirmesi üzerine polis, olayla ilgili inceleme başlattı. İnceleme çerçevesinde B.B.'nin annesi Zeynep ve babası Nurettin B. gözaltına alındı. Emniyette ifadeleri alınan şahıslar, çocuklarının engelli olduğunu ve söylenen hiçbir şeyi anlamadığını iddia ederek kendisine şiddet uygulamadıklarını savundu. İfade işlemlerinin ardından adliyeye sevk edilen şahıslar tutuklanarak cezaevine gönderildi(<https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/mardinde-2-yasindaki-cocuga-siddet-2768211/>).”

Tablo 9

Haberlerde Yer Alan Anne-Babalarda Madde Bağımlılığı Olup Olmama Durumuna İlişkin Veriler

Madde Türü	F	%
Yok	96	96,0
Uyuşturucu	4	4,0
Toplam	100	100,0

Araştırma kapsamında incelenen bir diğer soru ise ihmal ve istismar mağduru çocukların anne-babalarının madde bağımlısı olup olmadığını incelemektir. Madde bağımlısı insanların bilincinin yerinde olmaması, sağlıklı düşünememesi gibi farklı sebeplerle etrafındaki bireylere karşı birtakım istem dışı davranışlarda bulunabilmektedirler. Bu davranışlardan da şüphesiz en çok etkilenen kesim çocuklar olacaktır. İncelenen haberlerde ihmal ve istismar mağduru çocukların ailelerinin %96'sının (F=96) madde bağımlılığı bulunmadığı, %4'lük (F=4) kısmının ise uyuşturucu bağımlısı olduğu görülmektedir (Tablo 9).

Tablo 10

Haberlerde Yer Alan Çocukların Aile Durumlarına İlişkin Veriler

Aile Durumu	F	%
Anne-Baba Birlikte	73	73,0
Anne-Baba Boşanmış	13	13,0
Ayrı Yaşayan Ebeveynler	14	14,0
Toplam	100	100,0

Araştırmada incelenen bir diğer durum ise ihmal ve istismar mağduru çocukların ailelerinin durumlarının belirlenmesidir. Aile çocukların sağlıklı gelişim göstermelerinde temel etkenlerden olup çocukların sevmeye, ait olma, güven gibi temel ihtiyaçlarının giderilmesinde önemli rol oynamaktadırlar. Aile durumunun çocuk ihmal ve istismarında rol alan etmenlerden biri olduğu göz önüne alınmalıdır. Araştırma kapsamında incelenen haberlerde ihmal ve istismar mağduru çocukların %73'ünün (F=73) anne-babası birlikte, %13'ünün (F=13) anne-babası boşanmış ve %14'lük (F=14) kısmının ise ayrı yaşayan ebeveynler oluşturmaktadır. Sonuçlar incelendiğinde haberlere konu olan ihmal ve istismar mağduru çocukların büyük çoğunluğunun anne babasının birlikte yaşadığı görülmektedir (Tablo 10). Aşağıda incelenen haberlerden kesitlere yer verilmiştir.

“Mersin'de anne ve babasının evde uzun süre yalnız bıraktığı 4 aylık Damla'nın ölmesinin ardından, 'Dikkatsizlik ve tedbirsizlik sonucu ölüme sebebiyet vermek' suçundan anne ve babası adliyeye sevk edildi (<https://www.hurriyet.com.tr/gundem/minik-damlanin-olumunden-sefalet-cikti-28350070>).”

“Bir süre sonra çocuklarının içine kapandığını ve sessizleştiğini gören O.A. ve G.A. çifti, A.K.A.'nın dedesiyle yalnız kalmak istemediğini söylemesi üzerine durumdan şüphelendi. Ailesi küçük çocuğa bunun sebebini sorduğunda ise dedesinin kendisine cinsel istismarda bulunduğu yönde cevaplar aldı. Cevap karşısında şoka uğrayan aile A.A.'dan şikayetçi oldu (<https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberleri-igrenc-olayda-yeni-gelisme-dedemle-oynamam-cunku-41671297>).”

Aile sohbet ettiği sırada A.T., iddiaya göre, kuzenine başka bir odada cinsel istismarda bulundu. T.R.D.'nin durumu ailesine anlatması üzerine aile polise giderek şikayetçi oldu. Hastanede tedavi altına alınan kızın yapılan kontrollerinde, cinsel istismara uğradığı saptandı. Minik kız doktorlar tarafından tedavi altına alınırken, anne ve babası fenalaştı. T.R.D.'ye ve ailesine psikolojik destek sağlanacağı öğrenildi(<https://www.milliyet.com.tr/gundem/5-yasindaki-kuzenine-cinsel-istismarda-bulundu-serbest-birakildi-2312732>).”

Tablo 11

Haberlerde Yer Alan Ailelerin Uyruğuna İlişkin Veriler

Ailenin Uyruğu	F	%
Türk	95	95,0
Yabancı	5	5,0
Toplam	100	100,0

Araştırma kapsamında ele alınan bir diğer konu ise çocuk ihmal ve istismarında mağdur/fail ailelerin uyruğuna ilişkin bilgilerin incelenmesidir. Ülkemiz hem coğrafi konumu gereği hem de yaşanan son yıllardaki göçlerle birlikte birden çok millete ev sahipliği yapmaktadır. Bu da araştırmamızda incelenmesi gereken bir durum olarak görülmüştür. Çocuk ihmal ve istismarı haberlerine konu olan ailelerin %95’lik (F=95) kısmı Türk olup kalan %5’lik (F=5) kısmın ise yabancı kökenli olduğu görülmektedir (Tablo 11). İncelenen haberlerde yabancı uyruklu çocukların tamamının Suriyeli olduğu belirtilmiştir. Aşağıda incelenen haberlerden kesitler yer almaktadır.

“Mersin'in Erdemli ilçesinde, geçen yıl su satan Suriyeli 5 yaşındaki Muhammet Derviş'i 43 yerinden bıçaklayarak öldürdüğü iddiasıyla tutuklanan A. K. (20) ilk kez hakim karşısına çıktı. Olay sırasında alkol ve uyuşturucunun etkisinde olduğunu öne süren Kart, mahkemedeki ifadesinde suçunu itiraf edip, soğukkanlı bir şekilde cinayeti anlattı (<https://www.hurriyet.com.tr/suriyeli-cocugu-43-yerinden-bicaklayan-sanik-s-40858425>).”

“Alınan bilgiye göre, merkez Mezitli ilçesindeki sitede oynayan çocuklar arasında tartışma çıktı. Tartışma ailelerin de müdahil olmasıyla büyüdü, ihbar üzerine olay yerine gelen İlçe Emniyet Müdürlüğü ekipleri tarafları ayırdı. Olay sırasında N.K. isimli site sakininin, 5 yaşındaki Suriye uyruklu ve Ürdün vatandaşı A.K’ye tokat attığı görüntüleri sosyal medyada yayıldı (<https://www.sozcu.com.tr/2019/gundem/mersinde-suriyeli-cocuga-tokat-atan-zanliya-gozalti-5373537/>).”

Tablo 12

Haberlerde Yer Alan Ailelerin Yapısına Ait Veriler

Aile Yapısı	F	%
Çekirdek	79	79,0
Geniş	3	3,0
Anne ile yaşıyor	16	16,0
Baba ile yaşıyor	2	2,0
Toplam	100	100,0

Araştırma kapsamında incelenen bir diğer soru ise çocuk ihmal ve istismar durumlarında ailenin yapısı ne şeklindedir. Bu kapsamda incelenen haberlerde %79’luk kısım (F=79)

çekirdek aile, %3'lük kısım (F=3) geniş aile, %16'lık kısım (F=16) annesi ile yaşıyor ve %2'lik (F=2) kısım ise babası ile yaşıyor şeklinde çıkmıştır. Bu sonuçlara bakarak çocuk ihmal ve istismarında aile yapısının büyük kısmını çekirdek aile oluşturmaktadır. Çekirdek aileden sonra en yüksek yüzdelik kısım ile anne ile yaşayan şeklinde bulunmuştur (Tablo 12). Aşağıda incelenen haberlerden kesitlere yer verilmiştir.

“Camiönü Mahallesi Menderes Bulvarı'ndaki 6 katlı bir binanın en üst katında oturan Emine- Medet Havuz çiftinin kızları Fatma Nur, Salı günü bilinmeyen nedenle pencereden düştü. Fatma Nur ağır yaralanırken, çevre sakinleri sağlık ekiplerine haber verdi. Gelen ambulansla Rize Devlet Hastanesi'ne kaldırılan Fatma Nur Havuz, doktorların tüm müdahalesine karşın kurtarılamadı (<https://www.hurriyet.com.tr/gundem/2-cocugu-da-6inci-kattan-duserek-olen-baba-konustu-41374736>).”

“Mehmet ve Emine T. çiftinin 7 aylık erkek bebekleri İ.T., 23 Aralık günü bağırsak enfeksiyonu teşhisiyle hastaneye yatırıldı. Ancak iddiaya göre Emine T. dün hastane odasında bebeği ağladığı gerekçesiyle dakikalarca dövdü. Aynı odada bulunan bir başka hasta bebeğin annesi tarafından uyarılan Emine T., oğlunu dövmeyi sürdürdü. Bunun üzerine adı açıklanmayan kadın, Emine T.'nin bebeğini dövdüğü anları cep telefonu ile kaydetti. Ardından da görüntüleri hastane polisine verdi. Hemen başlatılan soruşturma kapsamında Emine T. gözaltına alındı (<https://www.milliyet.com.tr/gundem/vicdansiz-2802027>).”

Torbalı'da oturan C.Y. ve eşi O.Y., uyku problemi yaşayan küçük kızları D.D.Y.'yi pedagoga götürdü. D.D.Y., burada, aynı apartmanda oturan, anneannesinin ikinci eşi M.B.'nin cinsel istismarına uğradığını söyledi. Pedagogun durumu bildirdiği C.Y. ile O.Y., polise giderek, M.B.'den şikayetçi oldu. Çocuk İzleme Merkezi'nde (ÇİM) ifadesi alınan D.D.Y., üvey dedesinin kendisine cinsel istismarda bulunduğunu anlattı. D.D.Y., birlikte oturdukları apartmana dönmek istemediğini söyledi. Küçük kızın ÇİM'deki ifadesi üzerine M.B. gözaltına alındı. Emniyetteki işlemlerinin ardından sevk edildiği adliyede çıkarıldığı mahkemece tutuklanan M.B. hakkında, 'çocuğun cinsel istismarı' suçundan dava açıldı (<https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/istismar-sanigi-dede-baraat-etti-mahkemeden-dikkat-cekken-karar-1002032>).

Tablo 13

Haberlerde Yer Alan Çocukların Bakımından Sorumlu Kişilere Ait Veriler

Bakımdan Sorumlu Kişi	F	%
Anne-Baba	97	97,0
Babaanne	1	1,0
Bakıcı	2	2,0
Toplam	100	100,0

Araştırmanın bir diğer sorusu ise ihmal ve istismar mağduru çocukların bakımlarından sorumlu olan kişilerin kimlerin olduğunun incelenmesidir. Bu kapsamda ihmal ve istismar mağduru çocukların %97'sinin (F=97) bakımından anne-babası, %1'inin (F=1) bakımından babaanne ve %2'sinin (F=2) ise bakımından bakıcı sorumlu olduğu görülmektedir. Bu verilerden yola çıkarak medyaya yansıyan ihmal ve istismar haberlerinde çocukların büyük çoğunluğunun anne babalarının bakımlarında iken bu tarz olaylara maruz kaldığı görülmektedir (Tablo 13).

Tablo 14

Haberlerde Yer Alan Çocukların İstismar Türüne Ait Veriler

İstismar Türü	F	%
Fiziksel İstismar	50	50,0
Cinsel İstismar	48	48,0
Duygusal İstismar	2	2,0
Toplam	100	100,0

Araştırma kapsamında haberlerde incelenmek üzere ele alınan diğer bir soru ise çocukların maruz kaldıkları istismar türlerini belirlemektir. Araştırma sonucunda çocukların %50'sinin (F=50) fiziksel istismara, %48'inin (F=48) cinsel istismara ve %2'sinin (F=2) duygusal istismara maruz kaldığı görülmektedir. Bu sonuçlara bakarak çocukların en çok fiziksel istismara maruz kaldığı, fiziksel istismardan sonra ona çok yakın bir yüzdelik ile cinsel

istismara maruz kaldığı görülmektedir (Tablo 14). Aşağıda incelenen haberlerden kesitlere yer verilmiştir.

“...Evde 3,5 yaşında bir başka mağdurun daha olduğunu belirten İrem Zarif, “Ablası Pınar Zarif’in 3,5 yaşındaki kızı E. hem anneden hem anneanneden hem de eşimden dayak yiyor. Çocuk korkudan kekeme oldu. Bir keresinde çocuğu duvara dayayıp boğazını sıktı. Annesi zaten istemiyor çocuğu ama devletten para koparmak için çocuğu göndermiyor baba tarafına. Anneanne de bakım parası alıyor. Alışveriş kartı geliyor çocuk için. Çocuğa bir çikolata bile almıyorlar. Ne kıyafet ne oyuncak. Çocuk ‘Canım şunu istedi’ dese dayak diyor. acıktım dese dövüyorlar (<https://www.hurriyet.com.tr/gundem/dram-icinde-dram-41600111>).”

“5 ve 7 yaşındaki iki çocuğa işkence ederken görülen üvey anne S.A., sokaktaki vatandaştan sanat dünyasına hemen her kesimden insanın tepkisini çekti. Üvey anne 46 yıl hapis cezasına çarptırıldı ve cezaevine konuldu, görüntülere yayın yasağı geldi ama öfke dinmedi (<https://www.hurriyet.com.tr/gundem/uevey-anne-dehsetinde-babanin-sucu-yok-mu-40032832>).”

“Ordu Barosu Başkanı Avukat Murat Poyraz, annesinin erkek arkadaşı tarafından bir restoranda dövülen 2.5 yaşındaki çocukla ilgili olarak, anne ve çocuğun yanında yer alıp davaya müdahil olacaklarını, tutuklanan Ş. U.’nun da en ağır cezayı almasını talep edeceklerini söyledi (<https://www.sozcu.com.tr/2016/gundem/son-dakika-haberi/ordu-barosu-dovulen-2-5-yasındaki-cocukla-ilgili-davada-mudahil-olacak-1459300/>).”

“Kütahya’da inşaat işçisi baba, 6 ve 8 yaşındaki 2 oğlunu komşularının evlerinin önüne yumurta attıkları gerekçesiyle sokak ortasında tekme tokat dövdü. Mahalle sakinleri tarafından şiddet anlarının an be an kaydedildiği olayın ardından gözaltına alınan baba, mahkemece adli kontrol getirilerek serbest bırakıldı. Baba, oğullarına yola yumurta attıkları için sadece kızdığını ardından da eve götürüp nasihatta bulunduğunu savundu. 2 çocuk ise devlet korumasına alındı (<https://www.milliyet.com.tr/galeri/baba-dehseti-2-oglunu-tekme-tokat-dovdu-493927>).”

Tablo 15

Haberlerde Yer Alan İstismarı Uygulayanın Çocuğa Yakınlığına İlişkin Veriler

Failin Yakınlık Derecesi	F	%
Anne-Baba	34	34,0
Ağabey	1	1,0
Akraba	15	15,0
Akraba Dışında Tanıdık	7	7,0
Yabancı	33	33,0
Üvey Baba	4	4,0
Nikahsız Birliktelik	6	6,0
Toplam	100	100,0

Çocuk ihmal ve istismarında, failin çocuğa yakınlığını gösteren veriler incelendiğinde %34'ünün (F=34) anne-baba, %1'inin (F=1) ağabey, %15'inin (F=15) akraba, %7'sinin (F=7) akraba dışında tanıdık, %33'ünün (F=33) yabancı, %4'ünün (F=4) üvey baba ve %6'lık (F=6) kısmını ise nikahsız birliktelik oluşturduğu görülmektedir. Elde edilen veriler ışığında araştırmada incelenen haberlerde çocukların en çok %34'lük yüzde ile anne-babaları tarafından istismar edildikleri görülmektedir. Anne-babalar tarafından ona çok yakın bir yüzdelik oran ile (%33) yabancılar tarafından istismar edildikleri saptanmıştır (Tablo 15)

Tablo 16

Haberlerde Yer Alan İstismarın Tekrarlılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Veriler

İhmal/İstismarın Tekrarlılık Gösterme Durumu	F	%
Evet	42	42,0
Hayır	58	58,0
Toplam	100	100,0

Araştırmada incelenmek üzere ele alınan bir diğer soru ise ihmal ve istismar olaylarının tekrarlılık gösterip göstermediğini incelemek olmuştur. İncelenen haberlerde ihmal ve istismar

olaylarının %42'si (F=42) tekrarlılık göstermiş olup, %52'lik (F=52) kısmı ise tekrarlılık göstermediği saptanmıştır (Tablo 16).

Tablo 17

Haberlerde Yer Alan Mağdurun İstismardan Sonra Gösterdiği Davranışa İlişkin Veriler

Davranış	F	%
Gizleme/İfade Edememe	74	74,0
Aileden Yardım İsteme	24	24,0
Eğitim Kurumundan Yardım İsteme	1	1,0
Arkadaşlarından Yardım İsteme	1	1,0
Toplam	100	100,0

Araştırmada incelenen bir diğer soru mağdur çocukların ihmal ve istismar olaylarından sonra davranışlarını incelemek olmuştur. Bu bağlamda çocukların %74'ünün (F=74) gizleme/ifade edememe davranışını gösterdikleri, %24'ünün (F=24) aileden yardım isteme davranışını gösterdikleri, %1'inin (F=1) eğitim kurumundan yardım isteme davranışını gösterdikleri ve kalan %1'lik (F=1) kısmının ise arkadaşlarından yardım isteme davranışını gösterdikleri bulunmuştur. Bu sonuçlar ışığında mağdur olan çocukların büyük çoğunluğunun ihmal ve istismar olaylarını gizleme davranışında bulunduğu ya da ifade edemeyecek kadar küçük yaşlarda olduğunu söyleyebiliriz. Gizleme/ifade edememe davranışından sonra ise aileden yardım isteme davranışı çoğunlukla gözlenmiştir (Tablo 17).

Tablo 18

Haberlerde Yer Alan Ailelerin İstismar Olaylarına Yaklaşımlarına İlişkin Veriler

Yaklaşım	F	%
Gizleme	21	21,0
Adli Yardım Arama	37	37,0
Tıbbi Yardım Arama	12	12,0
Diğer	30	30,0
Toplam	100	100,0

Araştırmaya konu olan haberlerde ailelerin çocuk ihmal ve istismarına yaklaşımının belirlenmesi diğer bir sorudur. Bu bağlamda ele alınan haberlerde ailelerin %21'inin (F=21) gizleme davranışında bulunduğu, %37'sinin (F=37) adli yardım arama davranışında bulunduğu, %12'sinin (F=12) tıbbi yardım arama davranışında bulunduğu ve kalan %30'luk (F=30) kısmının ise diğer kategorisinde olup çeşitli davranışlarda bulunduğu saptanmıştır. Yukarıda veriler sonucunda ihmal ve istismar olaylarından sonra ailelerin en çok adli yardım arama davranışında bulunduğunu söyleyebiliriz. İkinci sırada ise yakın bir yüzde ile “diğer” olarak sınıflandırılan çeşitli davranışlarda bulundukları saptanmıştır (Tablo 18). Aşağıda incelenen haberlerden kesitlere yer verilmiştir.

“Olay, Aydınlikevler Mahallesi'nde meydana geldi. Fırat G., sokakta oynayan kız çocuğunu zorla öpüp, elle taciz etti. Durumu fark eden annesi çocuğunun yanına koşarken, Fırat G. kaçtı. Çocuğun annesinin ihbarıyla, polis çalışma başlattı. Fırat G., bir süre sonra polis ekiplerince yakalandı. Daha önceden de poliste tacizden kaydının bulunduğu öğrenilen Fırat G., aynı gün sevk edildiği adliyede çıkarıldığı mahkemece tutuklandı (<https://www.sozcu.com.tr/2019/gundem/igrenc-olayin-zanlisi-tutuklandi-5359222/>).”

“Anne Y.A, ifadesinde şunları söyledi: "Daha önceden çocuklarım babalarının onları taciz ettiğini söylüyorlardı ama ben inanmıyordum. Daha sonraki aşamada eşim benim de açık saçık resimlerimi internete başka bir isimle koydu. Telefonundan da sürekli cinsel içerikli görüntüler izliyordu. Ben bu tür gelişmeler nedeniyle boşanmak istedim ama aileler araya girdi. Bir gün ise kızım B.A'nın sesini duydum ve odaya girip baktığımda eşim, B.A'nın ağzını kapatmış bir şekilde yatıyordu, kızım da ağlıyordu. Ne yaptığını sordum, kızım ile yatıyorum, yatamaz mıyım dedi. Daha önce de bize bıçak çekip şiddet uygulamış, doğal gazı açtığı da olmuştu. Bu olayın üzerine kızlarımın doğru söyleyebileceğini düşündüm. Yine bir gün bağışmalar duydum, kızım N.A geldi ve B.A'yı babasının kucasına aldığını söyledi. Ben de gidip baktığımda eşimin cinsel organı açıkta ve B.A'yı taciz ettiğini gördüm. Bunun üzerine şikayetçi oldum.Çocuklar N.A ve B.A da verdikleri ifade de, babalarını evde hep çıplak gördüklerini ve babalarının özel bölgelerine dokunarak kendilerini taciz ettiğini anlattılar(<https://www.milliyet.com.tr/gundem/igrenc-detaylar-ortaya-cikti-kizim-ile-yatıyorum-yatamaz-miyim-2748706>). "

“İddiaya göre pide ustası A.O.V., 2015 yılı Mart ayında, evde yalnız kaldığı 4 ve 5 yaşındaki çocukları P.V. ve N.V.'nin cinsel bölgelerine dokunarak istismarda bulundu. Çocukların birbirleri ile oynadıkları sıradaki davranışları, cinsel bölgelerindeki kızarıklıklar ve değişikliklerden şüphelenen anne A.A., onlara sorular sordu. Aldığı cevaplardan, eşinin

çocuklarına cinsel istismarda bulunduğu kanaatine varan A.A., polise başvurarak şikayetçi oldu. Polis tarafından gözaltına alınan A.O.V., suçlamayı kabul etmese de sevk edildiği adliyede tutuklandı (<https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/yargitaydan-skandal-bir-karar-daha-cocuklarına-cinsel-istismardan-ceza-alan-babaya-tahliye-710945>).”

Tablo 19

Haberlerde Yer Alan Ailelerin Çocuklarına Yaklaşımları

Ailenin Yaklaşımı	F	%
Suçlayıcı	21	21,0
Baskıcı-Sınırlayıcı	13	13,0
Destekleyici/Koruyucu	66	66,0
Toplam	100	100,0

Araştırmanın son problem durumu ise ihmal ve istismar mağduru çocuğa karşı ailenin yaklaşımlarının incelenen haberler doğrultusunda belirlemektir. İncelenen haberler sonucunda ailelerin %21’inin (F=21) çocuğuna yönelik suçlayıcı yaklaşımda oldukları, %13’ünün (F=13) baskıcı-sınırlayıcı yaklaşımda oldukları ve kalan %66’lık (F=66) kısmının ise destekleyici/koruyucu yaklaşım içerisinde oldukları bulunmuştur. Bu bilgiler doğrultusunda ihmal ve istismar mağduru çocuklara yönelik ailelerin çoğunluğunun destekleyici/koruyucu yaklaşımda bulunduklarını söyleyebiliriz. Destekleyici/koruyucu yaklaşımdan sonra ise suçlayıcı yaklaşım içerisinde oldukları görülmüştür (Tablo 19).

5. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

0-6 yaş arası çocukların son beş yıl içerisinde basılı medyaya yansıyan istismar haberlerinin incelemesi amacıyla gerçekleştirilen çalışmada, bilgiler geliştirilen bilgi formu ile toplanmış olup, bu kapsamda bilgi formundaki maddeler çerçevesinde ulaşılan bilgiler bu bölümde tartışılmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Yapılan analizler sonucunda incelenen haberlerde cinsiyet değişkenine ait bulgulara kız çocuklarının erkek çocuklarına göre daha çok istismar ve ihmale maruz kaldığı şeklindedir. Terzi ve Özbay'ın (2014) yapmış oldukları çalışmada, çocuk istismarı gazete haberlerinin istismarın türü, istismarcı ile mağdurun cinsiyeti ve bağlam açısından incelemiştir. Araştırmasının sonucunda istismar mağduru çocukların %51,26'sının kız ve %30,25'inin de erkek olduğu sonucuna ulaşarak çalışmamızı destekler niteliktedir. Yine Finkelhor (1993) kız çocuklarının erkek çocuklarına oranla daha çok cinsel istismara uğradığını saptamıştır. Göker, Aktepe, Tural Hesapçıoğlu ve Kandil (2010) yapmış oldukları çalışmada kız çocuklarının erkek çocuklarına oranla daha çok cinsel istismara uğradıklarını bularak çalışmayı destekler niteliktedir.

Araştırmamızda ele alınan haberlerde çocukların yaş ortalaması 2,69 bulunmuştur. Kaplan, Pelcovitz ve Labruna (1999) yapmış oldukları çalışmada çocukların en çok 4-8 yaşlarında fiziksel istismara maruz kaldıklarını ve bunun yaşla birlikte azaldığını bulmuş ve yine aynı çalışmada duygusal istismarın daha çok 6-8 yaş aralığındaki çocukların maruz kaldığını ve ergenlik dönemine kadar belirli düzeyde devam ettiğini bulmuştur. DSÖ'nün (2002) yayınladığı bir raporda 0-4 yaş aralığında görülen çocuk istismarının, 5-14 yaşa göre 2 kat fazla olduğunu bulmuştur. Bu durum küçük yaştaki çocukların istismara uğrama bakımından büyük risk altında olduklarını göstermektedir. Araştırmalar ele alınan konular kapsamında değişkenlik göstermekte ve bu da literatürde farklı sonuçlara yol açmakla birlikte çocukların çok küçük yaşlardan itibaren hayatlarında olumsuz etkilerini her zaman yaşayabilecekleri, onların ruhsal ve bedensel gelişimlerini olumsuz etkileyebilecek olan ihmal ve istismarın çeşitli türlerine uğradıkları görülmektedir.

Araştırmamızda ele alınan bir diğer durum ise ihmal ve istismara maruz kalan çocukların özel gereksinimli birey olup olmadığının incelenmesidir. Araştırmamız sonucunda incelenen haberlerde 5 çocuğun özel gereksinimli birey olduğu, 95 çocuğun ise normal gelişim gösteren birey olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Literatür incelendiğinde özel gereksinimli bireylerin çevrelerinde kişiler tarafından fiziksel istismar, cinsel istismar, duygusal istismar ve ihmale

maruz kalmalarının normal gelişim gösteren çocuklara oranla daha fazla olduğu sonuçları bulunmuştur (Bulut ve Karaman, 2018; Kaya, Meral, Güler ve Aktaş, 2015; Küçük, 2012; Stalker ve McArthur, 2012). Araştırmamız neticesinde çıkan bulgu ile literatür bu konuda örtüşmemektedir. Burada araştırma kapsamında incelenen yaş grubunun sınırlı tutulmuş olması, incelenen yaş aralığı dolayısıyla çocukların bakımından sorumlu kişilerin sürekli beraber vakit geçirmeleri onları koruyucu unsur olmaları açısından bu sonucun çıkmasında etkili olan faktörler arasında sayılabilir.

İncelenen haberlerde ihmal ve istismar mağduru çocukların anne babalarında madde bağımlılığı olan kişi sayısı 4 olarak, madde bağımlılığı bulunmayanların sayısı ise 96 olarak bulunmuştur. Çıkkılı Uytun, Yılmaz, Öztop ve Özdemir (2016), yapmış oldukları çalışmada ailede alkol kullanımının çocukların istismara uğramasında bir risk etmeni olduğunu bulmuşlardır. Yurt dışında yapılan çalışmalar da ebeveynlerin alkol ya da madde kullanımının çocukların ihmal ve istismara uğramasında risk faktörü olduğunu bulmuşlardır (Ammerman, Kolko, Kirişçi, Blackson ve Dawes, 1999; Miller, Maguin ve Downs, 2002). Çalışma ile literatürün farklılık göstermesinde bu çalışma kapsamının çocuk yaşının sınırlı tutulması, incelenen haber yıllarının sınırlı tutulması ve sadece medyaya yansıyan olguları içermesi gibi faktörler etkili olmuş olabilir.

Aile yapısı çocukların ihmal ve istismara uğramasında etken olan bir diğer faktördür. Çalışmamızda anne babası birlikte olan çocukların daha çok ihmal ve istismara maruz kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Özdemir Demirci ve arkadaşlarının (2014) yürütmüş oldukları çalışmada çocuk ve ergenlerin cinsel istismar olgularında sosyodemografik özellikler, ailesel değişkenler ve ruhsal bozukluklarını değerlendirmişlerdir. Çalışma sonucunda anne babası birlikte olan çocukların daha çok cinsel istismara maruz kaldıklarını bulmuşlardır. Koçak ve Alpaslan (2015) yapmış oldukları çalışmada cinsel istismar mağduru çocuk ve ergenlerin sosyodemografik özelliklerini değerlendirmişlerdir. Yaptıkları çalışma sonucunda cinsel istismara maruz kalan çocukların çoğunluğunun anne babası birlikte yaşamaktadır. Yapılan çalışmalar ile bu anlamda bizim çalışmamız örtüşmektedir. Sidebotham ve Heron (2006), yapmış oldukları çalışmada tek ebeveynli çocukların daha çok istismara maruz kaldıklarını bulmuşlardır. Burada sonuçların örtüşmemesinde kültürel farklılıkların etkili olmuş olabileceğini söyleyebiliriz.

Türkiye son yıllarda komşu ülkelerden başta çıkan savaşlar olmak üzere çeşitli sebeplerle sıklıkla göç almaktadır. Bu göçler çocukların çeşitli ihmal ve istismara maruz kalmalarına sebebiyet vererek çocukların yaşantısını daha da çıkmaza sürükleyebilmeye olanak

sağlamaktadır. Göç eden toplumlarda sıklıkla gözlenen çocuk hastalıklarının başında aşılammama sebebiyle bulaşıcı hastalıklar, yetersiz beslenme, barınma ve sağlık koşulları, çocuk işçiliği, kültürel uyum sorunu ve eğitim ihmali şeklinde sıralanmaktadır (Molu ve Baş, 2016). 2012 yılında yapılan bir çalışma kamplarda yaşayan beş yaş altı mülteci çocuklarda en fazla akut malnütrisyon görülmüştür ve bu durum yüksek ölümle ilişkili bulunmuştur (UNHCR, 2014). Bu bağlamda çalışmamızda medyaya yansıyan ihmal ve istismar mağduru çocukların uyrukları incelenmek istenmiştir. İncelenen haberler kapsamında mağdur çocukların 95'i Türk iken, 5'i yabancı vatandaş olup hepsi mülteci çocuklardır. Sonuçların böyle çıkmasında incelenen yaş aralığının sınırlı olması, yabancıların dil sorunundan kaynaklı kendilerini yeterince ifade edememeleri, onlara karşı ayrımcılık olması gibi faktörler etkili olmuş olabilir.

Araştırmamızda ihmal ve istismar mağduru olan çocukların çoğunluğunun aile yapısının çekirdek aile yapısı olduğu görülmektedir. Literatürde yapılmış çalışmalar da incelendiğinde çeşitli ihmal ve istismar mağduru çocukların aile yapılarının çoğunun çekirdek yapıda olduğu görülmüştür (Ayan, 2007; Bilgen ve Karasu, 2017; Çapık, Ejder Atay ve Mermertaş, 2019; Ezen ve Açıkgöz, 2017; Güler, Uzun, Boztaş ve Aydoğan, 2002; Onat, Dinç, Günaydın ve Uğurlu, 2015). Araştırmamızda çocuğun bakımından sorumlu kişiler olarak büyük çoğunluğu anne ve babalar oluşturmaktadır. Bu madde ile paralellik göstererek, sonuçlarımızın literatür ile uyumlu olduğunu söyleyebiliriz.

Araştırma kapsamında medyaya yansıyan haberler incelenmesi sonucunda en çok fiziksel istismar haberlerinin medyada yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Terzi ve Özbay (2014) benzer olarak yapmış oldukları bir çalışmada, çalışmamızla aynı sonuca ulaşarak medyaya yansıyan haberlerin çoğunluğunun fiziksel istismar olduğunu bulmuşlardır. Aral (1997), yapmış olduğu bir çalışmada çocukların %65,72'sinin fiziksel istismara maruz kaldığını bulmuştur. Bilir vd. (1991), yapmış oldukları bir çalışmada ise çocukların %62,60'nın anneleri tarafından fiziksel cezaya maruz kaldıklarını bulmuştur. Sedlak vd. (2010) Amerika'da yapmış oldukları bir çalışmada ihmal ve istismara maruz kalan çocukların %58'sini fiziksel istismar oluşturmaktadır. Araştırmalar incelendiğinde çocukların ebeveynleri tarafından çoğunlukla fiziksel istismar ve ihmale maruz kaldıkları görülmektedir. Bu bağlamda literatür ile çalışmamız paralellik göstermektedir.

Araştırma sonucunda çocuklara ihmal ve istismarı uygulayanın çoğunluğu anne-babalar olarak bulunmuştur. Güler, Uzun, Boztaş ve Aydoğan (2002), yapmış oldukları çalışmada annelerin %87,4'ünün çocuklarına karşı fiziksel istismar/ihmal, %93'ünün ise duygusal istismar/ihmal davranışında bulundukları saptanmıştır. Erdoğan vd. (2010), Türkiye'nin dört

farklı bölgesinde çocuk ve ergenlere cinsel tacizde bulunan kişilerin karakteristik özelliklerini inceledikleri araştırmada cinsel istismarda bulunanların %78'inin mağdur olan çocukların ailesinden veya tanıdık biri olduğunu bulmuşlardır. Koç vd. (2012), yapmış oldukları çalışmada fiziksel istismarı mağduru çocukların faillerinin %67'sinde babaları tarafından gerçekleştiği bulunmuştur. Fiş, Arman, Kalaca ve Berkem (2010), yürütmüş oldukları bir çalışmada cinsel istismar faillerinin %73,5'lik kısmı tanıdıklardan oluşurken bunun %31,1'lik kısmını aile içi vakaların oluşturduğunu bulmuşlardır. Alexandre, Nadanovsky, Moraes ve Reichenheim (2010), çocuk istismarı faillerinin çoğunlukla çocuğun anne ya da babası olduğunu söylemişlerdir. Bu bağlamda çalışmamızda yapılan önceki çalışmalarla benzer sonuçlar bulunarak, paralellik gösterdiğini söyleyebiliriz.

Araştırmamızda ihmal ve istismar davranışının tekrarlılık gösterip göstermediği durumu da incelenmiştir. Ele alınan haberler kapsamında ihmal ve istismar olaylarının tekrarlılık göstermediği saptanmıştır. Özbay (2010) yapmış olduğu çalışmada istismarın tekrarlılık göstermediği sonucuna ulaşmıştır. Kanak (2011) yapmış olduğu tez çalışmasında aynı sonuca ulaşarak cinsel istismar olaylarının tekrarlılık göstermediğini bulmuştur. Gallagher, Bradford ve Pease (2002) yapmış oldukları çalışmada tanıdık tarafından uygulanan istismarın tekrarlılık gösterdiği oranı daha fazla, yabancı tarafından uygulanan istismarın tekrarlılık gösterme oranını ise daha az bulmuşlardır. Bu bağlamda çalışmamız literatür ile benzerlik göstermektedir.

Mağdur çocukların büyük çoğunluğu ihmal ve istismar olaylarından sonra gizleme/ ifade edememe davranışını göstermişlerdir. Urazel, Fidan, Gündüz, Şenlikli ve Asfuroğlu (2017) yapmış oldukları çalışmada çocuk ve ergen cinsel istismar mağduru çocukların %47,4'ünün olayı aileye ya da adli mercilere anlatması ile ortaya çıktığını bulmuşlardır. Işık, Aktepe, Şimşek, Akyıldız ve Yıldız (2019) cinsel istismar mağdurlarının çeşitli değişkenler açısından incelediği araştırmasında istismarın ortaya çıkışını %77,6 oranı ile mağdurun ifade etmesi olarak bulmuştur. DiPietro, Runyan ve Fredrickson (1997) yapmış oldukları çalışmada okul öncesi çağıdaki çocukların istismar olaylarını söylemediklerini bulmuşlardır. Keary ve Fitzpatrick (1994) birlikte yürütmüş oldukları bir çalışmada 5 yaş altında çocukların istismar olaylarını söyleme olasılığını çok düşük olarak bulmuşlardır. Çalışma sonuçlarının farklılık göstermesinde ülkemizde mağdurların ihmal ve istismarı açıklamalarında küçük yaş grupları ile yeteri düzeyde çalışma yapılmamasının etkili olduğunu söyleyebiliriz.

İncelenen haberler kapsamında ailelerin yaşanmış istismar olaylarından sonra davranışları adli yardım aramak şeklinde olmuştur. Literatürde yapılan çalışmalarda istismar sonrası ailelerin daha çok adli yardım arama davranışını gösterdikleri şeklindedir (Göker ve

arkadaşları,2009; Kanak, 2011; Paslı, 2009). Bu çerçevede çalışmamız ile literatür paralellik göstermektedir.

Yaşanan travma sonrası ailelerin çocuklarına karşı yaklaşımları da sonraki süreçte çocukların gerek psikolojik gerekse fizyolojik iyileşmeleri sürecinde önem arz eden etmenlerden biridir. Çalışmamızda incelenen haberlerde ailelerin ihmal ve istismar olaylarından sonra çocuklarına çoğunlukla destekleyici/koruyucu tutum içerisinde oldukları görülmüştür. Ballı (2010) yapmış olduğu çalışmada istismar sonrası ailelerin çocuklarına yaklaşımlarının destekleyici/koruyucu tutum içerisinde olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yine Aktepe, Işık, Kocaman ve Eroğlu (2013) yapmış oldukları çalışma sonucunda ailelerin istismar sonrası çocuklarına yönelik tutumlarının destekleyici/koruyucu olduğu şeklinde sonucuna ulaşmışlardır. Bu bağlamda literatür çalışmamız sonucunda ulaştığımız verileri destekler niteliktedir.

5.1. Öneriler

Bu bölümde araştırma çerçevesinde eğitimcilere, araştırmacılara ve ebeveynlere yönelik önerileri yer almaktadır.

5.1.1. Eğitimcilere Yönelik Öneriler

- Eğitimciler çocuk ihmal ve istismarı ile ilgili bilgi düzeylerini, farkındalıklarını artıracak ve denetlenecek hizmet içi eğitimlere katılabilirler.
- Eğitimciler günlük eğitim akışlarında mahremiyet eğitime yer vererek çocukları bu konuda bilinçlendirme çalışmaları yapabilirler.
- Aile eğitimi çalışmalarında çocuk ihmal ve istismarına yer verilerek aileler ile doğrudan bilgilendirilebilir.
- Okul ortamında bütün öğretmenlerle çocuk ihmal ve istismarına yönelik ortak bir görüşte buluşulmasına dair çalışmalar yapılabilir.
- Gündemde ihmal ve istismar konusuna yer vererek çeşitli yöntemlerle (haber bülteni, duyuru panoları vb.) ailelerin bilinçlenmesi çalışmaları yapılabilir.
- Eğitimciler eğitim planlarına ihmal ve istismardan korunmaları için etkinlikler düzenleyebilirler.
- Eğitimcilerin sınıflarındaki çocukların aile yapısı, sosyoekonomik durumları, ailelerin çocuklarına karşı tutumları, anne babanın madde kullanıp kullanmama durumları, çocuk gelişimi gibi konularda detaylı bilgi sahibi olmalı, şüpheli bir durumda gerekenleri yapmalıdır.

- Eğitimciler çocukların fiziksel, sosyal-duygusal gelişimleri, psikolojileri hakkında detaylı bilgi sahibi olması için kendini geliştirmeli, yeniliklerden haberdar olması amacıyla gerekli yayınları takip etmeli veya hizmet içi eğitimler düzenlenerek bu eğitimlere katılım sağlanmalıdır.

5.1.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- Araştırma yaş kapsamı daha da genişlettilerilerek tekrardan ele alınabilir.
- Araştırma tek tek istismar türlerine uygulanarak incelenebilir.
- Araştırma sadece son 5 yılın haberlerini kapsamaktadır. Bu bağlamda geçmiş yılların da haberleri incelenerek bir karşılaştırma çalışması yapılabilir.
- Araştırma sadece medyada yer alan gazete haberleri kapsamında yapılmıştır. Farklı kaynaklardan edinilen bilgilerle ilgili de çalışma yapılabilir.
- Araştırma için oluşturulan form geliştirilerek, araştırmanın farklı boyutlarını ele alan çalışmalar yapılabilir.
- Araştırma kapsamında medyaya yansıyan ihmal ve istismar haberlerinde en çok uygulayanın anne-babalar olduğu çıkmıştır. Bu bağlamda araştırmacılar aileler ile olan çalışmalara ağırlık vererek ailelerin ihmal ve istismara yönelik bilgi, farkındalık, tutum ve düşüncelerini ortaya koyan çalışmalara yer verebilir.
- Ailelerin çocukların gelişimleri hakkında detaylı bilgi sahibi olabilecekleri aile eğitim programları oluşturulup, ihmal ve istismar da eğitim programında detaylı incelenebilir.
- Literatürde duygusal istismarın uygulanan en çok istismar türü olduğu fakat kanıtlanması zor olduğundan çok az yer aldığı bilinmektedir. Çalışmamızda da duygusal istismar haberlerine neredeyse hiç yer verilmemiştir. Bu kapsamda araştırmacılar özellikle duygusal istismar konusu ile çalışmalar yapıp, aileleri bu konularda aydınlatabilirler.
- İhmal ve istismar mağduru çocukların yaşantılarındaki etkilerini uzun süreli incelemek, bireydeki etkilerini yaş yaş gözlemlemek amaçlı boylamsal araştırmalar yapılabilir.
- Literatürde ihmal ve istismar olaylarına ailelerin yaklaşımları ile çocuklarına yaklaşımları ile ilgili yapılan çalışmaların yetersiz olduğu görülmüştür. Bu bağlamda araştırmacılar bu problem durumları ile ilgili çalışmalar yapabilirler.
- Son yıllarda ülkemize olan yoğun göç olmaktadır. Göç çalışmaları kapsamında çocuk ihmal ve istismarı da çeşitli konular bakımından ele alınabilir.

5.1.3. Ebeveynlere Yönelik Öneriler

- Çocuklarına ihmal ve istismar uygulayan ailelerin çoğu farkında olmadan, bilgi eksikliğinden kaynaklı olarak bu tarz davranışlar sergileyebilmektedir. Bu sebeple ebeveynler kendilerini çocukların gelişimi ile ilgili konularda bilgilendirecek seminer, sempozyum, çalıştaylara katılabilir, kitaplar okuyabilirler.
- Ebeveynler çocuk ihmal ve istismarına yönelik farkındalıklarını artırmak amaçlı çeşitli bilgilendirici programlarda, etkinliklerde yer alabilirler.
- Ebeveynler çocuklarına karşı yaklaşımlarında demokratik tutumu benimsemeli, çocuklarına bir birey olarak yaklaşmalıdırlar.
- Ebeveynler çocuklarına istemedikleri durum, olaylar karşısında “hayır” diyebilmeyi öğretmelidirler.
- Çocuklarına mahremiyet eğitimi vererek iyi dokunuş ve kötü dokunuşu çocuklarının fark etmelerini sağlamalıdırlar.
- Ebeveynler çocuklarını bulundukları ortamlarda kontrollü olarak gözlemlemelidirler.
- İhmal ve istismar mağduru olmak çocuk için bir utanç kaynağı değildir. Bunun farkında olarak çocuklarının mağduriyet yaşamaları halinde gerekli adımları yapmalıdırlar.

KAYNAKÇA

- Akande, A. (2001). Child Abuse: Focus on a team approach for school teachers and counsellors. *Early Child Development and Care*, 169 (1), 69-84.
- Aktepe, E. (2009). Çocukluk çağı cinsel istismarı. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1(2), 95-119.
- Aktepe, E., Işık, A., Kocaman, O. ve Eroğlu, F. (2013). Bir üniversite hastanesinde değerlendirilen cinsel istismar mağduru çocuk ve ergenlerin demografik ve klinik özellikleri. *New/Yeni Symposium Journal*, 51(2), 115-120.
- Alexandre, G. C., Nadanovsky, P., Moraes, C. L., & Reichenheim, M. (2010). The presence of a stepfather and child physical abuse, as reported by a sample of Brazilian mothers in Rio de Janeiro. *Child Abuse & Neglect*, 34(12), 959-966.
- Alim Doğan, A. (2019). *Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk ihmal ve istismarı belirtileri ve riskleri konusunda bilgi düzeylerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Okan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Altan, H. (2015). *Üniversite öğrencisi gençlere çocuk istismarı ve ihmali konusunda yapılan eğitimin bilgi ve farkındalıklarına etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- American Academy of Pediatrics. (2001). Shaken baby syndrome: rotational cranial injuries-technical report. *Pediatrics*, 108(1), 206-210.
- Ammerman, R. T., Kolko, D. J., Kirisci, L., Blackson, T. C., & Dawes, M. A. (1999). Child abuse potential in parents with histories of substance use disorder. *Child abuse & neglect*, 23(12), 1225-1238.
- Aral, N. (1997). *Fiziksel istismar ve çocuk*. Ankara: Tekışık Ofset.
- Aral, N. ve F. Gürsoy. (2001). Çocuk Hakları Çerçevesinde Çocuk İhmal ve İstismarı. *Milli Eğitim Dergisi*, 151(5).
- Aslan, E. A. ve Çelik, İ. (2020). Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk istismarına yönelik farkındalık düzeyinin incelenmesi. *Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 40-56.
- Ayan, S. (2007). Aile içinde şiddete uğrayan çocukların saldırganlık eğilimleri. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 8(3), 206-214.

- Aydoğdu, F. ve Dilekmen, M. (2016). Ebeveyn tutumlarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Bayburt Eğitim Fakóltesi Dergisi*, 11(2).
- Ayekin, D. N. (2014). *Anne babaların ve okul öncesi öğretmenlerin cinsel istismara uğrayan çocuklara yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Badoe, E. (2017). A critical review of child abuse and its management in Africa. *African journal of emergency medicine*, 7, 32-35.
- Bakır, E. ve Kapucu, S. (2017). ocuk ihmali ve istismarının Türkiye’de yapılan araştırmalara yansması: Bir literatür incelemesi. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakóltesi Dergisi*, 4(2), 13-24.
- Ballı, Ö. (2010). *Çukurova Üniversitesi Tıp Fakóltesi’ne başvuran ocuk istismarı ve ihmali olgularının değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış uzmanlık tezi). ukurova Üniversitesi Tıp Fakóltesi, Adana.
- Balta, G. (2005). *Fiziksel ocuk istismarı ile ilgili disiplin standartlarının araştırılması* (Yayımlanmamış uzmanlık tezi). Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakóltesi, Antalya.
- Barlık, H. (2018). *Okul öncesi öğretmenlerinin ocuk ihmal ve istismarı hakkında görüş ve farkındalık düzeylerinin araştırılması (Adana il örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). ağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Bartlett, J. D., Kotake, C., Fauth, R., & Easterbrooks, M. A. (2017). Intergenerational transmission of child abuse and neglect: Do maltreatment type, perpetrator, and substantiation status matter?. *Child abuse & neglect*, 63, 84-94.
- Bayraktar, S. (2015). *İnsanlığın kanayan yarası ocuk istismarı ve ihmali* [e-kitap sürümü] <https://ws1.turcademy.com/ww/webviewer.php?doc=78558>adresinden edinilmiştir.
- Belsky, J. (1980). Child maltreatment: An ecological integration. *American psychologist*, 35(4), 320-335.
- Bilir, ř., Arı, M., Dönmez, Atık, B. ve San, P. (1991). Türkiye'nin 16 ilinde 4-12 yaşlar arasındaki 50.473 çocuğa fiziksel ceza verme sıklığı ve buna ilişkin problem durumlarının incelenmesi. *Sosyal Politika alışmaları Dergisi*, 1(1).

- Blumenthal, I. (2002). Shaken baby syndrome. *Postgraduate Medical Journal*, 78(926), 732-735.
- Bozbeyoğlu, A. Ç., Koyuncu, E., Kardam, F. ve Sungur, A. (2010). Ailenin karanlık yüzü: Türkiye'de ensest. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 13(1), 1-37.
- Bulut, H. (2016). Pedofilik bozukluk ve ensest: Olgu sunumu. *Dusunen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 29(3), 281.
- Bulut, S. (2016). Çocuk cinsel istismarı hakkında bir derleme. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(28), 139-156.
- Bulut, S. ve Karaman, H. B. (2018). Engelli bireylerin cinsel, fiziksel ve duygusal istismarı. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 19(2), 277-301.
- Büyüköztürk, Ş. (2009). *Sosyal bilimler için veri analiz kitabı*. (10. baskı). Ankara:Pegema Yayıncılık.
- Can Yaşar, M., İnal Kızıltepe, G. ve Kandır, A. (2014). Öğretmen adaylarının çocuklardaki fiziksel istismar belirtilerine ilişkin farkındalıkları. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 7(3), 286-303.
- Carr, A. (1999). *The handbook of child and adolescent clinical psychology: A contextual approach*. London & Newyork: Routledge.
- Celiloğlu, B. (2018). *Çocuk istismarı ve ihmali farkındalık ölçeklerinin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları ile okul öncesi öğretmen adaylarının farkındalık düzeylerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Chaney, S. E. (2000). Child abuse: clinical findings and management. *Journal of the American Academy of Nurse Practitioners*, 12(11), 467-471.
- Child Welfare Information Gateway. (2019). *What is child abuse and neglect? Recognizing the signs and symptoms*. Washington, DC: U.S. Department of Health and Human Services, Administration for Children and Families, Children's Bureau.
- Chng, G. S., Li, D., Chu, C. M., Ong, T. & Lim, F. (2018). Family profiles of maltreated children in Singapore: a latent class analysis. *Child abuse & neglect*, 79, 465-475.

- Colman, R. A., & Widom, C. S. (2004). Childhood abuse and neglect and adult intimate relationships: A prospective study. *Child abuse & neglect*, 28(11), 1133-1151.
- Corbin, J. & Strauss, A. (2008). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. Thousand Oaks: Sage.
- Çapık, A., Apay, S. E. ve Mermertaş, Ü. (2020). 4-6 Yaş Çocuğa Sahip Annelerin İstismar Potansiyellerinin Belirlenmesi. *Atatürk Üniversitesi Kadın Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 57-63.
- Çocuk İstismarı ve İhmali”, Adli Tıp Ders Notları, erişim: 12.01.2021, <http://www.ttb.org.tr/eweb/adli/7.html>.
- Çocuk İstismarı ve İhmaliyle İlgili DTB Açıklaması; 2016.
- Dağlı, T. ve İnanıcı, M. A. (2010). Üniversiteler için hastane temelli çocuk koruma merkezleri el kitabı. *Ankara: Fersa Ofset Matbaacılık*.
- Demirci, A. N. (2019). *4-6 yaş arası çocuğa sahip ebeveynlerin istismar farkındalıklarının bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Demirci, E. Ö., Özmen, S., Öztıp, D. B., Özdemir, Ç. ve Uytun, M. Ç. (2014). Çocuk ve ergen cinsel istismar olgularında istismar ile ilişkili sosyodemografik özelliklerin, ailesel değişkenlerin ve ruhsal bozuklukların değerlendirilmesi. *The Bulletin of Legal Medicine*, 19(3), 146-153.
- Dinehart, L., & Kenny, M. C. (2015). Knowledge of child abuse and reporting practices among early care and education providers. *Journal of Research in Childhood Education*, 29(4), 429-443.
- DiPietro, E. K., Runyan, D. K., & Fredrickson, D. D. (1997). Predictors of disclosure during medical evaluation for suspected sexual abuse. *Journal of Child Sexual Abuse*, 6(1), 133-142.
- Doruk, S. (2012). *0-14 yaş çocuğu olan annelerin çocuklarına yönelik fiziksel ve duygusal istismar/ihmal durumu* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.

- Erdogan, A., Tufan, E., Karaman, M. G., Atabek, M. S., Koparan, C., Özdemir, E., ... ve Ankaralı, H. (2011). Türkiye'nin dört farklı bölgesinde çocuk ve ergenlere cinsel tacizde bulunan kişilerin karakteristik özellikleri. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 12(1), 55-61.
- Erdoğan, Y. ve Aslan, D. (2020). Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk istismarı ve ihmeline yönelik algıları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 104-132.
- Erermiş S. (2001). Çocuk ihmali nedir?. *İzmir Atatürk Hastanesi Tıp Dergisi*, 39(2), 7-10.
- Erginer, F. (2007). *Ankara İli İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Öğrencilerin Aileleri Tarafından İstismarı ve İhmaline İlişkin Görüşleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ergündüz, Z. Ş. (2010). *Çocuk suçluluğunda çocuk istismarı olgularının değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.
- Erol, D. (2007). *Okulöncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin, çocuklardaki fiziksel istismar belirtilerine ilişkin farkındalıkları (Eskişehir il örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Ersanlı, K., Yılmaz, M. ve Özcan, K. (2013). Algılanan duygusal istismar ölçeği (ADİÖ): Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(1), 135-152.
- Evinç, Ş. G. ve Foto-Özdemir, D. (2015). Dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğunda risk ve sonuçları açısından çocuk istismarına bir bakış. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 7(2), 166-177.
- Ezen, M. ve Açıkgöz, A. (2017). Çocukların örselenmesine annelerin örselenme yaşantısının etkisi. *Kocaeli Tıp Dergisi*, 6(3), 13-21.
- Felzen Johnson, C. (2002). Child maltreatment 2002: recognition, reporting and risk. *Pediatrics International*, 44(5), 554-560.
- Ferrara, P., & Bernasconi, S. (2017). From “classic” child abuse and neglect to the new era of maltreatment. *Italian journal of pediatrics*, 43(1), 1-3.
- Finkelhor, D. (1984). Child sexual abuse. *New York*, 186f.

- Finkelhor, D. (1993). Epidemiological factors in the clinical identification of child sexual abuse. *Child abuse & neglect*, 17(1), 67-70.
- Fis, N. P., Arman, A., Kalaca, S., & Berkem, M. (2010). Psychiatric evaluation of sexual abuse cases: A clinical representative sample from Turkey. *Children and Youth Services Review*, 32(10), 1285-1290.
- Gallagher, B., Bradford, M., & Pease, K. (2002). The sexual abuse of children by strangers: its extent, nature and victims' characteristics. *Children & society*, 16(5), 346-359.
- Geçkil, E. (2017). Çocuklarda fiziksel istismar ve hemşirelik yaklaşımı. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(1), 129-139.
- Glaser, D. (2002). Emotional abuse and neglect (psychological maltreatment): A conceptual framework. *Child abuse & neglect*, 26(6-7), 697-714.
- Gould, F., Clarke, J., Heim, C., Harvey, P. D., Majer, M., & Nemeroff, C. B. (2012). The effects of child abuse and neglect on cognitive functioning in adulthood. *Journal of psychiatric research*, 46(4), 500-506.
- Göker, Z., Aktepe, E., Hesapçıoğlu, S. T. ve Kandil, S. (2010). Cinsel istismar mağduru olan çocukların başvuru şekilleri, klinik ve sosyodemografik özellikleri. *SDÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 17(4), 15-21.
- Gökler, R. (2006). Eğitimde çocuk istismarı ve ihmeline genel bir bakış. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3, 47-76.
- Güler, N., Uzun, S., Boztaş, Z. ve Aydoğan, S. (2002). Anneleri tarafından çocuklara uygulanan duygusal ve fiziksel istismar/ihmal davranışı ve bunu etkileyen faktörler. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 24(3), 128-134.
- Güner, Ş. İ., Güner, S. ve Şahan, M. H. (2010). Çocuklarda sosyal ve medikal bir problem; istismar. *Van Tıp Dergisi*, 17(3), 108-113.
- Güzelmansur M. (2018). *Çocuk kliniklerinde çalışan hemşirelerin çocuk istismar ve ihmeline yönelik bilgi ve uygulamalarının incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Herrenkohl, T. I., Hong, S., Klika, J. B., Herrenkohl, R. C., & Russo, M. J. (2013). Developmental impacts of child abuse and neglect related to adult mental health, substance use, and physical health. *Journal of family violence*, 28(2), 191-199.
- Hildyard, K. L., & Wolfe, D. A. (2002). Child neglect: developmental issues and outcomes. *Child abuse & neglect*, 26(6-7), 679-695.
- Hines, D. A., Malley-Morrison, K. (2005). *Family Violence in the United States: Defining, Understanding and Combating Abuse*. Thousand Oaks: Sage Publications, Inc.
- <http://app.speedmedya.com/Report/ReportDetail?ReportCode=110>
- Hutchison, E. D. (1990). Child maltreatment: Can it be defined?. *Social Service Review*, 64(1), 60-78.
- Işık, Ü., Aktepe E., Şimşek F., Akyıldız A. ve Yıldız, A. (2019). Isparta ilinde bir üniversite hastanesinde değerlendirilen cinsel istismar mağdurlarının sosyodemografik, klinik ve ailevi özellikleri: 2014 – 2018 verileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(1), 53-57.
- İnce, T. ve Yurdakök, K. (2014). Münchausen by proxy sendromu; ağır bir çocuk istismarı formu. *Türkiye Çocuk Hastalıkları Dergisi*, 8(3), 165-170.
- İnsan Hakları Derneği. (2008). Çocuk İhmali ve İstismarını Önleme Öğretmenler ve Aileler İçin Eğitim Kılavuzu. Ankara: Berkay Ofset.
- Joslyn, H., & Shivakumara, K. (2013). Self-esteem and psychological distress among sexually abused and sexually non-abused adolescents. *International Journal of Science and Research*, 6(14), 438-447.
- Kabakoğlu, H. (2018). *Aile sağlığı merkezlerinde görev yapan hemşire ve ebelerin çocuk istismarı ve ihmali hakkındaki bilgi düzeylerinin değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hatay.
- Kamiloğlu, M. (2018). *Ankara ilinde görev yapan aile hekimliği asistanlarının çocuk istismarı ve ihmali konusunda bilgi düzeyi, tutum ve davranışlarının değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış uzmanlık tezi). Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Ankara Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi Aile Hekimliği Kliniği, Ankara.

- Kanak, M. (2011). *0-10 yaş çocuk cinsel istismarının sanal medyadaki yansıması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Kanak, M. (2015). *Okul öncesi öğretmen adaylarının duygusal ihmal ve istismara yönelik bilgi ve farkındalıklarına destek eğitim programının etkisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kaplan, S. J., Pelcovitz, D., & Labruna, V. (1999). Child and adolescent abuse and neglect research: A review of the past 10 years. Part I: Physical and emotional abuse and neglect. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 38(10), 1214-1222.
- Kaptan, D. (2017). *Trabzon il merkezindeki pediatri kliniklerinde çalışan hekim ve hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmali konusundaki bilgi ve farkındalık düzeyleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Avrasya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Kara B, Biçer Ü, Gökalep A. (2004). Çocuk istismarı. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 47(2): 140-151
- Karaçor, Ö. (2019). *Rehber öğretmenlerin çocuk ihmali ve istismarına yönelik farkındalık düzeylerinin incelenmesi (Tarsus ilçesi örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Karakoç, F. (2017). *Öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarına yönelik farkındalık düzeyleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Karasu, F. ve Bilgen, F.G. (2017). Anneleri tarafından çocuklara uygulanan duygusal ve fiziksel istismar/ihmal davranışları. *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(13), 22-34.
- Kaya, A., Meral, O., Güler, H. ve Aktaş, E. Ö. (2015). Çocuk istismarı açısından risk grubunda olan psikiyatrik engelli çocukların engelli sağlık kurulu raporlarına göre engel durumları ve özel eğitim hakkı. *Adli Tıp Bülteni*, 20(1), 1-6.
- Keary, K., & Fitzpatrick, C. (1994). Children's disclosure of sexual abuse during formal investigation. *Child Abuse & Neglect*, 18(7), 543-548.

- Keçe, H. (2018). *Çocuk destek merkezlerinde yaşayan cinsel istismar mağduru kız çocuklarının sosyal kaygı düzeyleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kefeli, H. Y.,(2016). *Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk istismarı ve ihmali davranışları ile kurum personelinin konuya ilişkin görüşleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kempe, C. H., & Helfer, R. E. (Eds.). (1972). *Helping the battered child and his family* (Vol. 1). Philadelphia: Lippincott.
- Khosravan, S., Sajjadi, M., Moshari, J., & Sofla, F. B. S. (2018). The effect of education on the attitude and child abuse behaviors of mothers with 3-6 Year old children: a randomized controlled trial study. *International journal of community based nursing and midwifery*, 6(3), 227.
- Kocaer, Ü. (2006). *Hekim ve hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmaline yönelik farkındalık düzeyleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Koç, F., Aksit, S., Tomba, A., Aydın, C., Koturoğlu, G., Aslan, A., ... ve Solak, U. (2012). Çocuk istismarı ve ihmali olgularımızın demografik ve klinik özellikleri: Ege Üniversitesi çocuk Koruma Birimi'nin bir yıllık deneyimi. *Turkish Pediatrics Archive/Turk Pediatri Arsivi*, 47(3), 119-124.
- Koçak, U. ve Alpaslan, A. H. (2015). Cinsel istismara uğrayan çocuk ve ergenlerin sosyodemografik özellikleri ve ruhsal değerlendirmesi. *Adli Tıp Bülteni*, 20(1), 27-33.
- Kongresi, U. B. (2016). Göç, Yoksulluk ve İstihdam. Necmettin Erbakan Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksek Okulu, Konya.
- Kural, D. (2014). *Çocuk istismarı ve ihmaline yönelik dış hekimlerinin farkındalık düzeyleri* (Yayımlanmamış doktora tezi), Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Küçük, S. (2012). *Hafif zihinsel engelli çocuklar ve ebeveynlerinde cinsel istismardan korunma konusunda farkındalık yaratma* (Yayımlanmamış doktora tezi). Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.

- Kürklü, A. (2012). *Öğretmenlerin çocuk istismarı ve ihmaline yönelik farkındalık düzeyleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Labuschagne, A. (2003). Qualitative research: Airy fairy or fundamental? *The Qualitative Report*, 8(1).
- Malley-Morrison, K., & Hines, D. (2003). *Family Violence in a Cultural Perspective: Defining, Understanding, and Combating Abuse*. SAGE Publications.
- McCoy, M. L., & Keen, S. M. (2013). *Child abuse and neglect*. Psychology Press.
- McMurray, A. (2009). *Healing the scars of emotional abuse*. Revell.
- MEB (2013). *Okul öncesi eğitim programı*. Ankara: MEB Temel Eğitim Genel Müdürlüğü. <http://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ooproram.pdf>
- Miller, B. A., Maguin, E., & Downs, W. R. (2002). Alcohol, Drugs, and Violence in Children's Lives. *Recent developments in alcoholism: an official publication of the American Medical Society on Alcoholism, the Research Society on Alcoholism, and the National Council on Alcoholism*, 13, 357-385.
- Myers, J. E. B. (1998). *Interpersonal violence. Legal issues in child abuse and neglect practice (2nd ed.)*. Sage Publications, Inc.
- Norman, R. E., Byambaa, M., De, R., Butchart, A., Scott, J., & Vos, T. (2012). The long-term health consequences of child physical abuse, emotional abuse, and neglect: a systematic review and meta-analysis. *PLoS med*, 9(11), e1001349.
- Onat, G., Dinç, H., Günaydın, S. ve Uğurlu, F. (2006). Çocukluk döneminde yaşanan ihmal veya istismarın benlik saygısına etkisinin incelenmesi. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 3(1), 9-15.
- Onat, G., Dinç, H., Günaydın, S. ve Uğurlu, F. (2016). Çocukluk döneminde yaşanan ihmal veya istismarın benlik saygısına etkisinin incelenmesi. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 3(1), 9-15.
- Ovayolu N, Uçan Ö ve Serindağ S, 2007. Çocuklarda cinsel istismar ve etkileri. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 2(4), 13-22.

- Özbay, N. (2010). *Çocuğa yönelik cinsel saldırıda bulunanların sosyodemografik ve kişilik özellikleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özgün, Ö. (2015). Çocuk gelişimi kuramları. Turan, F. ve Yükselen A. İ. (Ed.). *Çocuk gelişimi 1 bebeklik döneminde gelişim (2. bs)* (s 45-80). Ankara: Hedef yayıncılık.
- Öztürek, A., Çetin, A. ve Yıldırım, R. (2018). Aile Hekimi ve Öğretmenlerin Çocuk İhmal ve İstismarı Konusundaki Görüş ve Tutumları. *Itobiad: Journal of the Human & Social Science Researches*, 7(1).
- Öztürk Can, H. ve Yılmaz Irmak, T., (2016). Yenidoğan Dönemde Çocuk İstismarı ve İhmali. R. Genç Ekti ve H. Özkan (Ed.), *Ebeler için Yenidoğan Sağlığı ve Hastalıkları* (s.573-594), Elazığ: Anadolu Nobel Tıp Kitabevleri.
- Pala, B. (2011). *Geleceğin Öğretmenlerinin Çocuk İstismarı ve İhmali Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeyleri* (Yayımlanmamış tıpta uzmanlık tezi). Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Eskişehir.
- Paslı, F. (2009). *Örselenme kuşkusıyla Gazi Üniversitesi Çocuk Koruma Merkezi tarafından bildirimleri yapılan çocukların adli ve sosyal süreçlerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Pekdoğan, S. (2016). Annelerin istismar potansiyellerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 17(2), 425-441.
- Polat O. (2017). *Klinik Adli Tıp*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Polat, O. (2018). *Tüm boyutlarıyla çocuk istismarı-2 Önleme ve rehabilitasyon* [e-kitap sürümü] <https://ws1.turcademy.com/ww/webviewer.php?doc=71192> adresinden edinilmiştir.
- Rimsza, M. E., Schackner, R. A., Bowen, K. A., & Marshall, W. (2002). Can child deaths be prevented? The Arizona child fatality review program experience. *Pediatrics*, 110(1).
- Sarı, H. Y., Ardahan, E. ve Öztornacı, B. Ö. (2016). Çocuk ihmal ve istismarına ilişkin son 10 yılda yapılan sistematik derlemeler. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 15(6), 501-511.
- Scannapieco, M., & Connell-Carrick, K. (2005). *Understanding child maltreatment: An ecological and developmental perspective*. Oxford University Press on Demand.

- Sedlak, A. J., Mettenburg, J., Basena, M., Peta, I., McPherson, K., & Greene, A. (2010). Fourth national incidence study of child abuse and neglect (NIS-4). *Washington, DC: US Department of Health and Human Services*, 9.
- Sezgin, A. U. (1993). *Ensestin psikososyal ve adli yönden İncelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Estitüsü, İstanbul.
- Sidebotham, P., Heron, J., & ALSPAC Study Team. (2006). Child maltreatment in the “children of the nineties”: A cohort study of risk factors. *Child abuse & neglect*, 30(5), 497-522.
- Siyez, D. M. (2003). *Duygusal istismara maruz kalan ve kalmayan ergenlerin benlik algıları ile depresyon ve kaygı düzeylerinin karşılaştırılması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Slep, A. M. S., & O'leary, S. G. (2001). Examining partner and child abuse: Are we ready for a more integrated approach to family violence?. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 4(2), 87-107.
- Sokullu-Akinci, F. (2013). İstismar Mağduru Çocukların Suç Sonrası Sorunları ve Hukuksal Korunmaları. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 19(2), 3-16.
- Stalker, K., & McArthur, K. (2012). Child abuse, child protection and disabled children: A review of recent research. *Child Abuse Review*, 21(1), 24-40.
- Sylvestre, A., Bussi eres,  . L., & Bouchard, C. (2016). Language problems among abused and neglected children: A meta-analytic review. *Child maltreatment*, 21(1), 47-58.
-  ahin F. (2002).  ocuk ihmali: Tanı ve tedavide hekimler için ipuçları. *Klinik Pediatri Dergisi*, 1(3), 103-106.
- Ta , A. (2017). *Hacettepe  niversitesi   rencilerinin  ocuk ihmal ve istismarı hakkındaki bilgi düzeylerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Temcheff, C. E., Letarte, M. J., Boutin, S., & Marcil, K. (2018). Common components of evidence-based parenting programs for preventing maltreatment of school-age children. *Child abuse & neglect*, 80, 226-237.

- Terzi, S. ve Özbay, Y. (2014). Çocuk istismarı ile ilgili gazete haberlerinin istismarın türü, istismarcı ile mağdurun cinsiyeti ve bağlam açısından incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(2), 126-133.
- Tezdiğ, C. C. (2017). *Öğretmen adaylarının çocuk istismarı ve ihmaline yönelik farkındalık düzeylerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Yakın Doğu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Lefkoşa.
- Tıraşçı, Y. ve Gören, S. (2007). Çocuk istismarı ve ihmali. *Dicle Tıp Dergisi*, 34(1), 70-74.
- Toydemir, A. (2019). *Özel eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarına ilişkin bilgi ve farkındalık düzeylerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Tugay, D. (2008). *Öğretmenlerin çocuk istismarı ve ihmaline yönelik farkındalık düzeyleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Turla, A. (2010). Çocuk istismarı ve ihmali olgularında tıbbi yaklaşım. *Journal of Experimental and Clinical Medicine*, 19(4).
- Tümer, A., Odabaşı, A., Özdemir, D., Mutlu, E. ve Kaynak, A. (2015). Çocuk istismarının ağır bir türü: Bakım verenin yapay bozukluğuna (Munchausen By Proxy Sendromu) hukuki ve tıbbi bakış. *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, 1(6), 581-608.
- Türker, G. (2017). *Aile hekimleri, hemşire ve ebelerin çocuk istismarı ve ihmali konusunda farkındalık düzeyleri: Burdur Örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- UNHCR Strategy for 2014 (2014). Retrived1. 1. 2016, from <http://www.unhcr.org/530f12d26.html>.
- UNICEF. (2016). Çocuklara kötü muamelenin önlenmesi: bu konuda harekete geçilmesine ve kanıt toplanmasına yönelik bir kılavuz. *Dünya Sağlık Örgütü Yayınları*.
- Urazel, B., Fidan, S. T., Gündüz, T., Şenlikli, M. ve Asfuroğlu, B. Ö. (2017). Çocuk ve Ergen Cinsel İstismarlarının Değerlendirilmesi, *Osmangazi Tıp Dergisi*, 39(2), 18-25.

- Uslu, N. (2010). *Multidisipliner ekipte yer alan meslek gruplarının çocuk ihmal ve istismarına ilişkin görüş ve tutumları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Uysal A. (1998). *Çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanılamada hemşire ve ebelerin bilgi düzeylerinin saptanması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Uytun, M. Ç., Yılmaz, R., Öztıp, D. B. ve Özdemir, Ç. (2016). Cinsel istismara uğrayan çocuk ve ergenlerin kendine zarar verme, intihar davranışı ve psikiyatrik bozukluklar açısından değerlendirilmesi. *Adli Tıp Bülteni*, 21(3), 137-143.
- Ünal, H. B. (2017). *Ebeveyn çocuk ihmal ve istismarı farkındalık ölçeğinin geliştirilmesi ve uygulanması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Wach, E., & Ward, R. (2013). Learning about qualitative document analysis.
- Wang, L., Qu, G., Tang, X., Wu, W., Zhang, J., & Sun, Y. (2019). Child neglect and its association with social living ability: does the resilience attenuate the association?. *Psychology, health & medicine*, 24(5), 519-529.
- Webster, R. E. (2001). Symptoms and long term outcomes for children who have been sexually assaulted. *Psychology in the schools*, 38(6), 533-537.
- Wolfe, D. A. (1999). *Child abuse: Implications for child development and psychopathology*. Sage Publications.
- World Health Organization, “Child Maltreatment”, <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs150/en/>
- World Health Organization. (2002). World report on violence and health; child abuse and neglect by parents and other caregivers.
- World Health Organization. (2006). *Preventing child maltreatment: a guide to taking action and generating evidence*. World Health Organization.
- Yalçın, N. (2011). *Türkiye’de çocuk istismarı ve çözüm önerileri* (Yüksek lisans projesi) Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

- Yanık, M. ve Özmen, M. (2002). Psikiyatri polikliniğine başvuran hastalarda çocukluk çağı kötüye kullanımı/ihmal yaşantıları ile intihar, kendine fiziksel zarar verme ve dissosiyatif belirtiler arasındaki ilişki. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 3(3), 140-146.
- Yaşar, M. ve Şenol, B. (2015). Öğretmen adaylarının çocuğa yönelik cinsel istismar tutumlarının incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1(2), 228-241.
- Yıldız, Y., Kaçar, M., Albayrak, E., Çalaboğlu, T., Çakmak, S., & Bayraktar, T. (2017). Çocuk ihmali ve istismarı hakkında ilköğretim öğretmenlerinin bilgi düzeylerinin değerlendirilmesi. *Van Tıp Dergisi*, 24(4), 303-309.
- Yılmaz, G., İşiten, N., Ertan, Ü. ve Öner, A. (2003). Bir çocuk istismarı vakası. *Çocuk sağlığı ve Hastalıkları dergisi*, 46(4), 295-298.
- Zengin, B. Y. (2014). 9-17 yaş grubunda cinsel istismar olgularının adli süreçte yaşadıkları örselenmenin değerlendirilmesi ve çözüm önerileri (Yayımlanmamış uzmanlık tezi), İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi, İstanbul.
- Ziyalar, N. (1998). *Çocukların cinsel istismardan korunması bir eğitim model önerisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.
- Zoroğlu, S. S., Tüzün, Ü., Şar, V., Öztürk, M., Kora, M. E. ve Alyanak, B. (2001). Çocukluk dönemi istismar ve ihmalinin olası sonuçları. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 2(2), 69-78.

EKLER

EK-1 HABER LİNKLERİ

- <https://www.sabah.com.tr/gundem/2020/03/13/5-yasindaki-cocugu-istismar-ettigi-gerekcesiyle-ogretmenin-yargilanmasina-devam-edildi>
- <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/2-cocugu-da-6inci-kattan-duserek-olen-baba-konustu-41374736>
- <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/minik-damlanın-olumunden-sefalet-cikti-28350070>
- <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/4-yasindaki-cocugun-olumunde-korkunc-suphe-40312187>
- <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/4-5-yasindaki-cocugu-taciz-etti-27-yil-hapis-cezasi-aldi-40010377>
- <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberleri-igrenc-olayda-yeni-gelisme-dedemle-oynamam-cunku-41671297>
- <https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/antalya/anne-vazgeci-devlet-korudu-41038710>
- <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/cinsel-istismar-davasinda-yeni-gelisme-6-yasindaki-cocugun-ifadesi-kan-dondurdu-41212780>
- <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/turkiyeyi-ayaga-kaldiran-taciz-icin-karar-40644300>
- <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/baldizinin-kizina-cinsel-istismara-10-yil-5-ay-hapis-cezasi-41143361>
- <https://www.hurriyet.com.tr/uvey-kizina-istismar-davasi-ertelendi-40437129>
- <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/4-yasindaki-kiza-cinsel-istismara-6-yil-hapis-40143660>
- <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/dram-icinde-dram-41600111>
- <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/uvey-anne-dehsetinde-babanin-sucu-yok-mu-40032832>
- <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/hasta-bebegini-agladigi-icin-doverken-goruntulendi-gozaltina-alindi-41065175>
- <https://www.hurriyet.com.tr/ordu-barosu-dovulen-2-5-yasindaki-cocukla-ilgil-40254066>
- <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/benim-gibiler-yasamamali-40066138>

- <https://www.hurriyet.com.tr/bakicinin-esi-4-yasindaki-kiza-cinsel-istismardan-8-yil-hapse-mahkum-oldu-37299447>
- <https://www.hurriyet.com.tr/kamyon-kasasinda-cocuga-istismara-21-yil-37310818>
- <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/5-yasindaki-kuzenine-cinsel-istismarda-bulundu-serbest-birakildi-40225880>
- <https://www.hurriyet.com.tr/suriyeli-cocugu-43-yerinden-bicaklayan-sanik-s-40858425>
- <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/cocuga-cinsel-istismar-sanigina-2-yil-4-ay-indirim-40403176>
- <https://www.hurriyet.com.tr/5-yasindaki-kizina-cinsel-istismardan-yargilani-40816755>
- <https://www.hurriyet.com.tr/cinsel-istismar-davasinda-dede-beraat-etti-sad-40871865>
- <https://www.hurriyet.com.tr/2-5-yasindaki-toruna-istismar-iddiasi-40690286>
- <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-anne-ile-kucuk-kizini-asansorde-taciz-etmisti-mahkemede-tuhaf-bir-yorum-geldi-40448954>
- <https://www.hurriyet.com.tr/aile/son-dakika-haberi-kuzenine-zorla-sigara-icirmeye-calisti-uzmanlardan-da-tepki-gecikmedi-bunun-adi-istismar-41559749>
- <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/baba-siddeti-2-oglunu-dovdu-savunmasi-pes-dedirtti-nasihatte-bulunmus-41230885>
- <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/oglundun-olumune-neden-olan-anneye-ceza-verilmedi-40314447>
- <https://www.hurriyet.com.tr/video/otizmli-ogrenciye-dayaga-ceza-40398119>
- <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-oglunu-doverek-olduren-babaya-ilk-durusmada-ceza-41272044>
- <https://www.hurriyet.com.tr/pencereden-dusen-cocugu-tente-kurtardi-40797141>
- <https://www.sozcu.com.tr/2016/gundem/bir-yildir-hukuk-savasi-veriyor-1152396/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2015/gunun-icinden/bes-yasinda-cocuga-cinsel-saldiri-786131/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/o-sapik-tek-kisilik-hucreye-kondu-2228009/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/erkek-cocuk-annesine-hamile-kalir-miyim-diye-sorunca-cinsel-istismari-ortaya-cikti-2290064/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/adanada-kucuk-kiza-tecavuz-eden-sapik-hakkinda-yeni-gelistmeler-o-haberler-hakkinda-savciliktan-yeni-aciklama-2228918/>

- <https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/boyle-sevda-gorulmedi-kayinpeder-damadina-asik-oldu-2332573/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/o-caniden-bonzai-savunmasi-2180022>
- <https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/ogretmenden-suphelenen-veli-sinifa-gizli-kamera-yerlesti-2297521/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/mardinde-2-yasindaki-cocuga-siddet-2768211/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/6-yasindaki-cocuga-oz-anne-siddeti-2456925/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/cocugu-terlikle-doven-bakiciya-7-yil-hapis-cezasi-2703443/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/ankarada-kucuk-cocuga-akil-almaz-iskence-2754671/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2017/gundem/vanda-40-gunluk-cocuga-cinsel-istismar-igrencligi-1651976/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2017/gundem/son-dakika-haberi/cami-tuvaletinde-6-cocuga-taciz-iddiasina-6-ay-sonra-tahliye-1707263/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2019/gundem/yuzme-ogretmenine-cinsel-istismardan-175-yil-hapis-5451320/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2017/gundem/anaokulunda-siddet-bakici-anne-5-yasindaki-cocugu-dovdu-1777912/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2019/gundem/1-yasindaki-bebegin-akilalmaz-olumu-3334811/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2019/gundem/akilalmaz-ihmal-minik-melihin-feci-olumu-5251494/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2019/gundem/ogrencisini-taciz-eden-firari-ogretmenin-davasi-devam-ediyor-5532099/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2019/gundem/okul-bahcesinde-kucuk-cocuklari-taciz-etti-5536774/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/rontgen-odasinda-kucuk-cocuga-cinsel-taciz-iddiasi-2554342/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2019/gundem/kiz-cocuguna-taciz-iddiasi-mahalleyi-karistirdi-5315469>

- <https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/igrenc-olay-guvenlik-kamerasiyla-ortaya-cikti-serbest-birakildi-2710913/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/vahseti-komsular-fark-etti-vidansiz-baba-6042597/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/cocuklarin-velayeti-kendilerini-olumle-tehdit eden-annelerine-verildi-5619869/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/goruntuler-dehsete-dusurmustu-o-baba-gozaltina-alindi-6048090/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2019/gundem/3-yasindaki-cocuga-kan-donduran-siddet-5153543/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2019/gundem/mersinde-suriyeli-cocuga-tokat-atan-zanliya-gozalti-5373537/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2019/gundem/vahset-5-yasindaki-cocugu-oldurup-tandira-atmislar-5311347/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2019/gundem/kizina-siddeti-kameraya-alan-baba-velayeti-kazandi-5411433/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2019/gundem/uvey-anne-siddeti-komaya-soktu-5413110/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2019/gundem/kreste-dayaga-5-bin-lira-ceza-5206266/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2019/gundem/esi-ve-kizini-eritilmis-naylonla-yakan-adam-serbest-birakildi-5441873/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/torununa-cinsel-istismarda-bulundugu-iddia edilen-dede-gozaltina-alindi-5912786/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2019/gundem/kucuk-cocugu-darp-ve-cinsel-istismar-iddiasina-tutuklama-5508775/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/annesinin-iskence-ettigi-bebege-kayyum-atandi-5625822/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2017/gundem/servis-soforunun-ihmali-5-yasindaki-cocugun-canina-mal-oldu-1936296/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2017/gundem/balkondan-dusup-olen-19-aylik-derinin-ailesi-dava-acti-1645439/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2017/gundem/cocuklarina-cinsel-istismardan-ceza-alan-babaya-yargitaydan-tahliye-2-1767710/>

- <https://www.sozcu.com.tr/2017/gundem/kanlarinda-uyusturucuya-rastlanan-anne-ve-babaya-velayet-soku-1938178/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2017/gundem/kreste-skandal-2-5-yasindaki-kiza-siddet-ses-kaydiyla-ortaya-cikti-1954690/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2016/gundem/yasak-ask-bebeklerini-cope-atan-saniklara-25e-yil-hapis-istendi-1584883/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2016/gundem/dustugu-one-surulen-3-yasindaki-cocuga-tecavuz-suphesi-1146635/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2016/gundem/10-aylik-bebegi-komalik-ettiler-1145450/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2016/gundem/4-yasindaki-kizi-kacirip-tecavuz-etti-1332051/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2016/gundem/cocugunu-doverek-oldurdugu-iddia-edilen-anne-adliyyede-1044836/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2016/gundem/annenin-oz-cocuguna-siddet-goruntulerine-tepki-1190312/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2016/gundem/aglayan-kizini-cop-kamyonuna-atti-kucuk-kiz-preste-ezilmekten-son-anda-kurtarildi-1254584/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2016/gundem/polise-kayboldugunu-soyledikleri-cocugu-oldurup-gomdukleri-ortaya-cikti-1373902/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2016/gundem/son-dakika-haberi/3-yasindaki-oglunu-doven-suriyeli-baba-tutuklandi-1566201/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2019/gundem/25-yasindaki-cocuk-yasitlarindan-dayak-yemisti-o-anaokulu-kapatildi-5468924/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2014/gun-icinden/vahsi-kopek-bebegi-parcaladi-455711/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/hayatini-kaybeden-3-yasindaki-erkek-cocuga-cinsel-istismar-iddiasi-anne-ile-erkek-arkadasi-gozaltinda-6072847/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/beylikduzunde-korkuc-anlar-kamerada-4-yasindaki-cocuk-12inci-kattan-dustu-5912461/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2019/gundem/pencerede-asili-kalan-cocuk-olumden-donda-5433559/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/okul-servisinde-taciz-skandali-2214014/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/canli-ders-veren-ogretmen-ciftin-15-yasindaki-kizlari-balkondan-dusup-oldu-6052710/>

- <https://www.sozcu.com.tr/2019/gundem/kucukcekmedeki-cocuk-istismarinin-yankilari-suruyor-kucukcekmece-olayinin-tum-detaylari-4558707/>
- <https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/hayat-bebek-nasil-oldu-vucudunda-urperten-izler-6058013/>
- <https://www.milliyet.com.tr/gundem/6-yasindaki-kizi-gorumcesinin-oglundun-istismarina-ugradi-6262723>
- <https://www.milliyet.com.tr/gundem/uvey-babadan-4-yasindaki-cocuguna-istismar-iddiasi-6232027>
- <https://www.milliyet.com.tr/gundem/toruna-tacize-40-yil-hapis-2636360>
- <https://www.milliyet.com.tr/gundem/igrenc-detaylar-ortaya-cikti-kizim-ile-yatiyorum-yatamaz-miyim-2748706>
- <https://www.milliyet.com.tr/gundem/cocuga-cinsel-istismar-davasi-tacize-10-yil-2603009>
- <https://www.takvim.com.tr/yasam/2019/09/28/4-yasindaki-kiz-cocuguna-taciz-suphelisi-tutuklandi>
- <https://www.takvim.com.tr/guncel/2019/09/03/erzurumda-kiz-cocuguna-taciz-iddiasi-mahalleyi-karistirdi/3>

EK-2 BİLGİ FORMU

BİLGİ FORMU

1. 1.Çocuğun Yaşı :
 2. Çocuğun Cinsiyeti :
 3. Çocuğun Engel Durumu:

4. Anne veya Babada madde bağımlılığı var mı?	11. İstismar Türü Hangisidir?
A- Yok (...) B- Alkol (...) C- Uyuşturucu (...) D- Diğer (...)	A- Fiziksel (...) B- Cinsel (...) C- Duygusal (...)
5. Çocuğun Yaşadığı Aile Durumu Nasıl?	12. İhmal/İstismarı Uygulayanın Çocuğa Olan Yakınlığı?
A- Anne Baba Birlikte (...) B- Anne Baba Boşanmış (...) C- Ayrı Yaşayan Ebeveynler (...) D- Anne Ölü (...) E- Baba Ölü (...)	A- Ebeveyn (...) B- Ağabey (...) C- Akraba (...) D- Akraba Dışında Tanıdık (...) E- Yabancı (...) F- Üvey Anne/Baba (...) G- Nikahsız Birliktelik (...)
6. Ailenin Uyruğu Nedir?	13. İhmal/İstismar Tekrarlılık Göstermiş mi?
A- Türk (...) B- Yabancı (...)	A- Evet (...) B- Hayır (...)
7. Anne baba arasında akrabalık var mı?	14. Mağdur İhmal/İstismardan Sonra Hangi Davranışı Göstermiş?
A- Var (...) B- Yok (...)	A- Gizleme/İfade Edememe (...) B- Aileden Yardım İsteme (...) C- Eğitim Kurumundan Yardım İsteme (...) D- Emniyet Birimlerinden Yardım İsteme (...) E- Adli Kurumlardan Yardım İsteme (...) F- Arkadaşlarından Yardım İsteme (...)
8. Çocuğun Yaşadığı Aile Yapısı Hangisidir?	15. Ailenin İhmal/İstismar Olaylarına Yaklaşımı Nasıl?
A- Çekirdek (...) B- Geniş (...) C- Anne İle (...) D- Baba İle (...)	A- Gizleme (...) B- Adli Yardım Arama (...) C- Tıbbi Yardım Arama (...) D- Hukuk Dışı Uygulamalar (...) E- Diğer (...)
9. Çocuğun Bakımından Sorumlu Olan Kişi Kimdir?	16. Ailenin Çocuğa Yaklaşımı Nasıl?
A- Anne-Baba (...) B- Anneanne (...) C- Babaanne (...)	A- Suçlayıcı (...) B- Baskıcı – Sınırlayıcı (...) C- Destekleyici / Koruyucu (...)
10. İhmal Türü Hangisidir?	
A- Fiziksel (...) B- Cinsel (...) C- Duygusal (...) E- Eğitimsel (...)	